

Sisältö:	sivu
1. Hankkeen taustat	1
2. Toteutus	1
3. Toteutuksen kuvaus	1
4. Viestintä	2
5. Rahat	3
6. Tavoitteiden toteutuminen	3
7. Hankkeen vaikutukset	4
Liitteet	sivua
1. Hankesuunnitelma	9
2. Hankekylät	9
3. Resurssiteema	20
4. Luontomatkailuteema	16
5. Kulttuuriteema	12
6. Business to business teema	13
7. Ohjelma a ja b	2
8. Esitelehti suomi	4
9. Esitelehti saksa	4
10. Utislehti suomi	4
11. Utislehti saksa	4
Muita liitteitä	6 kpl 8

Hankeraportti KV-Virkku

1.12.2002 - 30.6.2003

Hallinnoija:

Sydänmaankylän Kyläseura ry

Luomajoenkouluntie 38

86710 Kärsämäki

puh. 08-773805

1. Hankkeen tausta, miksi hanke

Mitä se on

Hankkeen avulla Sydänmaankylän kyläseura ry toteutti alueellisen suomalais-saksalaisen kyläseminaarin maaliskuussa 2003 . Sillä luotiin avaus kyläparien vuorovaikutukselle, sekä käynnistettiin vuorovaikutteinen työ luontomatkailu, kulttuuri, business to business ja kyläkehittämisen resurssit aiheiteemoissa.

Miksi hanke

Seminaarin tarkoituksena oli alueen kylien kansainvälistymisen liikkeelle saaminen ja vahvistaminen Saksan suuntaan. Erityisesti hallinnoijakylällä oli todettu tarpeelliseksi ulottaa kylätoimintaa myös ulkomaisiin suhteisiin. Se on todettu aiheelliseksi niin kansalais- kuin matkailutoiminnassa. Lisäksi kylän avaus korostaa ns. ruohonjuuritasolta lähtöisyyttä. Hankkeen lähtötavoitteet kuvataan tarkemmin liitteenä no 1 olevassa hankesuunnitelmassa.

2. Toteuttaja ja aika

Sydänmaankylän Kyläseura ry toimi hankkeen hallinnoijaorganisaationa. Toteutukseen osallistuivat useat ympäristössä olevat toimijat. Niitä kuvataan tarkemmin myöhemmin ao. kohdissa.

Hanketta suunnitellut ja ohjannut ohjausryhmä koostui seuraavasti:

- Matti Viitala, ohjausryhmän puh.joht. Sydänmaankylä
- Esko Vähätiitto, varapuheenjohtaja, Sydänmaankylä
- Ilkka Peltola, leader-toimiston edustaja
- Ahto Uimaniemi, TE-keskuksen/rahoittajan edustaja
- Martti Vuorio, Kärämäen kunnan edustaja
- Outi Levä, Saviselkä Kärämäki
- Eero Leskinen, Leskelän kylä Piippola

- Laimi Shemeikka, Kirkonkylä-Emoniemi, Pyhäjärvi
- Heikki Kumpula, Kuusaa-Jokela Haapajärvi
- Anna-Maija Ritola-Segler, Vatjusjärvi Haapavesi

Hankkeen vetäjänä toimi Elina Vähätiitto, ostopalveluna Tilipalvelu Elina Vähätiitto, Kyläkeskus Sykkeestä.

Hankepäättöksen mukainen aika oli 1.12.2002 – 31.5.2003. Hankkeelle haettiin ja saatiin hankeajan pidennystä 30.6.2003 saakka.

Allekirjoitettuna hakija sai hankepäättöksen vasta . Vaikka oli tiedossa leaderhallituksen myönteinen päätös ja suusanallinen tieto hankepäättöksen myönteisestä etenemisestä myös TE-keskuksen osalta, kirjallisen päätöksen puuttumisen takia jouduttiin osassa ennakkotoimenpiteitä etenemään varovasti. Tällä saattoi olla hankkeen tuloksiin negatiivista vaikutusta, mm pienyrittäjien kanssa ennakoiva yhteistoiminta jäi liian vähäiseksi ja lyhyelle ajalle.

3. Toteutuksen kuvaus

Myöhemmän jatkotyöskentelyn takia tässä raportissa toteutusta koskeva osio on jaettu tema-aiheittain käsiteltäviksi liiteraportteiksi ja niiden ulkopuolelle jäävät asiat käsitellään tässä kohdassa. Erillisten liiteraporttien jako on seuraava:

- alue ja kylät, liite no 2
- kylien kehittämisresurssit, liite no 3
- alueellinen luontomatkailu, liite no 4
- kulttuuri, liite no 5
(Saviselän kulttuuri-iltamat sisältyy edelliseen)
- business to business, liite no 6

Lopullinen ohjelma , liitteet not 7a ja 7 b muotoutui jokseenkin alkuperäisen suunnitelman mukaiseksi. Merkittävin poikkeus oli, että yhteiseksi ajateltu pilkintään kohdistuva ulkoilutapahtuma jäi vain

luontomatkailuryhmän kokemukseksi. Suurelle yleisölle tuleva seminaariohjelma kerrottiin esitelehden takasivulla, joka toimi samalla seminaarin ilmoittautumisvälineenä, katso liite no 8.

Seminaarin tapahtumapaikkana toimi Kyläkeskus Syke. Perjantain ”luento-osuus” ja illan ”käppäilyt” tapahtuivat siellä. Niinikään se oli saksalaisten vieraiden majoituspaikkana. Lisäksi osa suomalaisista seminaariosallistujista yöpyi siellä. Paikka sai kokoustiloihin, ruokailuihin sekä majoittamiseen merkittävän kokemuksen. Toimintansa alkutaipaleella olevalle paikalle kaikenpuolinen palaute oli hyvin tarpeellista ja tervetullutta. Tässä muutamia poimintoja palautteista.

- Syke on kohtuullinen seminaaripaikkana. Tuli myös mieleeni, olisiko punaisen rakennuksen tupaa voinut hyödyntää enemmän. Sehän on tunnelmallinen hirsiseininen ja sama väkimäärä olisi voinut sopia sinnekin (?).
- Järjestelyiltään (tilat, aikataulut, ruokailut ym.) seminaari oli onnistunut niiltä osin kuin minä olin mukana.
- Aikataulut toimivat erinomaisesti ja ruokailut toimivat, ruoka oli herkullista ja sitä oli riittävästi,

Seminaarin ensimmäisen, luentopäivän ohjelman sujuminen antoi mm. seuraavia jälkikommentteja:

- Teemojen aloitukseen käytettiin aikaa ehkä liikaa; useita esityksiä samasta aiheesta ja toisaalta tulkkaus ei sujunut aiotulla tavalla. Esitykset poikkesivat osaksi kirjoitetusta ja jouduttiin tulkkamaan siltään.
- Teemoittain käynnistyneisiin työtupatyöskentelyyn perjantain aikavaraus koettiin liian vähäiseksi. Muutaman teemamestarin valmistautuminen ja mukana olo niissä koettiin vajaaksi.
- Perjantai-illan vapaamuotoisen seurustelun ja kontaktoinnin mahdollisuus oli jäänyt suurelta osalta ymmärtämättä. Paikalta puuttui alueen niin kylien aktivisteja kuin yrittäjiä.

4. Viestintä

Alueellisessa paikallislehdessä sen peittojakelussa hankkeesta julkaistiin kaksi liitelehteä. Hanke-esityksenä toiminut liite julkaistiin noin puolitoista kuukautta ennen tapahtumaa, liite no 8

Tapahtuneesta uutisoiva liitelehti (kts liite no 9) julkaistiin 30.4. Jälkikäteen uutisoiva lehti julkaistiin erityisesti kuvapainotteisesti. Yhteistyösopimuksen mukaan lehtitalo latoi molemmista myös saksankieliset versiot (liitteet no 10 ja 11). Kaikki lehtivariaatit julkaistiin hallinnoijakylän kotisivulla www.kylaokeskussyke.com

Lehtien toimittajana toimi Kristiina Parkkila ja vastaavana toimittajana Esko Vähätiitto. Niiden ja laajemman kuvatuotannon toteuttaminen vastasi noin yhtä työkuukautta. Kokonaisuutena liitelehteä jaettiin Oulun Eteläisen alueelle noin 49000 kpl. Jakelulla saavutettiin täydellinen peitto, mutta osaltaan niiden huomio- ja lukuarvo jäi vähäiseksi. Ilmeisesti ”vääralta alueelta” tuleva lehti koetaan joissakin tilanteissa jopa ”vihamieliseksi”. Huomioarvoa alensi myös se, että molemmissa lehdissä oli muitakin liitelehtiosioita.

Julkiselle sanalle tapahtumasta järjestettiin informaatiotilaisuus, liite 12 a ja b. Kuitenkin viestimien osallistuminen tilaisuuteen jäi vaisuksi.

Itse tapahtuma sai julkisissa viestimissä kylläkin huomiota. Liiteissä 13 a-c esimerkkejä uutisjutuista. Maakuntaradio lähetti lauantaina 29.3. suorana lähetyksenä haastattelun tapahtumasta, joka toteutui business to business teemaretkeltä Nivalasta.

Suorat kutsut alueen muille hankkeille ja ennakkoon ajatelluille kävijöille myös kirjeitse ja sähköpostilla (yhteensä noin 150 kpl), liitteet no 14 a-b

Ohjausryhmälle ja osallistujakylille viestintä tapahtui sähköpostilla (liite no 15) ja puhelimitse.

Hankkeelle suunniteltiin ja käytettiin oma logo, katso kansilehti. Sen toteutti Mainostoimisto Oma Idea Haapavedeltä. Tunnukselta tehtiin näkyvät tienvarsioasteet, liite no 16 sekä striimerit messutilaan

sisäseinille (liite) Lisäksi tunnus painettiin ns. pöytätabletteihin sekä saksalaisille vieraille, että hankkeen toiminnassa mukana olleille. Esitteisiin ja alustuksiin liittyvät molemmiin suuntaiset käännöstyöt teki Anna-Maija ja Manfred Segler. Kaikkiaan kirjallisen tekstin käännöstyötä suuntaan tai toiseen yli 2000 konekirjoitusriviä, eli n. 50 A4 arkkia.

5. Miten rahat

Hyväksytyt kustannukset	
Palkat ja sivukulut	2.000,00
Ostopalvelut, palkkiot	22.664,00
Matkakulut	10.000,00
Luontoissuorit. Talkoo	2.000,00
Muut kustannukset	6.000,00
Hyv. kustannukset yht.	42.664,00

Hyväksytty rahoitus	
Te-keskus EU	12.528,00
TE-keskus valtio	17.753,00
Kunta	8.117,00
Julkinen rahoitus yht.	38.398,00
Yksityinen, rahallinen	2.266,00
Luontoissuorit. Talkoo	2.000,00
Yksityinen rahoitus yht	4.266,00
Kokonaisrahoitus yht.	42.664,00

Toteutuneet kustannukset	
Palkat ja sivuk.	4.224,67
Ostopalvelut, palkkiot	22.780,35
Matkakulut	10.394,87
Luont.suor. talkoo	2.929,00
Muut kustannukset	3.524,91
Kustannukset yht.	43.853,80

Toteutunut rahoitus	
Te-keskus EU ja valtio	30.281,00
Kunta	8.117,00
Yksit. Talkoo	2.929,00
Yksit. Raha	2.526,80
Toteutunut rahoitus yht	43.853,80

Loppumaksatuksessa haettava TE-keskuksen rahoitusta 9.630,00 euroa, kunnan rahoitusta 2.789,00 euroa eli yhteensä Kustannukset pysyivät lähes arvion rajoissa. Palkat ylittyivät, mutta osa palkkoihin kirjatuista olisi voitu kirjata myös

palkkioihin/ostopalveluihin (konsultointeja). Kohdassa Muut kustannukset, tuli alitusta ja kokonaisrahoitus rahana ylittyi 261 euroa, joka jouduttiin maksamaan yksityisenä rahasuorituksena.

6. Miten hankesuunnitelman tavoitteet toteutuivat

Hankkeen onnistumisesta tehtiin kaksi ryhmäarviointia. Ensimmäinen tapahtui sunnuntaina 30.3. klo 18.30 – saksalaisvieraiden ja lähinnä toimitsijahenkilöstön kesken. Asiasta Päivi Tikkasen tekemä muistio, Liite no 17. Toinen arviointi toteutettiin ohjausryhmän ja toimijahenkilöiden yhteisessä palaverissa Sykkeessä 12.5. ; Mukana 12 henkilöä. Liitteenä no 18 Elina Vähätiiton tekemä muistio.

Hankesuunnitelmaan kirjatut välittömät tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Tavoite, saksalaiset vieraat, vähintään 10, toteutui 14
- tavoite 30, suomalaisia oli luento-osassa n. 50
- Teemaretket kierroksilla n. 50, lisäksi vain kohteissa olleita yhteensä yli 100.
- Kulttuuri-iltamat Saviselissä, suomalaisia noin 100.
- Kyläretket kylillä n. 30.

Hankevetäjä, käännöstyö, lehden teko, konsultointi ja Sykkeen tarjoilu ym. Keskimäärin koko hankeajalle työllisti noin yhden henkilön, eli tavoitetta enemmän 0,3 henkilöä.

Tapahtuman teemojen ja muut alustajat saatiin toteutumaan ennakolta aiotulla tavalla, henkilöt tarkemmin esitelehdessä ohjelmassa, sivu 4 sekä lisäksi teemaliitteessä.

Vaikka kaikinensa seminaarin toteutus sujui tyydyttävällä, jopa hyvällä tasolla, muutamissa kohdissa koettiin ongelmia. Niiden syyksi jälkeenpäin tarkasteltuna voidaan todeta viestinnän puutteet. Hankkeen sisäistä viestintää tehtiin monilla välineillä ja toisaalta sovitut asiat saatettiin ymmärtää eri tavalla. Opiksi otettava tästä on se, että keskeiset asiat pitää aina kuittaa ”mitä se tarkoittaa”.

7. Miten hanke tulee vaikuttamaan tulevaisuuteen

Hallinnoijalle ja koko toteutusorganisaatiolle hanke oli hyvä oppimisen paikka. Ilmeisesti se (pieni kylä syrjästä toteuttajana) antoi alueen kylille ja pienyrityksille osaltaan potkua kansainväliseen toimintaan. Toteutusprosessin aikana on käynyt selvästi ilmi mukana olleiden kylien halu jatkaa ja edelleen kehittää suomalais-saksalaista yhteistyötä. Hankkeen kokemuksia ja raporttia voidaan käyttää hyväksi muiden vastaavanlaisten hankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Liitelehtien käytöstä saadut kokemukset soveltuvat myös muun tyyppisten hankkeiden suunnitteluun.

Hallinnoijakylän nettisivustolle tulevat avautumaan hankkeen eri teemojen raportit ja niitä voidaan käyttää hyväksi myös teemakohtaisessa kansainvälisessä yhteistyössä. Eli ne tulevat jatkamaan elämäänsä jos ja kun hallinnoija saa online periaatteella toimivan sivuston.

Dorfverein Sydänmaankylä ry
Internationales Projekt VIRKKU

**1. Hintergrund des Projekts,
wozu dieses Projekt?**

Um was es sich handelt

Mit Hilfe des Projekts führte der Dorfverein Sydänmaankylä im März ein regionales finnisch-deutsches Dorfseminar durch. Es wurde mit der Wechselwirkung zwischen Partnerdörfern begonnen, und unter den Leitthemen Naturtourismus, Kultur, business to business und Dorfentwicklungsressourcen wurde Wechselwirkungsarbeit in Gang gebracht.

Wozu das Projekt?

Der Zweck des Seminars war es, die Dörfer der Region zu internationaler Aktivität in Richtung Deutschland zu bewegen und darin zu bestärken. Besonders in dem veranstaltenden Dorf hatte es sich als notwendig erwiesen, die Dorfkaktivität auch auf ausländische Beziehungen auszudehnen. Dies ist sowohl für die Dorfbewohner als auch für den Tourismus konstatiert worden. Außerdem betont die dörfliche Eröffnung den Ausgangspunkt vom sogenannten Graswurzelniveau. Die Ausgangsziele des Projekts werden im Projektplan in Anlage 1 genauer geschildert.

Ausführender und Zeitdauer

Der Dorfverein Sydänmaankylä ry fungierte als Verwaltungsorganisation des Projekts. An der Durchführung beteiligten sich mehrere Aktive aus der Umgebung. Sie werden später a.a.O. genauer geschildert.

Die Planungs- und Führungsgruppe des Projektes setzte sich wie folgt zusammen:

- Matti Viitala, Vorsitzender der Führungsgruppe, Sydänmaankylä
- Esko Vähätiitto, stellvertretender Vorsitzender, Sydänmaankylä
- Ilkka Peltola, Vertreter des Leader-Büros
- Ahto Uimaniemi, Vertreter des TE-Zentrums / Geldgeber
- Martti Vuorio, Vertreter der Gemeinde Kärsämäki

- Outi Levä, Saviselkä Kärsämäki
- Eero Leskinen, Leskelän kylä Piippola
- Laimi Shemeikka, Kirkonkylä-Emoniemi, Pyhäjärvi
- Heikki Kumppula, Kuusaa-Jokela Haapajärvi
- Anna-Maija Ritola-Segler, Vatjusjärvi Haapavesi

Als Projektleiterin fungierte Elina Vähätiitto, als Vertragsdienstleister Tilipalvelu Elina Vähätiitto, Dorfzentrum Syke. Dem Projektbeschluss gemäß reichte der Zeitplan vom 1.12.2002 bis zum 31.5.2003. Eine Verlängerung bis zum 30.6.2003 wurde beantragt und genehmigt. Der unterzeichnende Antragsteller erhielt den Projektbeschluss erst am Trotz Bekanntwerdens eines positiven Beschlusses der Leader-Verwaltung und einer mündlichen Auskunft über die Zustimmung zum Projektbeschluss auch seitens des TE-Zentrums musste man mangels eines schriftlichen Bescheides die Vorbereitungsmaßnahmen teilweise vorsichtig betreiben. Das könnte sich auf das Projektergebnis ungünstig ausgewirkt haben, unter anderem fiel die zu bevorschussende Zusammenarbeit mit Kleinunternehmern zu gering und zu kurzfristig aus.

Beschreibung der Durchführung

Einer späteren Fortsetzungsarbeit wegen ist der die Realisierung betreffende Teil dieses Berichts in themenbezogen zu handhabende Anhangsberichte aufgeteilt, und die dort nicht behandelten Gegenstände werden an dieser Stelle abgehandelt. Die Einteilung der einzelnen Anhangsberichte ist folgende:

- Gebiet und Dörfer, Anlage 2
- Entwicklungsressourcen der Dörfer, Anlage 3
- regionaler Naturtourismus, Anhang 4
- Kultur, Anlage 5 (darin enthalten: der bunte Kulturabend in Saviselkä)
- business to business, Anlage 6

Das Abschlussprogramm, Anlagen 7a und 7b, gestaltete sich ungefähr entsprechend der ursprünglichen Planung. Die erheblichste Abweichung war, dass nur die Naturtourismusgruppe zu der als gemeinsam geplanten Freiluftveranstaltung, dem

Eisangeln, kam. Die große Öffentlichkeit wurde über das bevorstehende Seminarprogramm auf der Rückseite eines Mitteilungsblattes informiert, die zugleich auch als Anmeldeformular zum Seminar diente, siehe Anlage 8.

Als Veranstaltungsort des Seminars fungierte das Dorfzentrum Syke. Dort fanden am Freitag der "Vorlesungsteil" und die abendliche "Stehparty" statt. Auch war es die Übernachtungsstätte der deutschen Gäste. Außerdem übernachtete dort ein Teil der finnischen Seminarteilnehmer. Es war für die Stätte eine bedeutsame Erfahrung bezüglich der Versammlungsräumlichkeiten, der Bewirtung sowie der Beherbergung. Für diesen am Anfang ihrer Laufbahn stehenden Stätte waren die Rückmeldungen allerseits sehr nützlich und willkommen. Hier eine kleine Auswahl der Stellungnahmen:

- Syke ist eine akzeptable Seminarstätte. Mir ist eingefallen, ob man nicht den Saal des roten Gebäudes mehr hätte nutzen können. Er ist mit seinen Balkenwänden so anheimelnd, und auch die Personenzahl hätte dort hinein passen können (?)
- Bezüglich der Organisation (Räumlichkeiten, Zeitplan, Bewirtung usw.) war das Seminar in den Teilen, an denen ich teilgenommen habe, gelungen.
- Die Zeitplanung funktionierte ausgezeichnet, und die Bewirtung klappte, die Speisen waren köstlich und reichlich.

Der reibungslose Programmablauf des ersten, des Vorlesungstages, führte u. a. zu folgenden Meinungsäußerungen:

- Zur Themenvorstellung wurde vielleicht zu viel Zeit verwendet.; mehrere Vorträge zu demselben Thema, und andererseits lief das Dolmetschen nicht in der vorgesehenen Weise. Die Vorträge wichen teilweise vom schriftliche Text ab und wurden dementsprechend verdolmetscht.
- Die am Freitag für die themenbezogene Gruppenarbeit reservierte Zeit erwies sich als zu kurz. Vorbereitung und Ausrüstung einiger Themenleiter erwiesen sich als unzureichend.
- Das gesellige Zusammensein und die Gelegenheit zur Herstellung von

Kontakten waren größtenteils nicht als solche verstanden worden. Weder Dorfaktivisten noch Unternehmer des Gebiets waren vor Ort.

4. Kommunikation

In der Regionalzeitung mit ihrer flächendeckenden Verbreitung wurden zwei Beilagen publiziert. Die als Projektbeschreibung dienende Beilage wurde etwa anderthalb Monate vor der Veranstaltung publiziert, Anlage 8. Das über die Veranstaltung berichtende Beilageblatt (siehe Anlage 9) wurde am 30.4. publiziert. Das Informationsblatt nach der Veranstaltung wurde besonders reichlich bebildert veröffentlicht. Dem Zusammenarbeitsvertrag gemäß setzte der Verlag von beiden auch die deutsche Version (Anlagen 10 und 11). Alle Zeitungsversionen wurden auf der Internetseite des veranstaltenden Dorfes veröffentlicht www.kylakeskussyke.com Als Zeitungsredakteurin fungierte Kristiina Parkkila und als verantwortlicher Herausgeber Esko Vähätiitto. Ihre Realisierung und die der größeren Bildproduktion entsprach etwa einem Arbeitsmonat.

Insgesamt wurden im Gebiet von Oulu Süd etwa 49.000 Exemplare verteilt. Durch die Verteilung wurde Flächendeckung erreicht, jedoch blieb der Aufmerksamkeits- und Informationswert teilweise gering. Offensichtlich empfand man ein aus dem "falschen Gebiet" kommendes Blatt gelegentlich als "feindselig". Auch verminderte es den Aufmerksamkeitswert, dass beide Zeitungen mehrere Beilagen hatten.

Zu einer öffentlichen Aussprache über die Veranstaltung wurde eine Informationsgelegenheit organisiert, Anlagen 12 a und b. Die Teilnahme der Nachrichtenmedien an dieser Gelegenheit war jedoch gering.

Die Veranstaltung selber jedoch fand in öffentlichen Nachrichtenmedien Beachtung. Die Anlagen 13 a – c sind Beispiele für Nachrichtenmeldungen. Der regionale Rundfunk sandte am Samstag, dem 29.3., als Life-Sendung zu der Veranstaltung ein Interview, das sich als Bericht von der

Zielgruppenreise business to business aus Nivala erwies.
 Direkte Einladungen an andere Projekte und selektierte Besucher auch brieflich und per E-Mail (insgesamt etwa 150 Stück), Anlagen 14 a – b.
 Die Benachrichtigung der Führungsgruppe und der teilnehmenden Dörfer erfolgte per E-Mail (Anlage 15) und telefonisch.
 Für das Projekt wurde ein eigenes Logo entworfen und verwendet, siehe Umschlagblatt. Dieses hat das Werbebüro Oma Idea in Haapavesi gestaltet. Aus dem Symbol schuf man gut sichtbare Wegweiser, Anlage 16 sowie Banderolen für die Wände der Veranstaltungsräume. Außerdem wurde das Symbol auf sogenannte Tischunterlagen gedruckt, sowohl für die deutschen Gäste als auch für die am Projekt Beteiligten.
 Die Übersetzungsarbeiten für die Prospekte und Diskussionsunterlagen erledigten in beiden Richtungen Anna-Maija und Manfred Segler. Schriftliche Übersetzungsarbeit in beiden Richtungen insgesamt: über 2000 Schreibmaschinenzeilen oder 50 Seiten DIN A4.

5. Verwendung des Geldes

Bewilligte Aufwendungen	
Löhne und Nebenkosten	2.000,00
Vertragsdienstleistungen,	
Vergütungen	22.664,00
Reisekosten	10.000,00
Naturalvergütete	
Gemeinschaftsarbeit	2.000,00
Sonstige Kosten	6.000,00
Bewilligte Aufwend.insg.	42.664,00
Bewilligte Finanzierung	
Te-Zentrum EU	12.528,00
TE-Zentrum Staat	17.753,00
Gemeinde	8.117,00
Mittel der	
öffentlichen Hand insg.	38.398,00
Privat, in Geld	2.266,00
Naturalvergütete	
Gemeinschaftsarbeit	2.000,00
Private Finanzierung insg.	4.266,00
Finanzierung insgesamt	42.664,00
Effektive Aufwendungen	
Löhne und Nebenkosten	4.224,67
Vertragsdienstleistungen,	
Vergütungen	22.780,35

Reisekosten	10.394,87
Naturalvergütete	
Gemeinschaftsarbeit	2.929,00
Sonstige Kosten	3.524,91
Aufwendungen insges.	43.853,80
Effektive Finanzierung	
Te-Zentrum und Staat	30.281,00
Gemeinde	8.117,00
Priv. Gemeinschaftsarb.	2.929,00
Private Gelder	2.526,80
Effektive Aufwend. insg.	43.853,80

Bei der Endabrechnung einzuforderndes Geld: Vom TE-Zentrum 9.630,00 Euro, von der Gemeinde 2.789,00 Euro, also insgesamt 12.419,00 Euro.

Die Aufwendungen blieben in etwa innerhalb der veranschlagten Grenzen. Die Lohnaufwendungen waren höher; einen Teil der als Lohn verbuchten Kosten hätte man aber auch unter Vergütungen / Vertragsleistungen (Beratung) verbuchen können. Bei Sonstige Kosten ergab sich ein niedrigerer Betrag, und die Gesamtfinanzierung in Geld wurde um 261 Euro überschritten, die von Privat ausgeglichen werden mussten.

6. Zur Realisierung der Projektzielsetzungen

Zur Beurteilung des Projektgelingens wurden zwei Gruppeneinschätzungen durchgeführt. Die erste fand am Sonntag, dem 30.3., um 18:30 Uhr statt – mit den deutschen Gästen und der einheimischen Veranstalter. Sitzungsprotokoll von Päivi Tikkanen, Anlage 17. Die zweite Stellungnahme wurde als gemeinsame Beratung der Führungsgruppe und mitwirkender Personen am 12.5. in Syke durchgeführt. Es nahmen 12 Personen teil. Als Anlage 18 das Sitzungsprotokoll von Elina Vähätiitto.
 Die im Projektplan direkt fixierten Ziele wurden folgendermaßen realisiert:

- Ziel: deutsche Gäste mindestens 10, de facto 14
- am Vorlesungsteil teilnehmende Finnen ca. 50
- Finnen ca. 30
- Bei den Reisen der Themengruppen waren ca. 50 Personen unterwegs, außerdem die nur an den Zielorten Anwesenden, insgesamt über 100.
- Bunter Kulturabend in Saviselkä,

Finnen ca. 100.

- Ausflüge in die Dörfer ca. 30 Personen
Projektleiter, Übersetzungsarbeit, Herstellung
der Zeitung, Beratung, Bewirtung in Syke u.a.
Durchschnittlich war während der ganzen
Projektzeit etwa eine Person beschäftigt, also
0,3 mehr als geplant.

Die Referenten zu den Themen und anderen
Inhalten konnten wie geplant engagiert
werden; Genaueres über die Personen im
Programm des Prospektblattes Seite 4 sowie
zusätzlich in der Themen-Anlage.

Obgleich die Durchführung des Seminars
alles in allem zufriedenstellend, ja sogar auf
gutem Niveau verlief, traten dennoch bei
einigen Punkten Probleme auf. Als deren
Ursache kann man im Nachhinein
Informationsmängel feststellen. Die
Kommunikation innerhalb des Projekts fand
mit vielen Kommunikationsmitteln statt, und
andererseits konnte es passieren, dass die
vereinbarten Dinge verschieden verstanden
wurden. Die Lehre daraus ist, dass man sich
bei den wichtigsten Dingen immer bestätigen
lassen muss, "was es bedeutet".

Die Auswirkungen des Projekts in der Zukunft

Für die Projektleiter und die ausführenden
Organisationen war das Projekt eine gute
Übungsgelegenheit. Offensichtlich hat es (mit
einem kleinen abgelegenen Dorf als
Veranstalter) den Dörfern und
Kleinunternehmern des Gebiets einen Anstoß
zu internationaler Tätigkeit gegeben.

Während seiner Laufzeit ist der Wunsch der
teilnehmenden Dörfer klar zum Ausdruck
gekommen, die finnisch-deutsche
Zusammenarbeit fortzusetzen und
weiterzuentwickeln. Die Erfahrungen aus
dem Projekt und den Bericht kann man bei
der Planung und Durchführung
entsprechender Projekte nutzen. Die beim
Gebrauch der Zeitungsbeilagen gemachten
Erfahrungen passen auch für die Planung
von Projekten anderer Art.

Auf der Internetseite des veranstaltenden
Dorfs werden die Berichte zu den
verschiedenen Themen des Projekts
veröffentlicht werden, und diese kann man
auch bei themenbezogener internationaler
Zusammenarbeit nutzen. D.h. sie werden am
Leben bleiben, falls und wenn der

Veranstalter eine online richtig
funktionierende Internetseite bekommt.

Kv VIRKKU

On kehittämishanke, jolla kylät valmistelevat suunnitelmallista siirtymistä kylien kansainväliseen yhteistyöhön saksalaisten kylien kanssa.

1. HANKKEEN TAUSTAT JA LÄHTÖKOHDAT

Useat Keskipisteen alueen kylistä ovat jo saaneet tuntumaa kansainväliseen toimintaan. Lähinnä Kairanmaan kylät ovat olleet mukana kansainvälisen Keskipistealueiden välisessä yhteistoiminnassa. Jotkut (kuten Pyhäjärven kirkonkylä) NH-seutukunnan kylistä ovat olleet kanssakäymisessä saksalaisten kylien kanssa. Sydänmaankylä on ollut mukana niin Keskipistealueiden toiminnassa kuin Saksaan suuntautuvassa kanssakäymisessä. Kansainvälisyys on merkitty monien kylien suunnitelmiin, mm. Sydänmaankylässä se on keskeisenä elementtinä tulevaisuuden visiossa.

Kylien kansainvälistymisestä saatavien hyötyjen saaminen edellyttää syvempiä ja pitkäjänteisempiä yhteistyösuhteita. Nykyisessä kehitysvaiheessa on tärkeää, että kyläläisten tasolla saadaan kontakteja vierasmaalaisiin ja toisaalta kanssakäymisen myötä syntyy tietoisuutta toisissa maissa meneillään olevasta kyläkehitystoiminnasta.

Kansainvälistymisen tarpeellisuus tuli Kärsämäkisille konkreettiseksi Eifelin alueelle joulukuussa 2001 tehdyllä opintomatalla. Matkan aikana tutustuttiin saksalaiseen kylä- ja kuntakehittämiseen sekä –toimintaan. Jo matkan aikana virisi ajatus yhteistyön syventämisestä. Alustavasti seminaarin tapaisesta työskentelystä puhuttiin jo matkalla. Landwirtschaftskammer Rheinland und Westfalen-Lippen kyläkoordinaattori tohtori Lutz Wetzlarin sekä Nettersheimin apulaiskaupunginjohtajan Brigitte Krausen kanssa. Apulaiskaupunginjohtaja Brigitte Krausen vieraillessa heinäkuussa 2002 Kärsämäellä ja Sydänmaankylässä kyläseminaarin järjestämisestä pidettiin palaveri, jossa molemmin puolin todettiin kansainvälistymisen tarpeellisuus niin saksalaisissa kuin suomalaisissakin kylissä.

2. HANKKEEN HALLINNOINTI JA AIKATAULU

Hankkeen hallinnoijana ja toteuttajana tulee toimimaan **Sydänmaankylän Kyläseura ry.** Aikaisemmin kyläseura on hallinnoinut mm. Kairanmaan Kylien ns. näyttelyhankkeen sekä vuosi sitten päättyneen alueellisen Metsävirku-hankkeen sekä juuri päättyneen Kylävirku- hankkeen.

Hakija esittää, että hankkeelle perustetaan seuraavanlainen ohjausryhmä:

puheenjohtaja	Matti Viitala	Sydänmaankylän Kyläseuran pj
vpj.	Esko Vähätiitto	Sydänmaan Kyläosuuskunta
jäsen	Martti Vuorio	Kärsämäen kunta
jäsen	Outi Levä	Saviselän Kyläseura, Kärsämäki
jäsen	Heikki Kumpula	JoKusen Kyläseura, Haapajarvi
jäsen	Laimi Shemeikka	Pyhäjärven kirkonkylä
jäsen	edustaja	Leskelän kylän
jäsen	edustaja	Keskipiste Leader
jäsen	edustaja	Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus

Hankkeen vastuullisen vetäjäksi hakija esittää Elina Vähätiittoa. Hankitaan ostopalveluna Tilipalvelu Elina Vähätiitolta. Elina Vähätiitto toimi Kairanmaan Kylien Maaseutunäyttely Leader-hankkeen vetäjänä 1998 sekä Sydänmaan Kyläseuran ja Kyläosuuskunnan hallinnoimien hankkeiden maksuliikenteen, raporttien ja kirjanpidon hoitajana. Tällä hetkellä hän toimii hakijan, Sydänmaankylän Kyläseuran sihteerinä ja yrityksessään tilitoimisto ja isännöitsijäyrittäjänä. Lisäksi hoitanut useiden yksityisten kehittämishankkeiden tilinpidon ja hankeneuvonnan ja lisäksi osallistunut keväällä 2002 saksalaiselle yhteistyöalueelle suuntautuneelle kylämatkalle.

Ostopalveluna hankittavan vastuullisen vetäjän korvaus tulisi olemaan ¼ kokoaikaisesta työsuhteesta, yhteensä 1,5 työkuukautta á 3.000 € + alv 22%, **yhteensä 5.490 €.**

Hankkeen kestoaika on 1.12.2002 - 31.5.2003

Seminaarijärjestelyt toteutetaan seuraavan aikataulun mukaisesti:

joulukuu 2002:

- yhteydenotot Saksaan, yhteyshenkilöihin ja kyliin
- alustavan ohjelman tarkentaminen
- ohjausryhmän kokoontuminen, järjestäytyminen
- seminaarikylien haku alkaa

tammikuu 2003:

- seminaarikylien valinta
- yhteyden pito osanottajiin
- ohjelman vahvistaminen
- osallistujien varmistukset

helmikuu 2003:

- osallistujien (saksalaiset) matkajärjestelyt
- ohjelma ja esiintyjät kulttuuriosaan Saviselässä
- tulkkausjärjestelyt

maaliskuu 2003:

- järjestelyt ohjelma ja seminaaripaikoilla
- seminaari oheisohjelmineen

huhtikuu 2003:

- seminaarin jälkiselvitykset
- yhteenvedot, tulokset ja arvioinnit

toukokuu 2003:

- loppuraportti
- raporttien postitus virallisille osallistujille

3. KUVAUKSET HANKKEEN SISÄLLÖSTÄ

3.1 Kyläseminaari

Hankkeessa toteutetaan kyläkehitystä edesauttava suomalais-saksalainen **kyläseminaari maaliskuussa 2003**. Molemmista maista seminaariin osallistuu 6 - 7 kyläyhteisöä. Kolmipäiväisessä tapahtumassa ensimmäinen päivä käytetään teema-aiheiden, molempien maiden osalta pääasiassa luentomaisiin asiantuntijaesityksiin. Toisena päivänä teemoja käsitellään työtupa-tekniikalla. Toiseen päivään liittyy myös laajempi kulttuuritapahtuma. Kolmantena päivänä muodostuvat kyläparit kohtaavat asianomaisilla kylillä. Seminaari-ohjelmaan kuuluu kolmantena päivänä myös erilaisia luonto- ja ulkoilutapahtumia.

Sisältöteemoina ovat: 1. **kyläkehittämismenetelmät** (miten rahoitettu, miten toteutettu ja miten tulevaisuudessa.), 2. **kylien talous ja tuotteet**, 3. **paikallinen kulttuuri** sekä 4. **luontomatkailu**. Kaikissa teemoissa käsitellään yhteistyön ja viestinnän toteuttamista ja kehittämistä kylien välillä. Seminaarin yhteydessä suunnitellaan ja mahdollisesti päätetään tulevasta yhteistyöstä

3.2 Kuvaus toteutuksesta

Seminaarin pitopaikkana on Sydänmaankylän Syke. Lauantain 29. päivän kulttuuritapahtuma järjestetään Saviselän monitoimitalossa. Sunnuntaihin 30. päivään liittyviä luonto- ja ulkoilutapahtumia järjestetään alueen luontokohteissa (esimerkiksi pilkkimistä Lamujärvellä).

Hankkeessa tarkoitettu kansainvälinen kyläseminaari toteutetaan maaliskuussa 2003. Seminaari toteutetaan kolmena päivänä, perjantaista 28. maaliskuuta sunnuntaihin 30. maaliskuuta. Torstai 27. ja maanantai 31. maaliskuuta ovat saksalaisten seminaarivieraiden matkapäiviä.

3.3 Seminaarilaisten kutsuminen

Seminaarin osallistujat, suomalaiset kylät valitaan NH-seudun Kylävalakia-hankkeen kautta julistettavalla haulla tammikuussa. Suomalaisten kylien valinnassa oman mielenkiinnon lisäksi painotetaan kylien aktiivisuutta toimissaan. Samoin valinnassa haetaan monipuolisuuden kirjoa, kylien erilaista suuntautumista toiminnassaan. Saksalaisten kylien valinnassa seminaarihanke saa apua Landwirtschaftskammer Rheinland und Westfalen-Lippen kyläkoordinaattori tohtori Lutz Wetzlarilta. Samoin tietoja saksalaisista kylistä saadaan Nettersheimin apulaiskaupunginjohtaja Brigitte Krauselta ja kansanedustaja Clemens Pickiltä. Saksalaisten kylien valinnassa käytetään samoja kriteerejä kuin Suomessakin.

3.4 Luennoitsijat

Seminaarin luennoitsijoiksi kutsutaan saksalaisia kyläkehittäjiä ja kansainvälisen yhteistyön taitajia. Saksasta alustavasti sovittuina luennoijina tulevat tohtori Lutz Wetzlar, kansanedustaja Clemens Pick,, apulaiskaupunginjohtaja Brigitte Krause, tohtori Josef Lammers. Suomalaisia luennoitsijoita on alustavasti tiedusteltu mm. Keskipiste Leaderilta, Pohjois-Pohjanmaan Liitolta, Pohjois-Pohjanmaan TE-keskukselta, Oulun Eteläisen Matkailuhankkeelta.

3.5 Oheisohjelma

Seminaariin liittyen on alustavasti sovittu kulttuuripitoisesta iltaohjelmasta Saviselän monitoimitalolla lauantaina 29.3. Illan ohjelmassa paikalliset esiintyjät pääsevät esittämään illan kansainväliselle yleisölle.

Sunnuntaina 30.3 seminaari vieraat voivat osallistua erilaisiin luonto- ja ulkoilutapahtumiin. Pilkkimisestä kiinnostuneet seminaarilaiset viedään Lamujärvelle kalaan.

3.6 Saksalaiset yhteyshenkilöt

Kairaanmaan kyläkehittäjien Saksan matkalla syntyi henkilökohtaisia yhteyksiä seuraavien henkilöiden kanssa:

Reinhold Müller, pormestari	Dahlheim / Kronenburg
Brigitte Krause, apulaispormestari	Nettersheim / Zingsheim
Johannes Esser, kyläyhdistyksen pj	Nettersheim / Nettersheim
Clemens Pick, kansanedustaja	Nettersheim / Marmagen
Iris Simon, kyläyhdistyksen pj.	Höxter / Haagerdorn
Karl-Josef Sterinrücken, k.y.pj.	Olsberg / Höfen
Horst Frese, kyläyhdistyksen pj	Medebach / Düdinghausen
Herman Mertens, k.joht	Monchaun kaupunki

4. HANKKEEN VIESTINTÄ

4.1 Sisäinen

Hankkeen tultua hyväksytyksi, NH-seudun Kylävalakia hanke tiedottaa hankkeesta ja siihen osallistumisesta alueen kylille sekä kirjeitse että sähköpostilla. Ennakkotieto Siikalatvan seudun kylille toimitetaan Kairanmaan Kylät ry:n välityksellä.

4.2 Ulkoinen

Hankkeesta pidetään ainakin yksi paikallinen lehdistöinfo. Hankkeesta tullaan kertomaan uutisenomaisesti myös julkisissa viestimissä.

4.3 Yhteistyötahoille

Hankkeeseen liittyvinä yhteistyötahoina voidaan pitää:

- Kärsämäen kunta
- Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus
- Keskipiste Leader
- Keskipiste Leader alueen kylät
- Seudulliset Kylävalakia-hankkeet
- Kairanmaan kylät
- Pohjois-Pohjanmaan Kylätoiminta

Yhteistyötahojen edustajat ovat seminaarin luennoitsijoita, osanottajia seminaarin työtuvissa, osallistuvat kylätapaamisiin. Osallistumisellaan yhteistyötahojen edustajat tuovat seminaarin osallistumisen lisäksi vapaan seurustelun ja sitä myötä syntyvien kontaktien kautta syvyyttä seminaarille. Syntyvät henkilökohtaiset kontaktit antavat tukevan pohjan kylien tulevalle yhteistoiminnalle.

5. HANKKEEN MÄÄRÄLLISET JA LAADULLISET TAVOITTEET

5.1 Työllistäminen

Hanke työllistää kestoajanaan (6kk) noin 0,7 htv.

Kokonaisuutena hankkeen vaikutus kohdistuu hankkeen jälkeiseen, kylien myöhempään kansainväliseen kehittymiseen.

5.2 Osallistujat ja luennoitsijat

Seminaariin odotetaan osallistujia Saksasta yhteensä 18 seminaarilaista. Suomesta seminaariin odotetaan osallistujia 40.

Seminaarin luennoitsijat: Saksasta mm. tohtori Lutz Wetzlar, apul.kaupunginjohtaja Brigitte Krause, kansanedustaja Clemens Pick. Suomesta mm. P-P:n TE-keskuksen edustaja, Keskipiste Leaderin edustaja, Leena Viitanen Maa Ponteva-hanke, Oulun Maaseutukeskuksen edustaja, Erkki Böhme Oulun Eteläisen Matkailuhanke.

Luennoitsijoita 5 – 7 kummastakin maasta. Luennoitsijat kutsutaan seminaarin aiheiden perusteella.

5.3 Perumisraja

Seminaari peruutetaan mikäli saksalaisia osallistujia on alle 10 ja suomalaisia osallistujia alle 20.

6. TALOUS

6.1 Hankkeen kustannukset

Hankkeen kustannukset muodostuvat seuraavasti:

1. palkat ja sivukulut	2000 €
2. ostopalvelut / asiantuntijapalkkiot ja niiden sivukulut	22664 €
-vetäjä, tulkit ja muut työsuorituspalvelut	
-esite, raportit ja muu kirjallinen materiaali	
-tilat, ohjelmat	
-suhdetoiminta	
-asiantuntijain palkkiot, majoitus, matkakulut ja ruokailut	
3. matkakulut	10000 €
-vierailijoiden matkakulut	
-siirrot seminaarirylien välillä ja oheisohjelmiin	
4. luontaisuuoriturket, talkootyö	2000 €
-kyläläisten eri toimintapaikkojen ennakko valmisteluun ja purkamiseen	
-suunnittelupalaverit	
-10 hlöä x 15 h ja 10 hlöä 8 h, yht. 230 h	
5. muut kustannukset / hallinto	6000 €
-tilinpito, atk, konttori, puhelin, postitus	
-ohjausryhmä	
<hr/> Yhteensä	42664 €

6.2. Hankkeen rahoitus

1. Tukirahoituksena 80% / 90 % , EU + valtio	30718 €
2. Kuntarahoitus 20% / 90 %	7680 €
3. Yksityinen rahoitus	
-rahallinen osuus	2133 €
-talkootyö	2133 €
<hr/> Yhteensä	42664 €

7. JATKOTOIMENPITEET

Seminaarin aikana yhtenä kehittämisaiheena on tulevan yhteisen toiminnan suunnittelu. Ennakoivana tavoitteena voidaan pitää hankkeeseen osallistuvien kylien vastavierailua Saksaan viimeistään vuoden 2004 aikana. Toinen tulevaisuuden tärkeä tavoite on saada mm. www.sivujen avulla kyläparien yhteistyö ja muu toiminta alkuun jo seminaarin kolmannen päivän aikana.

8. LIITTEET

8.1.Kairanmaan edustrajien vierailu Saksassa 12 / 2001

Outi Levän muistio Eifelin alueelle tehdystä kylä- ja elinkeinojenkehittämismatkalta.

8.2.Saksan kylähankkeiden nettiosoite www.dorfmarketing.de

8.3.Sydänmaankylän yhteistyön toimintasuunnitelma. Kylävirkkü-hanke.

Sisältö:

1. Prologi
2. Suomalaiset kylät
Saviselkä-Sydänmaa
Emoniemi-Kirkonkylä
Leskelä
Vatjusjärvi
Kangaskylä
Lamminaho
Kuusaa-Jokela
3. Saksalaiset kylät
Dahlem
Hagedorn
Hellentahl Ländchen ja
Zingsheim
Rötgen
Monschau
Marmagen
Strauch
Höfen
4. Toteutuneet vierailut
5. Epilogi

1. Prologi

Suomalaisten toiminta ja kylien mukaan tulo kohdistui Keskipiste-leaderin alueelle, josta karttapiirros ja lisätietoja esitelehden sivu 1. Jo alkutiedustelussa saatiin mukaan 8 kylää, joiden esittelyt myöhemmin. Mukaan tuleminen oli mahdollista myöhemminkin vielä esittelylehdessä olleella kutsulla. Kahdeksalla mukaan lähteneellä kylällä oli jonkinlaista kokemusta saksalaisesta yhteistoiminnasta lukuun ottamatta Kuusaa kylää. Kooltaan suomalaiset kylät olivat 100 asukkaasta runsaaseen 300 asukkaaseen sijainniltaan ja luonteeltaan harvaan asutun maaseudun syrjäkyliä, poikkeuksena Pyhäjärven kirkonkylä, joka omaa taajamamaisia piirteitä.

Saksalaiset mukaan tulevat kylät ovat Eifelin alueelta Nordheim-Westfalenin osavaltiosta. Alueesta karttapiirros esitelehdessä etusivulla. Hagedornin kylä sijaitsee Höxterin osavaltiossa. Kylien esittelyt jäljempänä.

Saksalaiset kylät ovat tehneet monenlaista kylien kehittämistyötä jo pitkällä ajalla ja niillä kaikilla oli jonkinlaista kokemusta Suomesta. Asukasmäärältään saksalaisten kylien koko oli sadasta asukkaasta lähes 2000 asukkaaseen.

Alkuajattelu kyläparien etukäteisestä muodostamisesta ei onnistunut pyrkimyksistä huolimatta. Kyläkohtaamiset täsmentyivät lopullisesti vasta vierailupäivän aamuna.

Kylävierailuista seminaarin järjestäjän taholta ei annettu sisältöön liittyvää ohjeistusta. Päinvastoin annettiin ja toivottiin kylän tekevän ensitapaamisen haluamallaan tavalla, osoittaen vieraanvaraisuutta ja luoden henkilösuhteita käytettävissä olevan 5 –6 tunnin visiitin puitteissa.

2. Suomalaiset kylät

Saviselkä

Kylän nimi: Saviselkä – on hyvä kylä asua ja elää

Sijainti: Kärsämäellä, taajamasta noin 17 km Kajaaniin, Kokkola – Kajaani -kantatien varressa. Kylää halkoo Piippolaan menevä Museotie, joka vielä 1950- luvun alussa oli E4- tienä. Kylää

halkoo myös Jylhänperä- Luomajoki- tie ja kylän keskus sijoittuu näiden sorapintaisten teiden risteykseen.

Kylän pinta-ala on noin 25 km, josta suurin osa peltoa ja metsää. Kylän ilme on tasapainoinen, maastomuodoltaan loiva mäkikylä. Kylän läpi virtaa Vuohtojoki, joka saa alkunsa kuivatusta Vuohtojärvestä ja yhtyy Kärsämäenjokeen.

Historiaa:

Saviselän kylää on asuttu 1560- luvulta lähtien. Kylän ensimmäinen asukas, Maunu Paavonpoika perusti kylälle Keräsen talon 1563. Saviselän kylä on yksi elinvoimaisimpia ja aktiivisin Kärsämäen kunnan talouskylistä.

Museotietä alettiin rakentaa Keisarillisen Senaatin päätöksellä vuonna 1825. Tuolloin liikenne kulki pääasiassa pitkin jokivarsia. Paitsi kylää, tie palveli myös yhdyntienä Lamun kylältä Piip-polan kirkolle.

Sandelsin joukot siirtyivät keväällä 1808 Iisalmelta Kärsämäen kautta Rantsilaan nykyistä Museotietä pitkin. Tuolloin tie palveli ratsutienä.

Kylän tiestön tiedetään olleen hevosella ajettavassa kunnossa jo kesällä 1819, jolloin Keisari Aleksanteri I seurueineen vieraili Oulussa ja Torniossa ja yöpyi Isonsipon kievarissa.

1930-luvulta vuoteen 1953 Kärsämäki-Piippola- tie toimi Nelostienä, jolloin Nelostie oikaistiin Kärsämäeltä Pulkkiilaan kulkeväksi.

Asukkaat:

Kyläläisiä noin 250, talouksia 90. Suuri osa kyläläisistä käy muualla töissä. Kylällä asuu useita kirvesmiehiä, puuseppiä, levyseppä-hitsaaja, terveydenhuollon ammattilaisia, askartelunohjaaja, kuntohoitaja, hieroja, metsureita, tieinsinööri, peruskoulunopettaja, maisteri, artesaaneja, kaupallisen koulutuksen saaneita.

Koulu:

Kyläkoulussa on noin 50 oppilasta, kolme opettajaa, kouluavustaja sekä keittäjä ja siivoaja. Koulun yhteydessä on monitoimitila, kyläkirjasto, kyläarkisto, atk-luokka sekä kutoma- ja käsityöpiste.

Elinkeinot:

Lehmiä yli 270, nautoja 300, sikoja 300, kanoja yli 1000.

Maitoa tuotetaan 2,5 milj.littraa vuodessa. Kylän pinta-ala 25 km², josta peltoa noin 900 ha.

Metsiä on noin 6000 ha ja puuston määrä on noin 419.000 m³ eli noin 70 mottia/ha. Joka vuosi puumäärä lisääntyy 4 mottia/ha.

Suurimmat yritykset ovat Tiikkainen Oy ja Saviselän Kuljetus Oy, Koneselkä Oy ja Erikoiskuljetus Kyllönen Oy, Rauno Pietikäinen, SelkäinOsuma Osk, Saviselän Kaivu ja Pentti Ruotsalainen.

Kylän kehittämishankkeita

- Saviselän kylän kehittämishanke 1997-1999
- Monitoimitilan rakentaminen 1997-2000
- Toimiva kylä tietoyhteiskunnassa 1998-1999
- Monitoimitilan kalustaminen 1999-2000
- Kylälaakeri 2002

Kylätapahtumia

Kinkerit, urheilukilpailut, äitien- ja isänpäivät, hirvipeijaiset, laskiaistapahtuma, pääsiäiskokko, kauneimmat joululaulut, koulun kuusijuhlat, maakirkko, konsertteja, seminaareja, kylämarkkinat, talkoita...

Muita palveluita ja harrastusmahdollisuuksia

- pururata
- Jylhän laskettelumäki, taukotupa ja grillikatos
- uimapaikka, pukukopit ja grillikatos
- tievalot
- Jylhän ja Lauttanevan laavut
- jääkiekkokaukalo
- 4H-kerho ja heppakerho
- lasten, nuorten, naisten ja miesten liikuntakerhot
- kuntohoitaja
- kantele- ja pianopiirit
- kutomapaikka
- atk-luokka
- naisten päiväkahvit
- metsästys, marjastus, sienestys, kalastus ja luonnossa liikkuminen

Yhteyshenkilö Outi Levä 040-5918435

Email: outileva@luukku.com

kotisivut: www.oulunetelainen.net/saviselka

SYDÄNMAANKYLÄ

Sijainti: Kärsämäki, noin 25 km keskustasta

Asukkaat n 110 asukasta, jotka ikäjakaumaltaan ovat jokseenkin kolmeen samankokoiseen ikäryhmään, eläkeläisiin, työikäisiin ja lapsiin.

Historia: Kylällä on ollut asutusta jo 1600 luvulta lähtien.

Elinkeinot: Kylällä on 11 maanviljelystilaa, joista 10 lypsy- ja 1 lihakarjatila. Noin kolmannes käy töissä kylän ulkopuolella ja yrityksiä on 4 kpl.

Perinteisellä Helatorstain lounaalla on myös ohjelmaa, tällä kertaa kansanedustaja Erkki Pulliainen

Kylärooli luontomatkailukylä. Kylällä toimii kyläseura ns. harrastus- ja ym. henkisten asioiden hoitajana ja kyläosuuskunta liiketaloudellisten asioiden ja tavoitteiden hoitajana.

Sydänmaalta löytyy myös perinteistä maalaismaisemaa

Aktiviteetit: Kylällä on toteutettu useita kylää kehittäviä projekteja: Metsäkeskus Tapion hallinnoima ensimmäinen, tulevan suunnitteluun painottuva hanke. Lakkautetun koulun muuttaminen majoitus- ja ravintolatilaksi palvelemaan luontomatkailua. Kylän ympäristöön ja naapurikylille ulottunut hanke, jolla tehtiin polkuja, laavuja, tanssilava ym.

Kylän tulevaan kehittämiseen ja tuotteistamiseen tähtäävä esisuunnitteluhanke sekä nyt seminaarihanke. Lisäksi kylä on mukana useissa muissa lähialueiden hankkeissa.

*Kyläkeskus Sykkeen pihapiiriä rakennetaan
Kaiken aikaa*

Yhteyshenkilö Matti Viitala, 0400-285293
e-mail kylakeskussyke.kotinet.com
www kylakeskussyke.com

Emoniemi-Kirkonkylä

Kylän nimi: kirkonkylä (kyläyhdistys on Emoniemi-Kirkonkylä)

Sijainti: Pyhäjärvi

Asukkaat: n.120 (emoniemi mukaan lukien n.280)

Historia: asutusta jo1550- luvulta

Elinkeinot:

maatilamatkailua, pitopalvelua, marjanviljelyä, maitotila,ratsastus/tallitoimintaa ,kyläyrittäjinä mm. hierontapalvelua, metsänhoitoa, etätyönä atk;ta, Runsas kesämökkiasutus, väkimäärä kesäisin jopa 500, nykyaikainen kalasatama, uudistettu kyläkoulu Emoniemessä

Pyhäjärven ranta antaa hyvät harrastusmahdollisuudet, esim. rantalentis

Kylärooli: Kulttuuri ja urheilu

Sähköposti: laimi.shemeikka@reppu.net

www sivut www.pyhajarvi/kirkonkyla

Yhteyshenkilö: laimi shemeikka 040-5057426

Leskelä:

Sijainti: Piippola, Suomen keskipisteessä
Kylää halkoo Lamujoki ja 4-tie

Asukkaat n. 250 asukasta

Historia

Kirjailija Pentti Haanpään kotikylä

Elinkeinot

Maanviljelys ja palveluelinkeinot, mm puutarha/taimisto, autohuolto, koneurakointi

Kylärooli

Voimakas kulttuurikylä, teatteri, Kairanmaatalon Haanpään museo, pelimannit Kylälle rakennettu projektin ja talkootyön voimin Kairanmaa-talo kulttuuri- ym tilaisuuksien pitopaikaksi. Kylällä tehty paljon maisemaprojekteja ja on tielaitoksen palkitsema Suomen kaunein kylämaisema kilpailussa v. 2000.

Yhteyshenkilö Eero Leskinen 040-7073836

e-mail eero.leskinen@pp.inet.fi

Vatjusjärvi:

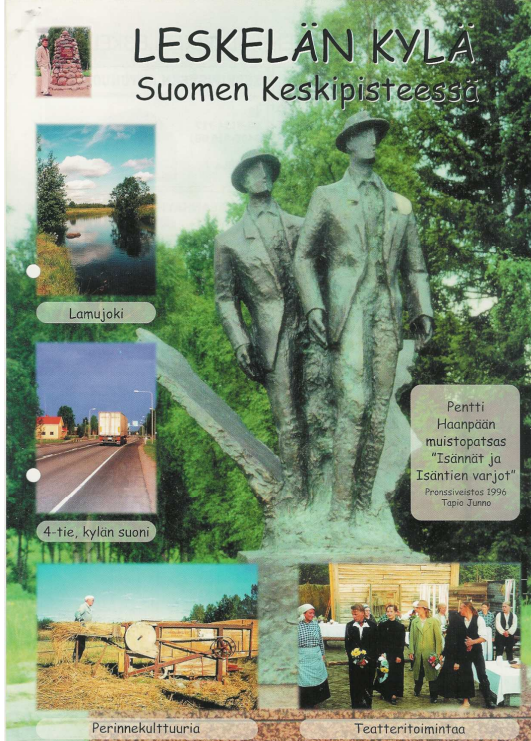
Sijainti: Haapavesi, Vatjusjärven ympärillä

Asukkaat: n. 250 asukasta

Elinkeinot Maanviljelys, koneurakointi

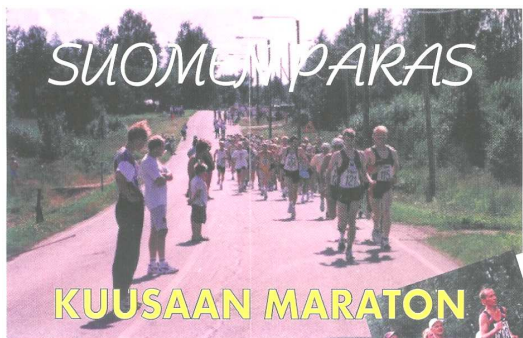
Yhteyshenkilö Anna-Maija Ritola-Segler, 455306

e-mail anna-maija.ritola-segler@inet.fi

Kuusaa-Jokela

Sijainti: Haapajärvi, Kuusaanjärven ympärillä
Asukkaat: n. 300 asukasta
Elinkeinot: maanviljely ja palvelut, mm. palvelukoti, kyläkauppa, leirikeskus
Kylärooli: Aktiivinen toimintakylä, Kuusaan maraton, tiilirannan uima- ym-
 Toimintaranta
www: kuusaa.cjb.net
E-mail: kuusaajokela.toimikunta@pp.nic.fi
Yhteyshenkilö: Heikki Kumpula, 0400-281680
hempula@nic.fi

Kangaskylä

Sijainti: Kangaskylä sijaitsee Reisjärveltä 10 km Sieviin päin kantatie 760 varrella
Asukkaat: Kylällä on n. 250 asukasta ja 104 taloutta. Kangaskylä on varsin lapsirikas kylä. Alle 15-vuotiaita on yli viidennes kylän asukasluvusta. Nuoria perheitä on paljon ja kylälle syntyy vuosittain lapsia 5-10. Työikäiseen väestöön Kangaskylän asukkaista kuuluu n. 60 %. *Eläkeiän saavuttaneita on kuudennes kyläläisistä. Kylällä on kaksiopettajainen koulu sekä paikallispankin edustustilat.

Työpaikat ja toimeentulo

Maa- ja metsätalous on yuli puolelle tärkein elinkeino. Toimivia maatiloja kylällä on 15. Päätuotantosunnista yleisin on maidon ja lihantuotanto. Melkein joka kolmas työssä käyvistä saa elantonsa palveluammattista. Teollisuuden osuus on noin viisi prosenttia, kaupan, liikenteen ja rakennustoiminnan noin kolme prosenttia.

Ympäristö

Kangaskylä on syntynyt Kangaspäänjärven ja Norssinjärven ympärille. Molemmat järvet ovat tärkeitä virkistys- ja kesäasuntoalueita. Kangaskylällä on lisäksi Pesokankaan pohjavesialue ja Paavolanharjun vedenottamo. Kangaspäänjärvestä lähtee koko kylän halkova Kotijoki, joka laskee Kiljanjärveen. Kangaskylän viljelymaisema on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi kulttuurimaisemaksi. Kylällä on lisäksi useita esihistoriallisia asuin- ja metsästyspaikkoja.

Kylätoiminta

Virkistys- ja kylätoiminnasta huolehtii Kangaskylän Maaseutuseura ry, jäseniä yhteensä 104. Seura järjestää kyläläisille virkistys- ja vapaa-ajantoimintaa, huolehtii kylän kehittämiseen liittyvästä hanketoiminnasta ja osallistuu kylään liittyviin kunnallisiin ja alueellisiin tapahtumiin. Jaostot huolehtivat omiin toimialueisiinsa liittyvien tehtävien hoidosta. Maaseutunaisten toiminta vastaa maa- ja kotitalousnaisten toimintaa, maatalousjaoston tehtävänä on viljankuivaustoiminnasta ja kylän yhteisistä maatalouskoneista huolehtiminen ja ympäristöjaosto organisoii Kangasäään- ja Norssinjärven kunnostuskalastuksen sekä talviaikaisen ilmastuksen.

Hanketoiminta

Kylällä on toteutettu järviympäristöön ja maalaismaisemaan liittyviä omia ja EU-rahoitteisia hankkeita.

Nähtävyydet

Kangaskylällä sijaitsee Ranta-Puurulan kotimuseo, johon on tallennettu Reisjärven, Kangaskylän ja Puurulan suvun kotitalous- sekä maa- ja metsätalousesineistöä 1700-luvulta lähtien. Kalajokivarren pyöräily- ja patikointireitti kulkee kylän läpi.

Lamminaho

Sijainti: Pyhäjärvellä Oulun ja Jyväskylän puolivälissä valtatie 4:n varrella
Asukkaat: vakinaisesti n. 300 asukasta
Historia: asutusta 1550 luvulta alkaen
Elinkeinot maanviljelystä, matkamuiistoja ja keramiikkapaja
Kylärooli: urheilu ja liikunta voimakkaasti esillä

Lamminaho

Yhteyshenkilö Aili Plattonen, 789800

e-mail: aili.plattonen@luukku.com

3. saksalaiset kylät

Kartassa näkyy suurin osa vieraiden kotipaikoista

Dahlem

Matkailupitäjä, suuri hollantilaisten lomakeskus, Kronenburgin linnan monet kulttuuritapahtumat.
Kylä sijaitsee Belgian rajalla
n. 1000 asukasta

Hagedorn

Sijainti: Steinheimin kaupunki Höxterin alueelta
Asukkaat: n. 100 asukasta
Historia: kylän vanhimmat talot 1700 luvulta
Elinkeinot aikaisemmin maatalous, nykyisin vain yksi hevostila, asukkaat käyvät töissä palvelu-
ym. Ammateissa lähikaupungeissa.
Yhteyshenkilö Brigitte Brandt

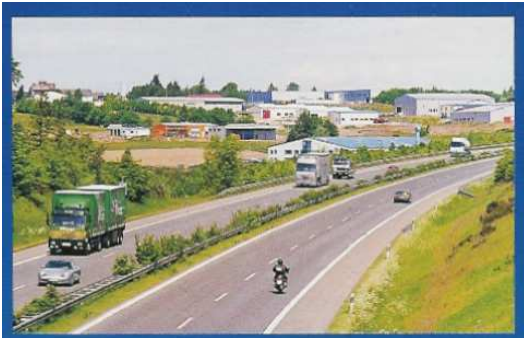

Pyhäjärviset vierailulla Hagedornissa 2002

Kyläpäälliköt, Laimi ja Reinhard

Hellentahl Ländchen

Maisemanäkymää Hellentahlistä

Maa- ja metsätalouskylä, paljon vapaa-ajan ja viikonasukkaita sekä hyviä metsästysmaita
Yhteyshenkilö Helmut Schmitz

Zingsheim

Normaali pieni saksalainen kylä
30 yrityksen iso teollisuusalue
Yhteyshenkilö Karin Bubelach

Roetgen

Matkailusta ja kylpylästä tunnettu, urheiluhotelli, nukkumalähiö 30 km Aachenin kaupungista, paljon urheiluseuroja, sijaitsee Belgian rajalla.
Yhteyshenkilö Hubert vom Venn

Monschau

Kulttuurikaupunki, isot joulumarkkinat, matkailua ja kuuluisa myös maratonkilpailusta
Yhteyshenkilö Gertrud Theissen

MARMAGEN / Nettersheim

- yksi Netterheimin kunnan yhdestätoista kylästä
- 1.700 asukasta
- kylä on 2000 vuotta vanha
- Marmagen tarkoittaa roomalaisen ajan Markuksen peltoa
- tunnettu 380 paikkaisesta kuntouttamiskeskus Reha Klinikum Eifel'sta
- kylässä 13 yhdistystä
- Unser Dorf hat Zukunft - wir nehmen selbst = Kylällämme on tulevaisuus-tulevaisuus on meidän omissa käsissämme –motolla toimiva kyläyhdistys järjestää kylätapahtumapäiviä
- tällä hetkellä nuorisotaloa kunnostetaan, hautausmaan viheralueet vaativat myös parannusta, keskustaan saatava lisää nopeusrajoituksia, junayhteydet paremmiksi, elintarvikeliike kylän keskustasta puuttuu
- kyläyhdistyksen tehtävänä on vaalia perinteitä: puhallinmusiikkia eri tapahtumissa, perinnepukeutumista, perinteistä uuden vuoden ilotulitusta ja erilaisia vuotuisia urheilutapahtumia
- ystävyyskaupunki on Belgia Zutendalissa
- ystävyyskaupunkitoimintaa ollut 10 vuotta, tapaaminen kerran vuodessa

SIMMERATH

- 15.400 asukasta
- sijainti Belgian ja Alankomaiden rajan läheisyydessä
- koostuu 15 kylästä
- alueella Saksan toiseksi suurin tekoallas, Ruhrsee, 30 km²
- 25 maatilaa
- matkailu työllistää 900 henkilöä, turistit saapuvat lähialueen suurkaupungeista ja Belgiasta sekä Alankomaista
- n 200.000 yöpymisvuorokautta / v yli 8 petipaikan majoitustiloissa, lisäksi n. 1 milj. päiväkävijää / v
- yhdistyselämä on vapaaehtoistyön varassa
- merkittäviä tapahtumia ovat metsästysjuhla-Schützenfest sekä kunnan tukema Ruhrjärven ilotulitus, kävijöitä n. 30.000 / v
- alueen eläinmarkkinat ja huvipuistojuhla-Kirmes keräävät myös väkeä
- metsästysjuhlilla-Schützenfest, eläinmarkkinoilla ja huvipuistojuhlilla-Kirmes yhdistykset rahoittavat oman toimintansa
- kunnassa toimivien eri alojen yhdistysten puheenjohtajista muodostuu kunnan yhteinen kyläyhdistys
-

Strauch

Matkailusta tunnettu kylä, suuri teollisuusalue, paljon omakotitaloasutusta, n. 500 – 600 asukasta.
Yhteyshenkilö Bruno Löhrer

Höfen

Saanut Nordrhein – Westfalenin maakunnan kaunis kylä palkinnon, saanut Saksan yksi 20 kauneimmasta kylästä palkinnon, kylällä talviurheilukeskus
Yhteyshenkilö Heinz Kerkman

4 Toteutuneet kylävierailut

Saviselissä Dahlemin edustajat Reinhold Müller ja Uwe Günther

- Vieraat tutustuivat Anneli ja Eino Kyllösellä Koneselkä Oy:n tiloihin ja toimintaan.
- Aitoon maalaisympäristöön navetoiheen tutustuttiin Tuovi ja Ilkka Mäen tilalla.

Kirkonkylä-Emoniemessä Hagedornin edustajat Brigitte ja herra Brandt sekä Lamminaholla Strauchin ja Höfenin edustajat Bruno Löhrer ja Heinz Kerkman tutustuivat Pyhäjärvellä seuraaviin kohteisiin:

- R-paja, Löytynoja Rakel ja Jussi
- Milla Komun keramiikapaja
- Aimo Kekäläisen puunikkariverstaalla
- Hiisitupaan makkaranpaiston kera

Leskelässä Hellental Ländchenin ja Zingsheimin edustajat Helmut Schmitz ja Karin Bubelach, Matti Viitala oppaana

- Kairanmaatalon ja kylän esittely, Ritva Väätäisen toimesta.
- Piippolan käsi- ja taideteollisuuskouluun tutustuminen. Yhteistyökuvioiden aloittaminen
-

Vatjusjärven kyläparin Roetgenin ja Simmerathin edustajat Hubert vom Venn ja Hubert Breuer vierailivat tällä kertaa Kangaskylällä

Kuusaa-Jokelassa Mopnschaun edustaja Gertrud Thiessen

Kangaskylän kyläohjelma:

KYLÄSEMINAARIN OHJELMA REISJÄRVEN KANGASKYLÄLLÄ

MUISTIO 1(2)
Suomalais-saksalainen

Kansainvälinen kyläseminaari

Aika: sunnuntai 30.3.2003 kello 10-16

Paikka: Reisjärven Kangaskylä (koulu ja seurojentalo), kirkonkylä (Renkitupa)

Paikalla: Bruno Löhrer, Simmerathin kaupungin pormestari
Johannes Schröder, Marmagenin kylän kyläyhdistyksen puheenjohtaja
Jyrki Halonen, Reisjärven kunnanhallituksen puheenjohtaja
Ritva-Liisa Nisula, Kangaskylän Maaseutuseuran puheenjohtaja
Minna Saartoala, ATRAIN-kylien kehittämishankkeen projektipäällikkö
Kari Moilanen, tulkki
Mikko Huuskonen, Reisjärvi-lehti

Kärsämäen Sydänmaankylän kyläseura järjesti 28.-30.3.2003 LEADER-rahoituksen tuella suomalais-saksalaisen kyläseminaarin. Kolmipäiväisen tapahtuman ensimmäinen päivä oli kaikille yhteinen yleisluento- ja pienryhmäpäivä. Toisena päivänä tutustuttiin teemakylään ja kolmantena päivänä saksalaiset vieraat jakaantuivat neljälle kohdekylälle, joista yksi oli Reisjärven Kangaskylä.

1. Kylän ja kylätoiminnan esittely

Ritva-Liisa Nisula toivotti vieraat tervetulleeksi Kangaskylälle. RLN esitteli lyhyesti Reisjärven Kangaskylän sekä kertoi kylätoiminnasta ja sen järjestäytymisestä. Liite 1.

2. Kunnan esittely

Jyrki Halonen esitteli Reisjärven kunnan keskeiset tunnusluvut. JH kertoi myös Kangaspääjärven kunnostuksesta ja sen tuloksista sekä kunnan kaavoitusasioista. Vieraita kiinnosti erityisesti rantarakentaminen ja rantakaavoitus.

3. Kylien kehittämistoimenpiteet

Minna Saartoala kertoi Reisjärven kylien ATRAIN-kehittämishankkeesta (liite 2) sekä muista kyliä koskevista kehittämistoimenpiteistä.

4. Tutustuminen rysän ja nuotan tekoon Kangaskylän Seurojentalolla

Kangaskylän Seurojentalolla tutustuttiin järvien kunnostuskalastuksessa käytettävien rysien ja nuotan valmistukseen Kauko Puurulan asiantuntevalla opastuksella.

2(2)

5. Suomen Posliinikesä –tapahtuman esittely

Aira Suomela esitteli Suomen Posliinikesä –tapahtuman Renkituvalla. Samassa yhteydessä tutustuttiin Renkituvan Posliininäyttelyyn ja PosliiniPlus –lehden toimitukseen.

6. Jatkotoimenpiteet

Susisaareissa pidetyssä loppuyhteenvetotilaisuudessa todettiin vierailu molemmin puolin mielenkiintoa herättäneeksi ja seuraavat asiat voivat tulla kysymykseen jatkosuunnitelmia tehtäessä:

1. Vesi- ja viemärointi, pohjavesien suojele

Vesivarojen suojele, kunnan kaava-asiat ja Reisjärven kunnan rantatonttien markkinointi internetin kautta herätti kiinnostusta, toivottiin jatkokeskusteluja erityisesti kaavoitusasioiden vertailussa.

2. Lomamökit Reisjärvellä

Millainen infrastruktuuri lomamökkirakentamisessa on? Mistä mökkejä varataan? Mistä saa lisätietoa? Missä ne ovat esillä?

3. Kunta- ja kyläsuunnitelmat

Kuntasuunnitelmien vertailu herätti kiinnostusta. Miten niissä olevat hankkeet toteutetaan / rahoitetaan. Saatiin tutustuttavaksi Simmerathin kuntasuunnitelma.

4. Vastavierailu / Bürgerreise

Todettiin, että vastavierailu Eifelin alueelle olisi toivottavaa, sillä konkreettinen yhteistyö vaatii tutustumisen paikanpäällä puolin ja toisin. Simmerath on esimerkiksi totuttanut kunnan tapahtumakalenterin ja kuukausittain ilmestyvän kuntalaisille tarkoitetun tiedotuslehden, joista voisi olla mallia myös reisjärvisille.

Muistion vakuudeksi 13.4.2003

Kari Moilanen ja Ritva-Liisa Nisula

□

Epilogi

Kyläparitoimintaan mukaan aikoneista vain Vatjusjärven kylä jäi tässä vaiheessa pois kylällä on kuitenkin tarkoituksena osallistua toimintaan tulevaisuudessa. Kylätapaamisista saadut viestit kertovat kylien

valmiudesta saksalaiseen suuntaan vallitsevasta toiminnan mahdollisuudesta. Ne, joilla on kielellinen ja muu rohkeus vuorovaikutukseen, näkyi kylien palautteessa. Kaikkinensa tapaamiset toteutuivat kuitenkin hyvin hankkeen tarkoittamassa formaatissa.

Nyt saatiin kyläparitoiminnalle avaus. Sitä ei pitäisi jättää silleen, vaan hankesuunnitelmassa olleen tavoitteen mukaisesti vuorovaikutusta tulee jatkaa. Tarvitaan hankkeiden ja muiden resurssien voimavaroja sellaisen kehityksen pitkäaikaiseen ja vaikutusta syventävään kehitystyöhön.

Hanke kiittää mukaan tulleita kyliä, sekä hankekokonaisuuteen osallistumisesta, että saksalaisten vieraiden hyvistä kohtaamistapaamista. Vähäiseltä vaikuttava kielellinen osaaminen ei ollut eikä tule olemaan hyvän vuorovaikutuskehityksen esteenä, tärkeintä suhteiden kehittämisessä on hyvään yhteistyöhön pyrkivä asenne.

Sisältö:

1. Prologi
2. Alustus, Mikko Koskela suomeksi
3. Alustus, Mikko Koskela saksaksi
4. Alustus Heinz Kerkman saksaksi
5. Alustus Heinz Kerkman suomeksi
6. Case Ilkka Peltola suomeksi
7. Case Ilkka Peltola saksaksi
8. Case Bruno Löhrer saksaksi
9. Case Bruno Löhrer suomeksi
10. Epilogi

1. Prologi

EU:hun liittymisen myötä Suomessa hanketoimintaan tuli monenlaisia uusia rahoituslähteitä. Toiminnassa mukana oleville suomalaisen kehitystoiminta- (tukirahoitus) käytäntöön liittyen on syntynyt kysymyksiä siitä, ovatko menettelyt eri maissa saman kaltaisia. Kysymys on aiheellinen, koska rahoittajien, (TE-kesku) edustajat sanovat menetelmien olevan yhteneväisiä, mutta toisaalta tiheää tietoa siitä, että maakohtaiset toteutukset poikkeavat kovastikin toisistaan. Hankkeen resurssiteeman tarkoituksena oli saada vertailua suomessa ja saksassa vallitsevista kehityspanoksiin liittyvistä käytännöistä. Tietämystä etsittiin niin panosten käyttökohteista ja kohdistamisen periaatteista kuin ”byrokraattisista menetelmistä

Tutustumiskierros suunnattiin toiminta-alueen luoteissuuntaan, eli Kairanmaalle. Käyntikohteiksi valitut olivat tehneet pitkäjänteisesti omaa kehittämistyötä ja käyttäneet niissä EU-perusteisia ja muita kehittämisresursseja hyväksi.

11. Alustus: Mikko Koskela, suomi

Dnro

24.3.2003

Mikko Koskela
Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus
Maaseutuosasto

KYLÄSEMINAARIALUSTUS KÄRSÄMÄELLÄ 28.3.2003

Hieman ”historiaa” ja nykytilanne

Olin iloinen ja ”otettu”, kun minua pyydettiin alustamaan kansainväliseen seminaariin kylätoiminnan kehittämisestä valtion puolesta. Ajankohdan lähestyessä tunsin päivä päivältä kovempia paineita; mitä minä voin antaa sellaiselle porukalle, joka osaa hakea ja hoidella moderneja EU:n hankkeita ja rakentaa toimivia ja pysyväisluontoisia kansainvälisiä kontakteja.

Sokeus omasta osaamisesta on inhimillistä, ja tällä kertaa asia hoitui sillä, että saan kertoa valtionhallinnon (piirihallinnon) edustajana millaista toimintaa nykyään rahoitetaan, ja miltä tulevaisuus näyttäisi maaseudun kehittämisen saralla. Maaseudun kehittämisen ja myös kylätoiminnan jonkinlainen rahoitus alkoi 1990-luvun alussa, kun lääninhallinto jakoi nk. ”lääninkehittämisrahoja”. Nämä olivat hyviä esimuotoja nykyisille EU-hankkeille ainakin niille organisaatiolle, jotka niitä toteuttivat.

Tuolloin alussa toteuttajat olivat usein suuria vakiintuneita organisaatioita, ja ”ruohonjuuritoiminta” alkoikin vasta kun Suomi liittyi Euroopan Unioniin ja ensimmäinen suomalainen LEADER II -ohjelma aloitti toimintansa v. -96 . Nykymuotoisen kylien kehittämisen kulmakivi onkin siinä, että hankkeen hakijaorganisaatio ja toteuttaja toimivat kylällä.

Kylien kehittämistä rahoitetaan maakunnassamme kahdesta päälähteestä: Maakuntamme kolmen LEADER+ -ryhmien myöntövaltuus on 0.5 – 0.6 m€ vuodessa ryhmää kohden. Näiden lisäksi osittain vastaavan tyyppistä toimintaa toteuttavat maakunnassamme kaksi alueohjelmista rahoitettua toimintaryhmää, joiden resurssit ovat samaa luokkaa. Ryhmät rahoittavat toki muutakin maaseudun kehittämistä kuin kylätoimintaa, mutta puhuttaessa pienistä paikallisista hankkeista, ovat ryhmät avainasemassa. Myös alueohjelmista

rahoitetut ryhmät toimivat todennäköisesti koko ohjelmakauden.

Puolet Pohjois-Pohjanmaasta kuuluu EU:n tavoite 1-ohjelma-alueeseen ja toinen puoli (rannikkoseutu) taas tavoite 2-ohjelmaan ja sen siirtymävaihealueeseen. Maaseudun kehittäminen ei kuulu Suomessa tavoite 2-ohjelmaan, vaan sitä varten laadittiin EMOTR-T:stä rahoitettava *alueellinen maaseudun kehittämisohjelma tavoite 1-ohjelman ulkopuolisille alueella vuosille 2000-2006*. Kutsumme ohjelmaa ALMA:ksi. Molempien ”suurten ohjelmien” myöntövaltuus on n. 4 m€ vuodessa sillä erolla, että ALMAN pitää olla maksettuna vuoteen 2006 mennessä ja rahat pitäisi saada nopeammin ”kulumaan”.

Alkukauden myöntövaltuudet ovat näin ollen ALMA:lla paljon suuremmat kuin tavoite 1-alueella, johon Kärsämäkikin kuuluu.

Karkeasti ottaen kolmannes toimintaryhmien ja neljännes alueohjelmien rahoista käytetään kylätoiminnan kehittämiseen. Molemmista kanavista voidaan rahoittaa myös investointihankkeita niin yrittäjille kuin yhteisöillekin.

Tulevaisuus

Resurssit ovat tiedossamme vuoteen 2006. Sen jälkeen epävarminta on nykyisenlaisten "suurohjelmien" (tavoite 1- ja ALMA-ohjelmat) jatkuminen. Oma käsitykseni on, että toimintaryhmätyö jalostuu yhä enemmän valtavirtamenetelmäksi kylien – ja ehkä koko maaseudun - kehittämisessä. Silloin avainsanoja ovat;

Palveluiden, viihtyisyyden ja elinkeinotoiminnan korostuminen

Kansainväliset kumppanit; ovat myös edellytyksiä suoraan EU:sta haettaville rahoitusmuodoille, joiden rooli korostuu varmuudella vuoden 2006 jälkeen.

Alueellisen omaleimaisuuden tuleminen muodikkaaksi ja nuorison suosimaksi toiminnaksi ylikansallisen kulttuurin sijasta.

Virkamiesten tehtävä on huolehtia muiden toimijoiden ohessa alueellisten resurssien riittävydestä ja sen jälkeen varojen joustavasta siirtämisestä varsinaisille kehittäjille. Moniportainen suomalainen hallintomalli ei varmastikaan ole selvinnyt kunnialla ainakaan jälkimmäisestä ydintehtävästään tällä kaudella. Toivottavasti tulevaisuus on tässäkin suhteessa valoisempi.

3. Alustus: Mikko Koskela, saksa

Mikko Koskela

TE-Zentrum Nordostbottnien
Provinzabteilung

VORTRAG BEIM DORF-SEMINAR IN KÄRSÄMÄKI AM 28.3.2003

Etwas „Geschichte“ und die gegenwärtige Lage

Ich war erfreut und „hingerissen“, als ich gebeten wurde, von Staats wegen bei einem internationalen Seminar zum Thema Entwicklung der Dorfaktivität zu referieren. Je näher der Zeitpunkt kam, desto stärker empfand ich den Druck von Tag zu Tag; was kann ich denn diesen Leuten anbieten, die erfolgreich moderne EU-Projekte beantragen und durchführen und aktive dauerhafte internationale Kontakte knüpfen können.

Es ist menschlich, dem eigenen Können gegenüber blind zu sein, und dieses Mal regelte sich die Sache so, dass ich als Mitglied der staatlichen Verwaltung (der Bezirksverwaltung) darüber

berichten darf, welcher Art von Aktivitäten heutzutage finanziert werden können und wie es in Zukunft mit der Entwicklung des ländlichen Raumes aussehen könnte. Die Entwicklung des ländlichen Raumes und auch so etwas Ähnliches wie eine Finanzierung von Dorfaktivitäten begann am Anfang der 90-er Jahre, als die Provinzverwaltung sogenannte „Provinzentwicklungsgelder“ zuteilte. Das waren gute Vorformen der heutigen EU-Projekte, jedenfalls für die Organisationen, die sie realisierten.

Damals zu Beginn waren die Ausführenden große herkömmliche Organisationen, und die „Graswurzelaktivität“ begann erst mit Finnlands EU-Beitritt, und das erste finnische LEADER II – Programm begann erst 1996. Auch war es der Eckstein zur heutigen Form der Dorfentwicklung, dass die Bewerbungsorganisation und die Ausführenden im Dorf tätig waren.

Die Dorfentwicklung wird in unserer Region aus zwei Hauptquellen finanziert: Die verfügbaren Mittel der drei LEADER+ -Programme unserer Region betragen jährlich 0,5 – 0,6 Mio. € pro Gruppe. Außerdem wirken in unserer Region zwei Aktionsgruppen mit teilweise ähnlichen typischen Aktivitäten. Sie werden von Gebietsprogrammen finanziert. Ihre Ressourcen bewegen sich etwa in demselben Rahmen. Doch finanzieren diese Gruppen auch andere Entwicklungsarbeit in der Region als nur Dorfaktivitäten, aber im Hinblick auf kleine örtliche Projekte nehmen diese Gruppen eine Schlüsselposition ein. Auch die mit Mitteln aus Gebietsprogrammen finanzierten Gruppen werden wahrscheinlich die ganze Programmlaufzeit hindurch arbeiten.

Die eine Hälfte von Nordostbottnien gehört zum Zielgebiet 1 –Programm der EU, während die andere Hälfte (die Küstenregion) zum Ziel 2 –Programm gehört. Die Entwicklung des ländlichen Raumes gehört in Finnland nicht zum Ziel 2 –Programm, vielmehr schuf man zu diesem Zweck außerhalb des Ziel 1 –Programms für die Zeit von 2000 bis 2006 das aus dem EMOTR-T – Programm zu finanzierende *alueellinen maseudun kehittämisohjelma* (örtliches Entwicklungsprogramm für die ländlichen Gebiete). Wir nennen das Programm ALMA. Alle „großen Programme“ verfügen über Mittel von ca. 4 Mio. € pro Jahr mit dem Unterschied, dass die ALMA-Mittel bis spätestens Ende 2006 verwendet sein müssen und das Geld möglichst schnell „in Umlauf“ kommen sollte. Die Bewilligungsmöglichkeiten sind also viel größer als im Ziel 1 –Gebiet, zu dem Kärämäki gehört.

Grob gesagt werden der dritte Teil des Geldes der Aktionsgruppen und der vierte Teil des Geldes der Gebietsprogramme für die Entwicklung der Dorfaktivität verwendet. Aus beiden Quellen können auch Investitionsprogramme sowohl für Unternehmer als auch für Körperschaften finanziert werden.

Die Zukunft

Unseres Wissens stehen bis zum Jahre 2006 Geldmittel zur Verfügung. Ob die gegenwärtigen „Großprogramme“ (Ziel 1- und ALMA-Programme) fortgesetzt werden, ist ungewiss. Meiner persönlichen Meinung nach reift die Aktionsgruppenarbeit immer mehr zur Methode der Wahl bei der Entwicklung der Dörfer – und vielleicht sogar des ganzen ländlichen Gebietes – heran. In diesem Fall lauten die Schlüsselwörter:

Betonung der Gebiete **Dienstleistung, Erholung und Erwerbstätigkeit**

Internationale Partner; sie sind zugleich die Voraussetzung zur Beschaffung von direkten EU-Geldmitteln, deren Bedeutung nach 2006 mit Sicherheit zunehmen wird.

Die **Individualität des eigenen Gebiets** soll zu einem modernen und von der Jugend geschätzten Betätigungsfeld neben der supranationalen Kultur werden.

Neben anderen Tätigkeiten hat der Beamte die Aufgabe, sich um ausreichende Ressourcen für das Gebiet zu kümmern und danach die Mittel flexibel den eigentlichen Entwicklungsbeauftragten zuzuführen. Seine letztgenannte Hauptpflicht hat das vielstufige finnische Regierungswesen wahrhaftig nicht ordentlich erfüllt, jedenfalls nicht in dieser Phase. Hoffen wir auch diesbezüglich auf eine bessere Zukunft!

4. Alustus: Heinz Kerkman, saksa

Heinz Kerkmann
Ortsvorsteher von Höfen (Stadt Monschau)

Vortrag zum Themenfeld 1 „Dorferneuerung – Dorfettbewerb im Zusammenspiel“ Dargestellt am Beispiel des 2 maligen Bundesgolddorfes Höfen

Der Ort Höfen ist einer von 7 Stadtteilen der Stadt Monschau, Kreis Aachen. Höfen hat 2.030 Einwohner, liegt ca. 550 m über NN und war bis 1972 selbstständige Gemeinde. Unser Dorf grenzt an die Bundesgrenze zum Nachbarland Belgien. Es ist von 7 Landschaftsschutzgebieten und 5 Naturschutzgebieten umgeben. Der gesamte Ort liegt im Trinkwassereinzugsgebiet von Perlenbach und Rur. Eine Besonderheit in unseren Ort sind die hohen Hausschutzhecken (Buchenhecken), das in Westeuropa einmalige Monschauer Heckenland, auf das ich später noch zu sprechen komme.

>*Dia 1: Haushecke (Hauptstraße mit Torbogen)*<

Höfen war durch Kriegseinwirkungen nach dem 2. Weltkrieg zu über 70 % zerstört. Der Neuaufbau nach dem Krieg erfolgte in Selbsthilfe durch die Bevölkerung. Diese Eigeninitiative ist bis heute in unserem Ort erhalten geblieben.

Als dann der Wettbewerb „Unser Dorf soll schöner werden“ im Jahre 1961 ins Leben gerufen wurde, besann man sich schnell wieder der guten Tugenden der Selbsthilfe und nahm bereits 1967 zum ersten mal am Wettbewerb teil. Die Gemeinde arbeitete eng mit dem Amt für Agrarordnung zusammen und konnte 1972 das Flurbereinigungsverfahren abschließen.

Schon früh beantragten die Höfener Ratsvertreter, einige einzigartige Waldgebiete unter Naturschutz zu stellen. Der frühere Gemeinderat hatte schon Anfang der 20iger Jahre einen Naturschutzausschuß gegründet, der sich hauptsächlich mit dem Erhalt der Heckenlandschaft beschäftigte.

Die Bevölkerung und die Gemeinde legten stets großen Wert auf die Erhaltung der alten historischen Gebäude, der alten Eifel- und Vennhäuser, die aus bodenständigem Material, wie heimischem Bruchstein, Fachwerk, Lehm und Strohdächern erbaut sind. Als das Amt für Agrarordnung das Förderprogramm Dorferneuerung auflegte, nahm man die Fördermöglichkeit gleich in Anspruch. Die Bevölkerung wurde informiert. Privateigentümer beantragten für 8 dorfbildprägende Objekte Fördergelder und setzten so mit Hilfe der Förderung ihre schmucken Häuser instand und verbesserten dadurch unsere Chancen im Dorfwettbewerb.

>**Dia 2:** *Denkmalgeschütztes Haus, Preisträger im Landeswettbewerb. „Umweltvertr. Bauen“*<

Dieses denkmalgeschützte und mit Dorferneuerungsmitteln geförderte Haus wurde 1992 mit dem 1. Preis im Landeswettbewerb „Umweltverträgliches Bauen im Bestand, Auszeichnung realisierter Projekte“ ausgezeichnet.

Großen Aufschwung gab dem Ort und der Ortsbevölkerung die Verleihung der Goldmedaille auf Landes- und Bundesebene im Dorfwettbewerb „Unser Dorf soll schöner werden“ 1987. Zur Überreichung der Goldmedaille fuhren über 200 Höfener Bürger nach Berlin.

Der Dorfwettbewerb und die Dorferneuerung stehen in einer engen wechselhaften beziehung, von der immer positive Impulse ausgehen. Der Dorfwettbewerb ist immer eine gute Gelegenheit, sich mit dem Dorf, seiner Situation und auch mit seiner Zukunft zu beschäftigen. Unzweifelhaft regt er an, motiviert die Menschen und fördert das ohnehin bei uns ausgeprägt gute Vereins- und Gemeinschaftsleben. Die Teilnahme am Wettbewerb öffnet aber auch die Augen für Defizite und Mängel im Dorf.

Dadurch reifen bei uns schon im Wettbewerb die Ideen für die Zeit nach dem Wettbewerb. Auch die kommunalen Dorferneuerungsmaßnahmen, die ich nachstehend näher beschreiben werde, bekamen letztlich ihren Anstoß aus dem Wettbewerb, tlw. auch durch die Bewertungskommission.

>**Dia 3:** *Naturschutzgebiet (Narzissenwiese)*<

Die Ortsgruppe Höfen des Eifelvereins, die sich außerordentliche Verdienste um den Naturschutz erwarb und 1995 mit dem „Umweltpreis des Landrates“ sowie 1998 mit dem „Konrad-Schubach-Naturschutzpreis“ ausgezeichnet wurde, erwarb 1995, unterstützt von der NRW-Stiftung und mit Dorferneuerungsmitteln, ein altes Jagdhaus, das in ca. 5.000 Arbeitsstunden (Eigenleistung) zum „Naturhaus – Seebend“ umgebaut und renoviert wurde. Dieser Verein hatte in seinem Gründungsjahr 1988 28 Mitglieder, heute sind es 146 Mitglieder. Diese große Eigenleistung musste von diesen Mitgliedern neben den naturpfliegerischen Maßnahmen erbracht werden.

Eine große Idee der Dorferneuerung wurde im Ortskartell, dem Zusammenschluß der Ortsvereine, entwickelt. Der viel zu kleine Dorfsaal konnte bei Vereinsfesten die Anzahl der Besucher nicht mehr aufnehmen. Es musste etwas Neues geschaffen werden. Seit längerem stand die alte Molkerei in Höfen leer und war dem Verfall preisgegeben. Hier sollte mit Hilfe der Stadt Monschau und von

Dorferneuerungsmitteln eine neue Vereinshalle entstehen. Im Jahre 1994 konnte mit dem Um- und Renovierungsbau begonnen werden. 6.000 Arbeitsstunden wurden von den Vereinsmitgliedern erbracht, bis die Halle 1995 eingeweiht werden konnte.

Die beiden von mir dargestellten und für unser Dorfleben ungemein wichtigen Häuser verdanken wir letztendlich sowohl der Dorferneuerungsförderung als auch dem Dorfwettbewerb: Die Idee dem Wettbewerb, die Ausführung der Dorferneuerung. Darüber hinaus wurde die Dorfbevölkerung für die Eigenleistung angesprochen und hat entsprechend dem fachlichen Können des Einzelnen kostenlos mitgearbeitet. Neben den vorerwähnten Maßnahmen gibt es noch einige andere Beispiele von Dorferneuerungsmaßnahmen, die in unserem Ort in den letzten Jahren ausgeführt wurden.

Alle diese Maßnahmen haben natürlich die Bewertungskommission im Bundeswettbewerb 2001 „Unser Dorf soll schöner werden – Unser Dorf hat Zukunft“ beeindruckt und so zum Erfolg geführt.

>**Dia 4: Bewertungskommission im Ort**

Aber auch die kleinen unscheinbaren, aber für das Dorf wichtigen Tätigkeiten, die von der Bevölkerung geleistet werden, geben den Bewohnern ein angenehmes Wohngefühl im Ort: Patenschaften von Privatleuten zur Pflege von Grünanlagen im öffentlichen Bereich, Anlage und Unterhaltung von Spielplätzen, Pflege des Friedhofs, Mähen der Straßenbankette, Pflege des Ehrenmals für die Opfer der beiden Weltkriege u.a. Dies ist alles nur möglich, wenn sich die Bevölkerung mit ihrem Dorf identifiziert und sich in der Dorfgemeinschaft wohlfühlt.

Dia 5: Haushecke mit Leiter

Anfangs erwähnte ich die hohen Haushecken als Besonderheit des Monschauer Landes. Es gibt in Höfen 156 solcher Hecken, die höher als 3 m sind. Schon vor 70 Jahren wurden diese Hecken jährlich prämiert. Heute erfolgt eine Prämierung alle 2 Jahre. Die höchsten Hecken sind in Höfen bis zu 8 m hoch und über 300 Jahre alt. Diese Rotbuchenhecken dienen als Wetterschutz und stehen daher immer westlich der Häuser. Durch die Hecken werden die Winde gebrochen und die Schneestürme im Winter abgehalten. Im Sommer halten sie die Häuser kühl.

Facit: So haben Pflege der Natur, der dörflichen Anlagen und Dorferneuerungsmaßnahmen in Eigeninitiative dazu beigetragen, dass Höfen eines der schönsten und lebenswertesten Dörfer in unserer Bundesrepublik Deutschland geworden ist.

Dia 6: Heckenbogen mit altem Vennhaus

Abschließend möchte ich feststellen: Wenn es den Dorfwettbewerb und die Dorferneuerungsförderung noch nicht gäbe, dann müsste man sie erfinden, so wichtig und bedeutsam sind sie.

Vielen Dank für Ihre Aufmerksamkeit !

5. Alustus: Heinz Kerkman, suomi

Heinz Kerkmann

Höfenin (Monschaun kaupunki) kylätoimikunnan puheenjohtaja

Esitelmä teemaan

– **Kyläkilpailu 1 ”Kylänkunnostus yhteispelinä”**

Esimerkkinä 2 kertaa liittovaltiotason kultamitalin voittanut HÖFEN

Höfenin kylä on yksi Monschaun kaupungin 7 kaupunginosista Aachenin hallintopiirissä. Höfenissä on asukkaita 2030, se sijaitsee n. 550 m merenpinnan yläpuolella ja oli vuoteen 1972 itsenäinen kunta. Lännessä kylämme rajana on liittotasavallan ja Belgian välinen raja. Sen ympäristössä on 7 maisemansuojelualuetta ja 5 luonnonsuojelualuetta. Koko kylä sijaitsee Perlenbachin ja Rurin juomavesivarastojen alueella. Erikoista kylässämme ovat talojen korkeat pensasaidat (pyökkiäidat), Länsi-Euroopassa ainoa-laatuinen Monschaun pensaisto, mihin palaan vielä myöhemmin.

Dia 1: Talo pensasaitoineen (Pääkatu ja porttikaari)

Toisessa maailman sodassa Höfenistä tuhoutui yli 70 %. Sodan jälkeen kyläläiset rakensivat kylänsä uudelleen omin voimin. Tämä omatoimisuus on säilynyt kylässämme näihin asti.

Kun sitten vuonna 1961 herätettiin henkiin kilpailu ”Oma kylä kauniimmaksi”, muistivat pian taas mieliin omatoimisuuden mainiot hyveet, ja jo 1967 osallistuttiin kilpailuun. Kylä toimi läheisessä yhteistyössä maatalousviraston kanssa ja 1972 saatiin maanjakotoimet päätökseen.

Jo varhaisessa vaiheessa anoivat Höfenin kunnanvaltuutetut muutamien ainutlaatuisten metsiköiden saattamista luonnonsuojelun piiriin. Varhaisempi kunnanvaltuusto oli jo 1920-luvulla perustanut luonnonsuojelujäoston, jonka pääasiallisena tarkoituksena oli pensasaitamaisen säilyttäminen.

Kuntalaiset ja kunta pitivät aina arvokkaana vanhojen, historiallisten rakennusten säilyttämistä; vanhojen Eifel- ja Venn-talojen, joiden materiaali ja rakennustapa ovat alueelle vakiintuneita: louhitusta paikallisesta kivistä rakennetut talot, savi ristikkotalojen rakennusaineena, olkikatot. Kun maatalousvirasto esitteli kylänkunnostamisen tukiohjelmansa, tartuttiin heti avustusmahdollisuuteen. Kyläläisille tiedotettiin asiasta. Yksityiset talojen omistajat anoivat tukirahoja 8 kohteelle, jotka ovat kyläkuvalle leimaa antavia, ja kunnostivat siten tukirahoilla viehättävät talonsa ja paransivat sen kautta mahdollisuuksiamme kyläkilpailussa.

Dia 2: Muinaismuistolaiilla suojeltu talo, voittaja osavaltiotason kilpailussa: ”Ympäristöystävällinen rakentaminen”.

Tämä muinaismuistolaiilla suojeltu ja kylänkunnostamisvaroin korjattu talo palkittiin vuonna 1992 1. palkinnolla osavaltiotasoisessa kilpailussa: ”Kestävä ympäristöystävällinen rakentaminen, toteutettujen hankkeiden palkitseminen”.

Kylää vilkastutti suuresti kultamitalin voittaminen osavaltio- ja liittovaltiotasolla 1987 kilpailussa ”Oma kylä kauniimmaksi”. Yli 200 höfeniläistä matkusti Berliiniin hakemaan kultamitalia.

Kyläkilpailu ja kylänkunnostaminen ovat läheisessä vuorovaikutuksessa toisiinsa; tästä syntyy jatkuvasti positiivisia herätteitä. Kyläkilpailu on aina oiva tilaisuus toimia kylän, sen tämän hetkisen tilanteen ja myös sen tulevaisuuden hyväksi. Epäilemättä se antaa virikkeitä, motivoi ihmisiä ja edistää meidän jo muutenkin erittäin hyvää yhdistys ja yhteiselämäämme. Mutta kilpailuun osallistuminen avaa silmät myös puutteille ja epäkohdille kylässämme.

Osallistuessamme kilpailuun kypsyvät meillä jo sen aikana ideat kilpailun jälkeistä aikaa varten. Myöskin kunnalliset kylänkunnostamistoimenpiteet, joista kerron lisää jäljempänä, saivat äskettäin potkua kilpailusta, osittain arviointilautakunnalta.

Dia 3: Luonnonsuojelualue (Narsissiketo)

Eifel-seuran kyläjäsen Höfen, joka on erityisesti ansioitunut luonnonsuojelun alalla ja joka vuonna 1995 palkittiin ”Maaneuvoksen ympäristöpalkinnolla” sekä vuonna 1998 ”Konrad-Schubachin luonnonsuojelupalkinnolla”, hankki 1995 Nordrhein-Westfalen-rahaston tuella ja kylänkunnostamisvaroilla vanhan metsästysmajan, josta noin 5000 tunnin talkootyöllä tehtiin ja korjattiin ”Luontotalo-Seebend”. Perustamisvuonna 1988 tässä seurassa oli 28 jäsentä, nyt jäseniä on 146. Tämän suurenmoisen aikaansaannoksen suorittivat nämä seuran jäsenet luonnonhoidollisten toimenpiteiden lohellalla.

Suuri idea kylänkunnostamiseksi kehiteltiin kyläkartellissa, kylän yhdistysten yhteenliittymässä. Yhdistysten järjestämiin juhliin osallistujat eivät sopineet aivan liian pieneksi käyneeseen kyläsaliin. Tilalle oli hankittava jotain uutta. Höfenin vanha meijeri oli seisonut jo pitkään tyhjiään ja uhkasi rappeutua. Tästä oli tuleva Monschaun kaupungin avulla ja kylänkunnostamisvaroilla uusi seurojentalo. Vuonna 1994 voitiin aloittaa muutos- ja korjaustyöt. Jäsenten 6000 talkootyötunnin jälkeen halli voitiin vihkiä käyttöön 1995.

Molemmista esittelemistäni ja kylällemme erittäin tärkeistä taloista saamme viime kädessä kiittää sekä kylänkunnostustukea että myös kyläkilpailua: kilpailua ideasta, kylänkunnostusta toteutuksesta. Sen lisäksi kyläläiset saatiin osallistumaan talkoisiin ja antamaan ilmaiseksi ammattimaista osaamistaan yhteiseksi hyväksi. Yllämainittujen toimien lisäksi on vielä muitakin esimerkkejä kylänkunnostamistoimenpiteistä, jotka toteutettiin kylässämme viime vuosina.

Luonnollisesti kaikki nämä toimenpiteet ovat tehneet vaikutuksen arvostelulautakuntaan vuoden 2001 kilpailussa ”Oma kylä kauniimmaksi – kylällämme on tulevaisuus” ja siten johtaneet menestykseen.

Dia 4: Arvostelulautakunta kylässä

Mutta myöskin pienet, vaatimattomat, kylälle kuitenkin tärkeät kyläläisten suorittamat teot, antavat asukkaille miellyttävän tunteen asumisesta kylässä: yleisten viheralueiden hoito yksityisten kummien toimesta, leikkikenttien rakentaminen ja kunnossapito, hautausmaan hoito, kadun varsien niittäminen, molempien sotien uhrien muistomerkin hoito ym. Tämä kaikki on mahdollista vain, koska väestö samaistuu kyläänsä ja viihtyy kyläyhteisössä.

Dia 5: Talo, pensasaita ja tikkaat

Mainitsin aluksi talojen korkeat pensasaidat Moschaun seudun erikoisuutena. Höfenissä on 156 sellaista aitaa, jotka ovat yli 3 metriä korkeita. Jo 70 vuotta sitten palkittiin nämä aidat vuosittain. Nykyisin palkinnot jaetaan joka toinen vuosi. Höfenin korkeimmat aidat ovat 8 metriä korkeita ja yli 300 vuotta vanhoja. Nämä punapyökkiaidat suojaavat säältä ja ovat sen vuoksi aina talon länsipuolella. Aidat vähentävät tuulen voimaa ja pitävät lumimyrskyt loitolla. Kesällä ne pitävät talot viileinä.

Johtopäätös: Näin ovat oma-aloitteinen luonnosta ja kylän istutuksista huolehtiminen yhdessä kylänkunnostustoimenpiteiden kanssa vaikuttaneet siihen, että Höfenistä on tullut eräs meidän Saksan liittotasavaltamme kauneimmista ja elämisenarvoisimmista kylistä.

Dia 6: Pensasaitakaari ja vanha Venn-talo

Lopuksi haluaisin todeta: Ellei kyläkilpailua ja kylänkunnostamistukea vielä olisi, olisi ne keksittävä, niin tärkeitä ja merkityksellisiä ne ovat.

Monet kiitokset tarkkaavaisuudestanne!

6. Case: Ilkka Peltola, suomi

KV-virkku – suomalais-saksalainen kyläseminaari 28-30.3.2003, Sydänmaankylä

Kehittämisesurssit teeman case-esitys

Ilkka Peltola, LEADER-neuvoja, Keskipiste-LEADER

LEADER-rahoitus työkaluna kylien kehittämisessä

Vireästi toimivat kylät ovat elävän maaseudun perusedellytys. Elävä maaseutu on puolestaan edellytys alueiden tasapuoliselle kehittymiselle. Nivala-Haapajärven ja Siikalatvan seutukuntien eli Suomen keskipistealueen kylätoiminta ja kylien kehittäminen ovat saaneet uutta potkua kylä- ja maakuntatason kehittämishankkeiden myötä. Huoli kylien palvelujen säilymisestä ja toisaalta väestön lisääntyneen halu muuttaa kaupunki- ja kuntakeskuksista kylille on lisännyt painetta kylien kehittämiseen ja palvelutason parantamiseen. Yksittäisten kylien LEADER-hankkeiden ja maakunnan laajuisten kylähankkeiden myötä kylät ovat saaneet tarvittavia resursseja elinkeinotoimintansa ja viihtyisyyden lisäämiseksi.

Hankerahoitus

Kyläkoulujen lakkauttaminen on ollut monille kylille rankka menetys, mutta toiminut samalla myös herättäjänä kylän kehittämiseen. Vanhoista kyläkouluista on saatu kunnostettua kokoontumistiloja, harrastuspaikkoja sekä tilaa yritystoiminnalle. Kylien kannattaakin olla aktiivisia ja hyödyntää EU-rahoitus kylähankkeilla. Maaseudun kehittämiseen tarkoitettu LEADER-rahoitus on oiva työkalu kylien kehittämiseen. Nivala-Haapajärven ja Siikalatvan seutukuntien alueella LEADER-rahoituksesta vastaa Keskipiste-LEADER.

Kylät yhdessä

Kuntien hallinnoimista Keskipiste-LEADERin rahoittamista kylien kehittämis- ja investointihankkeista pyörivät parhaillaan Pyhäjärven ”Väkipyröä”, Haapajärven ”Nokka Nousuun” ja Reisjärven ”ATRRAIN”. Yksittäisten kylien LEADER-hankkeita toteutetaan puolestaan Kärämäen Saviselän ja Sydänmaan kylissä. Hankkeilla pyritään vahvistamaan ja vireyttämään kyliä ja sitä kautta lisäämään kylien yhteistyötä ja vuorovaikutusta kuntien kanssa. Sydänmaankylässä nyt järjestettävä suomalais-saksalainen kyläseminaari on hieno osoitus kylien yhteistyöstä sekä viriävästä kansainvälisyydestä ja sen mukanaan tuomista uusista kylänkehittämisen haasteista.

Keskipiste-LEADER

Keskipiste-LEADER toteuttaa LEADER-ohjelmaa Nivala-Haapajärven ja Siikalatvan seutukuntien 10 kunnan alueella. Keskipiste-LEADER myöntää maaseudun kehittämiseen ja alueen elinvoimaisuuden lisäämiseen tarkoitettuja EU:n LEADER+ -yhteisöaloiteohjelman varoja. Hankkeita voivat hakea paikalliset asukkaat, yhdistykset, pienyritykset ja julkisyhteisöt. Investointi-, kehittämis- ja koulutushankkeisiin on käytettävissä vuosittain noin 600 000 euroa.

6 Case: Ilkka Peltola, saksa

KESKIPISTE-LEADER

Pohjanmaan Jokilatvat ry

(MITTELPUNKT-LEADER

Ostbottnisches Quellengebiet e.V.)

KV – Finnisch-deutsches Dorfseminar 28.-30.3.2003, Sydänmaankylä
Fallbeispiel-Vortrag zum Thema Entwicklungsressourcen.

Ilkka Peltola, LEADER-Berater, Mittelpunkt-LEADER

Die LEADER-Finanzierung als Werkzeug zur Entwicklung der Dörfer

Aktive Dörfer sind die Grundvoraussetzung für einen lebenskräftigen Landbezirk. Ein lebenskräftiger Landbezirk wiederum ist die Voraussetzung für eine ausgewogene Entwicklung der Region. Die Dorfaktivität und die Entwicklung der Dörfer in den Regionen Nivala-Haapajärvi und in Siikalatva, also in Finnlands Mittelpunktgebiet, haben durch die Projekte zur Entwicklung der Dörfer und ländlichen Gebiete einen neuen Anstoß erhalten. Die Bemühung um die Aufrechterhaltung der dörflichen Dienstleistungen und andererseits der verstärkte Wunsch der Bevölkerung, aus den Stadt- und Gemeindezentren in die Dörfer umzuziehen, übt zunehmenden Druck in Richtung Dorfentwicklung und Serviceverbesserung aus. Durch LEADER-Projekte für einzelne Dörfer und umfassendere Dorfprojekte der Landprovinz haben die Dörfer die nötigen Mittel zur Verbesserung der Erwerbstätigkeit und des Komforts erhalten.

Projektfinanzierung

Die Schließung der Dorfschulen hat für viele Dörfer einen großen Verlust bedeutet, ist aber gleichzeitig auch ein Anstoß zur Entwicklung des Dorfes gewesen. Die alten Dorfschulen wurden renoviert zu Versammlungsorten, Plätzen für Freizeitbeschäftigungen sowie Räumlichkeiten für Unternehmen. Auch rentiert es sich für die Dörfer, aktiv zu sein und EU-Mittel für Dorfprojekte zu nutzen. Die zur Entwicklung der Landprovinz bestimmte LEADER-Finanzierung ist ein vortreffliches Werkzeug zur Entwicklung der Dörfer. Im Gebiet der Regionen Nivala-Haapajärvi und Siikalatva entspricht der Mittelpunkt-LEADER der LEADER-Finanzierung.

Dörfer in Gemeinsamkeit

Es laufen gerade die folgenden von den Gemeinden verwalteten Dorfentwicklungs- und -investitionsprojekte des Mittelpunkt-LEADERS: Pyhäjärvis "Väkipyörä" ("Kraftrad"), Haapajärvis "Nokka Nousuun" ("Kopf hoch") und Reisjärvis "ATRAN" ("Fischspeer"). LEADER-Projekte für einzelne Dörfer werden zugunsten von Kärämäkis Dörfern Saviselkä und Sydänmaa durchgeführt. Mit den Projekten wird der Versuch gemacht, die Dörfer zu stärken und zu beleben und dadurch die Zusammenarbeit und die Wechselwirkung mit den Gemeinden zu vermehren. Das jetzt in Sydänmaankylä durchzuführende finnisch-deutsche Dorfseminar ist ein schönes Zeichen der Zusammenarbeit zwischen Dörfern sowie sich entwickelnder internationaler Beziehungen mit der Folge, dass sich neue Herausforderungen zu Dorfentwicklungsprojekten ergeben.

Der Mittelpunkt-LEADER

Der Mittelpunkt-LEADER realisiert das LEADER-Programm auf dem Gebiet von zehn Gemeinden der Regionen Nivala-Haapajärvi und Siikalatva. Der Mittelpunkt-LEADER bewilligt Mittel aus dem LEADER+ - Gemeinschaftsinitiativprogramm der EU, die zur Entwicklung und Vitalitätsverbesserung des ländlichen Gebietes bestimmt sind. Um Projekte können sich ortsansässige Personen, Vereine, Kleinunternehmen und öffentliche Körperschaften bewerben. Für Investitions-, Entwicklungs- und Schulungsprojekte stehen pro Jahr ca. 600 000 Euro zur Verfügung.

7. Case: Bruno Löhner, saksa

Bruno Löhner

Finnisch-Deutsches Dorfseminar, Region Oulu Süd, Finnland Einführungsvortrag Themenfeld 1 „Vom Bauerndorf zum Golddorf“

Geographische **Lage der Eifel** zu den Ballungsräumen, Belgien und Niederlande
(*Folie: Karte der Region*)

„Höhere Lebensqualität auf dem Lande“. So ähnlich lautete um 1960 ein Wahlkampfslogan bei einer Bundestagswahl in der Bundesrepublik Deutschland.

Bis dahin waren unsere Dörfer von der Landwirtschaft geprägt. Neben Haupterwerbslandwirten, damals mit einer Bewirtschaftungsfläche ab 10 ha, gab es fast in jedem Haus eine kleine Landwirtschaft im Nebenerwerb. Die Infrastruktur in den Dörfern – vor allem auch die außerlandwirtschaftlichen Erwerbsmöglichkeiten – war teilweise mangelhaft. Viele Auspendler fuhren weite Wege zur Arbeitsstelle und konnten nur am Wochenende in ihre Heimatorte zurückkehren.

Ein wichtiges politisches Ziel der Landesplanung – entsprechend dem vorgenannten Wahlkampfmotto – bestand darin, mittelfristig die **Lebensqualität im ländlichen Raum** dem städtischen Wohnumfeld anzugleichen. Falls dies nicht gelingen sollte, drohte eine Landflucht vor allem der jungen Bevölkerung.

Ist dieses Ziel erreicht worden? Ich behaupte, dass dieses Ziel nicht nur erreicht wurde, sondern dass sogar in unserer Region die Lebensqualität auf dem Lande die der städtischen Wohnbereiche übersteigt! Heute sind unsere Dörfer nicht mehr landwirtschaftlich geprägt (es gibt nur noch wenige Haupterwerbslandwirte mit Bewirtschaftungsflächen über 100 ha, die für einen Haupterwerb erforderlich sind, und kaum noch Nebenerwerbslandwirte), sondern Wohn-, Lebens und Gemeinschaftsbereiche, in denen sich die Bewohner wohlfühlen.

Einige wichtige Faktoren für diese Zielerreichung (vor allem im Hinblick auf die Verbesserung der **Infrastruktur**):

- Gute **Straßen-** und sonstige Verkehrsanbindungen an die Ballungszentren (wichtig für Auspendler und Fremdenverkehr)
- **Gewerbeansiedlung** (neue Gewerbegebiete, Wirtschaftsförderung, neue Arbeitsplätze)
- Gutes **Bildungsangebot** in erreichbarer Nähe
- Neue **Wohngebiete** (Vorteile: Naturnähe, große Grundstücke dank niedriger Preise) (Vortrag Diefenbach)

- **Vor-Ort-Versorgung** für den täglichen Bedarf, Einkaufsmöglichkeiten in erreichbarer Nähe
- **Naturnähe** (Naherholung) (**2 Folien:** *Karten Außenbereich früher und heute*)
- **Gemeinschaftsgefühl**, Nachbarschaftshilfe, Vereine, Jugendarbeit (keine Anonymität)
- Verbesserung des **Ortsbildes**, Gemeinschaftseinrichtungen für Kultur, Sport u.a.

Facit: Einwohner müssen sich im Dorf wohlfühlen und in die Gemeinschaft eingebunden sein!

Im Nachfolgenden möchte ich speziell auf die **Dorferneuerung**, eine Fördermöglichkeit zur Verbesserung der Lebensbedingungen in den Dörfern, und auf den Wettbewerb „**Unser Dorf soll schöner werden**“ eingehen:

Seit 1981 besteht in NRW das Förderprogramm zur Dorferneuerung. Gefördert werden folgende Maßnahmen:

- Aufstellung eines **Dorfentwicklungsplanes** (Bestandsaufnahme mit Defizitanalyse, Vorschläge für Verbesserungen. Ersteller: Planungsbüro als externe Gutachter, Antragsteller: Gemeinde); Wichtig: Bürgerinnen und Bürger des Dorfes sind „Experten vor Ort“ und müssen intensiv in die Erarbeitung dieses Gutachtens einbezogen werden. *>Folie: Beispiel für eine Karte zu einem Dorfentwicklungsplan<*
- Förderung **öffentlicher Maßnahmen** (Dorfplätze, Straßenausbau, Verbesserung der Dorfökologie; Antragstellerin und Bauausführende: Gemeinde). *>mehrere Dias: Zustand vorher – nachher<*
- Förderung von **Privatmaßnahmen** (Baumaßnahmen an Fassaden und Dächern (ehemals) landwirtschaftlicher Gebäude; Antragsteller: Privateigentümer). *>mehrere Dias: Zustand vorher – nachher<*
- Seit 1998 zusätzlich: Förderung von **Umnutzungsmaßnahmen** für Wohnzwecke, Handel, Fremdenverkehr an und in landwirtschaftlichen Betriebsgebäuden (z.B. Hofläden zur Direktvermarktung, „Ferien auf dem Bauernhof“); Antragsteller: Privateigentümer

Diese Maßnahmen können als **Einzelmaßnahmen** oder auch in einem Gesamtpaket für ein ganzes Dorf (**Dorfllurbereinigung bzw Dorfentwicklungsverfahren**) gefördert werden.

Diese Dorferneuerungsmaßnahmen werden seit 1988 in unserer Region (damals benachteiligtes Gebiet gemäß Ziel 5b) mit **EU-Mitteln** und zusätzlich nationalen Mitteln gefördert. Heute (noch bis 2005) erfolgt die Förderung der EU als Ziel 2 – Förderung (EFRE). **Förderhöhe:** 65 % bei Maßnahmen der Gemeinden, 40 % bei Privatmaßnahmen (davon zahlt die EU jeweils die Hälfte der Fördermittel). Außerhalb der Ziel 2-Gebietskulisse wird die Dorferneuerung ebenfalls mit EU-Mitteln und nationalen Mitteln gefördert, aber Förderhöhe bei öffentlichen Maßnahmen 50% und bei Privatmaßnahmen 30%; hieran EU-Anteil jeweils 25% der Fördermittel (EU: EAGFL, Förderprogramm „Ländlicher Raum“, hierzu NRW-Programm „ländlicher Raum“).

>Folie: Finanzrahmen der Förderung Dorferneuerung im Kreis Euskirchen<

Seit 1961 gibt es in Deutschland in 3-jährigem Rhythmus den Wettbewerb „**Unser Dorf soll schöner werden**“ auf **Kreis-, Landes- und Bundesebene**. Alle Dörfer bis 3.000 Einwohner können sich zu dem Wettbewerb melden. Wettbewerbskriterien: Konzeption und Umsetzung, Wirtschaftliche Entwicklung und Initiativen, Soziales und kulturelles Leben, Baugestaltung und Entwicklung, Grüngestaltung und Entwicklung, Dorf in der Landschaft. Auf jeder Ebene werden Bewertungskommissionen ernannt, die die einzelnen gemeldeten Dörfer bereisen und bewerten. Bewertet wird in den Kategorien: Gold, Silber, Bronze. Im Kreis Euskirchen z.B. nehmen regelmäßig 40-50 Dörfer am Wettbewerb teil, drei Dörfer werden mit Gold ausgezeichnet und nehmen dann am nächsthöheren Landeswettbewerb teil. Die drei Sieger dieses Wettbewerbs auf Landesebene nehmen am Bundeswettbewerb teil, neuerdings können die Sieger des Bundeswettbewerbs noch an einem neugeschaffenen **europäischen Wettbewerb** innerhalb der EU teilnehmen.

Herr Kerkmann als Ortsvorsteher eines Golddorfes (Monschau-**Höfen**) beim Bundeswettbewerb wird nachfolgend hierzu einiges aus Sicht des teilnehmenden Dorfes berichten.

Zu den vorgenannten Themen habe ich einige **Prospekte und Veröffentlichungen** (Dorfentwicklung in NRW, Richtlinien zur Förderung der Dorferneuerung in NRW, EU-Förderung im ländlichen Raum in NRW, NRW-Programm „Ländlicher Raum“, Dorfentwicklungsverfahren, Ausschreibung zum Wettbewerb „Unser Dorf soll schöner werden“) mitgebracht. Außerdem gehe ich davon aus, dass in den

nächsten Tagen ausreichend Gelegenheit besteht, im Einzelnen über die verschiedenen Themen Gespräche zu führen und Fragen zu beantworten.

>*Nach Möglichkeit bereitzustellendes Hilfsmittel: Overheadprojektor.*<

8. Case: Bruno Löhner, suomi

Bruno Löhner

Suomalais-saksalainen kyläseminaari, Oulun Eteläinen, Suomi

Johdantoesitelmä teemaan

1 ”Maalaiskylästä kultakyläksi”

Eifelin maantieteellinen sijainti tiheästi asuttuihin alueisiin sekä Belgiaan ja Hollantiin nähden

(*Kalvo: Alueen kartta*)

”Laadukkaampaa elämää maalla”. Suunnilleen näin kuului vuoden 1960 paikkeilla eräs vaali-iskulause Saksan liittotasavallan liittopäivävaaleissa.

Siihen saakka kyliämme oli leimannut maanviljelys. Maataloutta pääammattinaan harjoittavien – silloinen viljelyspinta-ala 10 ha:sta ylöspäin – rinnalla harjoitettiin lähes jokaisessa talossa pienimuotoista maanviljelystä sivuelinkeinona. Kylien infrastruktuuri – ennen kaikkea elinkeinomahdollisuudet maanviljelyksen ulkopuolella – oli riittämätön. Liikkuva työvoima joutui matkaamaan pitkien taivalten taa työpaikkoihin ja saattoivat palata kotikyläänsä vain viikonloppuina.

Maaseutus suunnittelun tärkeäksi poliittiseksi tavoitteeksi tuli – edellä mainitun vaalimainoksen mukaisesti – saada kohtuujajan kuluessa **elämänlaatu maaseudulla** vastaamaan kaupunkien asumisolaja. Siinä tapauksessa, ettei tässä onnistuttaisi, uhkasi ennen kaikkea nuoren väestön maaltapako.

Onko tämä tavoite saavutettu? Väitän, että tätä tavoitetta ei vain ole saavutettu, vaan että jopa meidän alueellamme elämänlaatu maaseudulla on kaupunkien asumisalueiden oloja parempi. Tänäpäin eivät kylämme enää ole maatalouden leimaamia (on vain harvoja päätoimisia maanviljelijöitä yli 100 ha:n viljelysmaaineen, mikä tarvitaan päätoimiseen maanviljelyyn ja tuskin ollenkaan sivuelinkeinona viljeleviä), vaan niitä leimaavat asuin-, elämis- ja yhteisöalueet, joissa ihmiset viihtyvät.

Muutamia tärkeitä tekijöitä tämän tavoitteen saavuttamisessa (ennen kaikkea **infrastruktuurin** parantamisessa):

- Hyvät **tie-** ja muut liikenneyhteydet keskuksiin (tärkeää työssä käyville ja **matkailulle**)
- **Teollisuuskylät** (uudet elinkeinoalat, talouden edistäminen, uusia työpaikkoja)
- Hyvä **koulutustarjonta** lähietäisyydellä
- Uusia **asuinalueita** (Edut: luonnonläheisyys, edullisten hintojen ansiosta suuret tontit)
(Esitelmä Diefenbach)
- **Päivittäistavarain** hankinta läheltä, ostosten teko lähietäisyydellä
- **Luonnonläheisyys** (Virkistysalueet)
(2 *kalvoa: Kylän ympäristön kartat aikaisemmin ja tänäpäin*)
- **Yhteishenki**, naapuriapu, kerhot, nuorisotyö (ei vierauden tunnetta)

- **Kyläimagon** paraneminen, yhteiset kulttuuri-, urheilu- jne. tilat

Johtopäätös: Asukkaat viihtyvät kylässä ja tuntevat kuuluvansa yhteisöön!

Seuraavassa haluaisin valottaa erityisesti **kylän kunnostamista**, tukimahdollisuutta elinehtojen parantamiseksi kylissä ja kilpailua: ”**Oma kylä kauniimmaksi**”.

Vuodesta 1981 Nordrhein-Westfalenissa (NRW) toimii ohjelma kylien uudistamisen edistämiseksi. Seuraavia toimenpiteitä pyritään tukemaan:

- **Kylänkehittämissuunnitelman** laatiminen (Epäkohtien arvioiminen, parannusehdotukset. Laatija: Suunnittelutoimisto ulkopuolisena asiantuntijana, Anomuksentekijä: Kunta); Tärkeää: Kyläläiset ovat ”paikallisia asiantuntijoita” ja heidät on saatava osallistumaan tiiviisti tämän arvioinnin työstämiseen.

(*Kalvo: Esimerkki kylänkehittämissuunnitelman kartasta*)

- **Julkisten toimenpiteiden** edistäminen (torit, katujen rakentaminen, kyläekologian parantaminen; Anomuksen tekijä ja työn suorittaja: Kunta).

(*Useita dioja: Tilanne ennen – jälkeen*)

- **Yksityisten toimenpiteiden** tukeminen (entisten) maatalousrakennusten julkisivujen ja kattojen rakennustoimenpiteet; Anomuksen

tekijä: yksityiset omistajat). (*Useita dioja: Tilanne ennen – jälkeen*)

- Lisäksi vuodesta 1998 lähtien: Maatalousrakennusten **käyttötarkoituksen muuttaminen** asunnoiksi, kaupan ja matkailun käyttöön sopiviksi (esim. suoramyyntiin tiloilla, maatilamatkailuun); Anomuksen tekijä: Yksityiset omistajat.

Näitä toimenpiteitä voidaan tukea **yksittäisinä toimenpiteinä** tai myös koko kylän yhteispakettina (**kylän maanjako ja kylän kehittämistoiminta**). Näitä kylänkunnostamistoimenpiteitä tuetaan alueellamme vuodesta 1988 lähtien (Silloin epäedullinen tukiluokka 5b) EU-varoin ja sen lisäksi kansallisin varoin. Tällä hetkellä (vielä vuoteen 2005 asti) saamme EU-tukea tukiluokassa 2 (EFRE). **Tukimäärä:** 65 % kunnan toimenpiteille, 40 % yksityisten toimenpiteille (EU maksaa puolet kulloisestakin tukirahasta.)

Tukiluokka 2:n ulkopuolella tuetaan kylänkunnostusta samoin EU-varoin ja kansallisin varoin, mutta tukimäärät ovat julkisissa toimenpiteissä 50 %, yksityisissä 30 %; tässä EU:n osuus kulloinkin 25 % tukivaroista (EU: EAGFL, Edistämishjelma ”Maaseutu”, tämän lisäksi NRW-ohjelma ”Maaseutu”). (*Kalvo: Kylänkunnostustuen rahoituspuitteet Euskirchenin hallintopiirissä*)

Vuodesta 1961 lähtien on Saksassa joka kolmas vuosi kilpailu ”**Oma kylä kauniimmaksi**” **hallintopiiri-osavaltio- ja liittovaltiotasolla**. Kaikki kylät 3000 asukkaaseen asti voivat ilmoittautua kilpailuun. Kilpailun arvosteluperusteet: suunnitelma ja sen toteutus, taloudellinen kehitys ja aloitteet, sosiaali- ja kulttuurielämä, rakentaminen ja kehitys, viheralueet ja kehitys, kylä maisemassa. Jokaiselle tasolle nimitetään arvostelulautakunnat,

jotka matkustavat kilpailuun ilmoittautuneisiin kyliin ja arvioivat ne. Kylät luokitellaan kategorian: kulta, hopea, pronssi mukaan. Esimerkiksi Euskirchenin hallintopiirissä kilpailuun osallistuu säännöllisesti 40-50 kylää, kolme niistä palkitaan kullalla ja ne osallistuvat seuraavaan korkeampaan, osavaltiotason kilpailuun. Tämän kilpailun kolme voittajaa osallistuvat liittovaltiotason kilpailuun, nykyisin voivat tämän kilpailun voittajat osallistua vielä uuteen **Eurooppa-tason kilpailuun** EU:n sisällä.

Herra Kerkmann, (Monschau-**Höfenin**) kultakylän kylätoimikunnan puheenjohtaja kertoo seuraavaksi lisää osallistuvan kylän näkökulmasta.

Olen tuonut mukani edellä käsittelemiini teemoihin liittyviä **esitteitä ja julkaisuja** (Kyläkehitys Nordrhein-Westfalenin osavaltiossa, EU-tuet maaseudulla NRW:ssa, NRW-ohjelma ”Maaseutu”, Kylänkehittämismenetelmät, Kutsu kilpailuun ”Oma kylä kauniimmaksi”). Lisäksi oletan, että seuraavina päivinä meillä on kyllin mahdollisuuksia keskustella eri teemoista ja vastata kysymyksiin.

(*Mikäli mahdollista, toivoisin käyttööni pürtoheittimen*).

9. Case: Frank Diefenbach, saksa

Dipl.-Ing. Frank Diefenbach,
Öffentlich bestellter Vermessungsingenieur

Bauleitplanung und Bodenordnung
Instrumentarien und Voraussetzungen zur Schaffung einer dörflichen Infrastruktur

Faktoren zur Infrastruktur-verbesserung

In dem Vortrag von Herr Löhner sind Faktoren dargestellt worden, welche für Infrastruktur-verbesserungen wesentlich sind, aber zur Verbesserung der Lebensqualität im ländlichen Raum nur in ihrer Gesamtheit zum Ziel führen können. Einige dieser Faktoren sollen nochmals ganz bewusst aufgegriffen und an dieser Stelle gegenüber gestellt werden:

funktionierende, wirtschaftliche Landwirtschaft zur Erhaltung der Kulturlandschaft	↔	Schaffung neuer Wohngebiete
Naturnähe	↔	Schaffung neuer Gewerbegebiete
Erholungsfunktion	↔	gute Straßen- und Verkehrsanbindung

Hieraus wird deutlicher, dass die erforderlichen Faktoren zur Infrastrukturverbesserung gegenseitig Konflikte auslösen. Darüber hinaus kann auch das Interesse der Allgemeinheit mit den wirtschaftlichen Interessen eines Einzelnen kollidieren. Dort wo es gilt, Natur und Erholungsräume zu wahren, kann ein Einzelinteresse eines Eigentümers bestehen, um zum Beispiel eine gewerbliche Nutzung vorzunehmen. Deutlich wird bei dieser Betrachtungsweise, dass ein Instrumentarium erforderlich ist, welches die Steuerung der an sich gegensätzlichen Nutzungen und Interessen ermöglicht, um klare räumliche Funktionen zu definieren und zu schaffen.

Entstehung des örtlichen Planungsrechtes

Die Notwendigkeit einer vorausschauenden Lenkung der räumlichen, insbesondere der baulichen Entwicklung und damit das Erfordernis der Steuerung der infrastrukturellen Entwicklung der Orte ist in der Bundesrepublik Deutschland historisch entstanden. Die meisten Siedlungen des 14. – 15. Jahrhunderts waren noch so klein, dass sie keiner strukturellen Planung bedurften, sondern sich lebendig entwickeln konnten. Die eigentliche städtebauliche Planung begann mit den rasanten Stadterweiterungen im 19. Jahrhundert in Form von Fluchtlinienplänen. Im Zuge des weiteren Wachstums der Orte entwickelte sich der Gedanke, dass die **Entwicklung der Gesellschaft, der Wirtschaft und der örtlichen Infrastruktur im Raum vorausschauend geplant** und ein entsprechender Rahmen gesetzt werden muss. Diese Grundauffassung hat sich basierend auf den Artikel 14 des Grundgesetzes der Bundesrepublik Deutschland entgeltig im Baugesetzbuch niedergeschlagen, welches in seinen inhaltlichen Grundzügen seit 1960 besteht.

Die städtebauliche Planung

Dieses Gesetz gibt den Kommunen zur städtebaulichen Planung im Wesentlichen zwei Planungsstufen an die Hand, nämlich den **Flächennutzungsplan** als vorbereitender Plan einerseits und den **Bebauungsplan** als verbindlicher Plan andererseits. Der Flächennutzungsplan ist ein großmaßstäblicher Plan für das gesamte Gemeindegebiet im dem die beabsichtigte Art der Bodennutzung nach den voraussehbaren Bedürfnissen der Gemeinde in den Grundzügen dargestellt wird. Er beinhaltet eine grobe Zielvorstellung wie sich eine Gemeinde über einen Zeitraum von ca. 15 – 20 Jahren städtebaulich strukturiert entwickeln soll.

Bebauungspläne hingegen regeln für einen abgegrenzten, kleinräumigen Bereich detailliert und verbindlich die bauliche oder sonstige Ausnutzbarkeit der Grundstücke.

Die Kosten der Bauleitplanung werden durch die Gemeinde getragen.

Realisierung der Bauleitplanung

Da der Bebauungsplan unabhängig von den Eigentumsverhältnissen städtebauliche Strukturen vorgibt, bzw. die Eigentumsverhältnisse der Verwirklichung der städtebaulichen Zielvorstellung entgegen stehen können, stellt das Baugesetzbuch den Gemeinden das Institut der **Baulandumlegung** zur Verfügung, um diese zu realisieren. Dieses Verfahren dient der Neuordnung von Besitz- und Eigentumsgrößen mit dem Ziel, nach Lage, Form und Größe für die bauliche oder sonstige Nutzung zweckmäßig gestaltete Grundstücke zu schaffen. (Hinweis: Die Umlegung ist das städtebauliche Pendant der **landwirtschaftlichen Flurbereinigung**). Sehr vereinfacht dargestellt besteht eine Umlegung darin, dass alle Grundstücke eines Bebauungsplangebietes „in einen Topf geworfen“ und anschließend nach festen Regeln neu verteilt werden. Die Gemeinde erhält aus dem Topf kostenlos die öffentlichen Flächen (Straßen, Wege, Plätze), die zur Erschließung benötigt

werden. Darüber hinaus darf sie sich bis zu einer gesetzlich vorgegebenen Grenze weitere Bauflächen einbehalten. Der Flächeneinbehalt deckt in jedem Falle die Kosten der Umlegung. In der Regel verbleibt der Gemeinde darüber hinaus noch ein weiterer Betrag.

Nach Abschluss der Umlegung kann die Gemeinde die **Erschließung** des Gebietes durchführen. Unter Erschließung im engeren Sinne versteht man Maßnahmen, wie z.B. den Bau von Straßen, Grünanlagen und Parkplätzen; unter Erschließung im weiteren Sinne versteht man den Bau von Versorgungsanlagen wie Kanal, Strom, Wasser oder Gas. Im Rahmen der Erschließungsmaßnahme hat die Gemeinde natürlich die Möglichkeit, z.B. Straßen, Grünanlagen, Beleuchtung etc. ortstypisch herzustellen. Die Kosten werden zum größten Teil durch die Eigentümer selbst getragen, ein geringer Teil ist durch die Gemeinde selbst aufzubringen.

Der bislang vorgetragene Weg zur Bereitstellung von Bauland kann als **klassische Methode** bezeichnet werden. Im Zuge der immer knapper werdenden finanziellen Mittel der Gemeinden haben sich weitere Methoden entwickelt, die vom Grundsatz her ähnlich ablaufen, die **Zielausrichtung** und die **Kostenverteilung** jedoch sehr unterschiedlich sein können.

Bauleitplanerische Strategien und Gemeindefinanzen

Eine gute und erfolgreiche bauleitplanerische Strategie führt unmittelbar zur Stabilisierung oder auch zum Ausbau der **Einwohnerzahlen**. Das bedeutet für die Gemeinde, dass **vorhandene Infrastruktureinrichtungen** besser ausgenutzt werden und somit der Finanzaufwand für die Einrichtungen wie zum Beispiel Theater, Kino oder Schulen sich verringern kann oder sogar neue Infrastruktureinrichtungen geschaffen werden können. Die beiden nebenstehenden Abbildungen zeigen nochmals den Zusammenhang zwischen Einwohnerzahlen und Kostenaufwand auf.

Wesentliche **Einnahmequellen** der Gemeinden sind die Grundsteuer, ein Anteil an der Einkommenssteuer sowie die Schlüsselzuweisungen. Allen vorgenannten Einnahmen gemein ist die Abhängigkeit von **Einwohnerveränderungen**. Da in der Bundesrepublik Deutschland das kommunale Finanzsystem stark von der Einwohnerzahl abhängig ist, sind Gemeinden auch aus finanzpolitischen Gründen dazu gehalten, ein sensibles aber dennoch aktives Baulandmanagement zu betreiben.

Sicherlich ist die vorherige Darstellung der Bauleitplanung und Bodenordnung nicht vollständig und nur sehr grob, allerdings lässt sich hieraus schon erkennen, dass das vorgestellte Planungsinstrumentarium die gemeindliche Infrastrukturentwicklung sowie die finanzielle Ausstattung der Gemeinde wesentlich mitbeeinflusst und Grundlage für die weitere Entwicklung ist.

10. Case: Frank Diefenbach, suomi

Dip.-ins. Frank Diefenbach
Virallinen maanmittausinsinööri

Ohjattu rakennussuunnitelma ja maankäytösääntö

Menetelmät ja edellytykset kylien infrastruktuurin luomiseen

Tekijät paremman infrastruktuurin aikaansaamiseksi

Herra Löhrerin esitelmässä kuvataan tekijät, jotka ovat oleenaisia infrastruktuurin parantamiseksi, mutta jotka vain kokonaisuutena voivat johtaa tulokseen elämän laadun parantamiseksi maaseudulla. Tarkastelkaamme muutamia näistä tekijöistä vielä uudelleen ja punnitkaamme niitä tässä toistensa vaihtoehtoina:

toimiva, taloudellinen maatalous; uusien asuinalueiden luominen, kulttuurimaiseman säilyttäjänä

luonnonläheisyys
uusien teollisuusalueiden luominen

virkestystoiminta
hyvät tie- ja liikenneyhteydet

Tästä käy selvemmäksi, että infrastruktuurin parantamiseen vaadittavat tekijät ovat keskenään **ristiriidassa**. Sen lisäksi voi yhteinen etu joutua ristiriitaan yksilön taloudellisten etujen kanssa. Siellä, missä on kysymys luonnon ja virkestysalueiden säilyttämisestä, voi omistajan yksityinen etu olla alueen liiketoiminnallinen käyttäminen. Tämän tarkastelutavan kautta käy selväksi, että tarvitaan sääntöjä mahdollistamaan vastakkaisten etujen ja intressien ohjailuun, määrittämään ja luomaan **alueellisia toimintoja**.

Paikallisen kaavoitusosoikeuden syntyminen

Historiallinen kehitys Saksan liittotasavallassa on johtanut siihen, että tarvitaan tulevaisuuden huomioon ottavaa ohjausta alueellisessa, etenkin rakentamiseen liittyvässä kehityksessä ja sitä kautta vaatii infrastruktuurin kehittäminen ohjausta. Useimmat 14.-15. vuosisadan asutusalueet olivat niin pieniä, etteivät ne tarvinneet rakennekaavaa, vaan saattoivat kehittyä vapaasti. Varsinainen kaupunkien asemakaavoitus alkoi 19. vuosisadan kaupunkien nopeasta kasvusta teikkilinjojen suunnittelun muodossa. Paikkakuntien kasvun myötä syntyi ajatus, että **yhteiskunnan, talouden ja paikallisen infrastruktuurin kehitys on suunniteltava tulevaisuutta silmällä pitäen** ja kehitys on pantava sen mukaisiin raameihin. Saksan liittotasavallan perustuslain 14. artikla on perustana lopullisesti rakennussäännössä määrätyle peruskäsitykselle, joka on voimassa vuodesta 1960.

Kaupunkien rakennussuunnitelma

Tämä laki antaa kuntien käyttöön rakennussuunnitelmien suhteen olennaisesti kaksi suunnitteluastetta , nimittäin toisaalta **alueen käyttösuunnitelman** valmistelevana suunnitelmana ja toisaalta **rakennussuunnitelman** sitovana suunnitelmana. Aluesuunnitelma on laajamittainen, koko kunnan aluetta koskeva suunnitelma, jossa esitetään, mihin maata on tarkoitus käyttää kunnan näköpiirissä olevien tarpeiden mukaisesti. Se sisältää karkean esittelyn suunnitelluista tavoitteista, miten kunnan 15-20 vuoden aikana tulee kehittyä rakentamisrakenteiltaan.

Rakennussuunnitelmat sen sijaan ohjaavat rakentamis- tai muuta hyötykäyttöä rajoitetuilla, pienillä alueilla yksityiskohtaisesti ja sitovasti.

Ohjatun rakennussuunnitelman kustannuksista vastaavat kunnat.

Ohjatun rakennussuunnitelman toteuttaminen

Rakennussuunnitelmien toteuttamiseksi rakennussääntö antaa kunnille oikeuden panna toimeen maa-alueiden **uudelleen jakaminen**, koska rakennussuunnitelma määrää kaupunkien rakentamisen struktuurit omistussuhteista riippumatta tai omistussuhteet voivat olla kaupunkirakentamisen toteuttamiseksi suunniteltujen tavoitteiden vastaisia. Tämän käytännön tarkoituksena on omistus- ja omaisuusrajojen uudelleen järjestäminen, jotta saadaan sijainniltaan, muodoltaan ja kooltaan tarkoituksenmukaisia maa-alueita rakentamis- tai muuta käyttöä varten. (Viite: Uudelleen jakaminen on kaupunkirakentamisessa **maatalouden uusjaon** vastine).

Yksinkertaistettuna uudelleen jakaminen tarkoittaa sitä, että rakennussuunnitelma-alueen kaikki maat ”heitetään yhteen pataan” ja jaetaan sitten tarkkojen sääntöjen mukaan uudelleen. Kunta saa padasta ilmaiseksi kaikki ne yleiset alueet (kadut, tiet, torit), joita tarvitaan liitännään. Sen lisäksi se saa pidättää itselleen lisäalueita tiettyyn lailla määrättyyn rajaan asti. Alueiden pidättäminen kattaa joka tapauksessa uudelleen jakamisen kustannukset. Säännöllisesti kunnalla jää vielä varoja sen yli.

Uudelleen jakamisen jälkeen kunta voi toimittaa alueen **liitännän**. Liitännällä suppeassa mielessä ymmärretään toimenpiteitä, kuten esim. katujen, viheralueiden ja paikoitusalueiden rakentaminen; liitännällä laajemmassa mielessä ymmärretään huoltoverkoston, kuten viemäri-, sähkö-, vesi- tai kaasuverkoston rakentaminen. Liitäntätoimenpiteiden yhteydessä kunnalla on luonnollisesti mahdollisuus rakentaa esim. kadut, viheralueet, valaistukset jne. alueelle tyypillisiksi. Kustan-

nukset maksaa suurimmaksi osaksi omistajat itse, vain pieni osa jää kunnan itsensä maksettavaksi.

Tähän asti esiteltyä tietä rakennusmaan saamiseksi voidaan nimittää **klassiseksi menetelmäksi**. Kuntien yhä niukemmaksi käyvien varojen vuoksi on syntynyt uusia menetelmiä, jotka toimivat periaatteessa samalla tavalla, mutta joiden **tavoitteet** ja **kustannusten jako** tulevat olemaan hyvin erilaiset

Ohjatun rakennussuunnitelman strategiat ja kuntien rahavarat

Hyvä ja menestyksellinen ohjatun rakennussuunnitelman strategia johtaa välittömästi **asukasluvun** stabilisoitumiseen tai vieläpä sen **kasvuun**. Tämä merkitsee kunnalle, että olemassa olevia **infrastruktuuriin kuuluvia laitoksia** käytetään tehokkaammin ja siitä johtuen laitoksista, kuten esim. teatteri, elokuvateatteri tai koulut, johtuvat kustannukset voivat pienentyä tai voidaan luoda uusia infrastruktuurilaitoksia. Molemmat vierekkäiset kuvat näyttävät vielä kerran asukasluvun ja kustannusten välisen riippuvuuden.

Kuntien oleelliset tulolähteet ovat maasta maksettava vero, osuus tuloverosta sekä osavaltiolta tuleva avustus. Kaikille edellä mainituille tuloille on yhteistä niiden riippuvuus **muutoksista asukasluvuissa**. Koska Saksan liittotasavallassa kunnallinen rahoitusjärjestelmä on suuresti riippuvainen asukasmäärästä, on kuntien rahoituksellisista syistä harjoitettava hienotunteista mutta kuitenkin aktiivista tonttipolitiikan ohjausta.

Varmaankaan ei edellä esitetty ohjatun rakennussuunnittelun ja maankäyttöoikeuden kuvaus ole täydellinen ja se on sangen karkea. Kuitenkin siitä voi nähdä, että esitetty suunnittelupykälä vaikuttaa oleellisesti kuntien infrastruktuurin kehitykseen sekä kuntien rahoitusjärjestelyihin ja on perustana edelleen kehittymiselle.

12. Työtupa

Teematuvan osanottajat:

Bruno Löhrer
Johannes Schröder
Heinz Kerkmann
Frank Diefenbach
Kaisa Uusioja
Kirsti Oulasmaa
Ilkka Peltola
Matti Viitala

Teematuvan tavoitteet

Kehittämisresurssien teematuvan tavoitteena oli selvittää yhteiskuntien luomat mahdollisuudet kylien elinvoiman kehittämisessä.

Työtapa

Työtavaksi sovittiin keskusteleva työtapa.

Teemaryhmän puheenjohtajana toimi Kaisa Uusioja
Tulkkina toimi Kirsti Oulasmaa

Teemaryhmän työskentelyn avasi puheenjohtaja Uusioja, joka lyhyesti kertasi tavoitteen ja avasi keskustelun.

Keskustelun pohjaksi Ilkka Peltola piti lyhyen case-esityksen Keskipiste Leader alueesta sekä kylien kehittämisestä alueella. Esitykseen kuului myös kylien mahdollisuudet saada rahoitusta hankkeilleen.

Peltolan esityksen jälkeen käytiin keskustelemaan kylien kehittämismahdollisuuksista molemmissa maissa.

Keskustelussa keskityttiin aluksi molempien maiden kylien kehittämisohjelmien esittelyyn.

Eifel alueen kylistä n. 15 %:lla on kyläsuunnitelma. Tämä kyläsuunnitelma on vapaaehtoinen, mikään organisaatio ei vaadi sitä. Saksalaisessa mallissa on myös kyläsuunnitelma, joka pitää olla jokaisella kylällä. Tämän suunnitelman tekemisestä ja päivittämisestä pitää huolen kunta. Suunnitelma päivitetään 10 – 15 vuoden välein.

Saksalaisissa kehittämishankkeissa rahoitus tulee kuten Suomessakin. On kansallisia rahoitusmuotoja, mutta myös Yhteisön rahoittamia. Saksassa on kylien kehittämisessä hyödynnetty myös Agenda 2000 ohjelman suorat rahoitusmahdollisuudet.

Ennen teematuvan istunnon päätöstä perjantapäivältä päästiin vertailemaan kehittämishankkeiden toteutusta seminaarimaissa. Suurimmaksi eroksi lyhyessä vertailussa huomattiin toteutusten laajuus ja tapa suhtautua hankkeisiin jo suunnittelu vaiheessa.

Yhteenvedo teematuvan palaverista

Kehittämisesurssien ryhmän työ tarvitsee lisää aikaa ja mahdollisuuksia ennen kuin voidaan ryhtyä arvioimaan kuinka voidaan hyödyntää kummankin maan sekä Euroopan yhteisön luomia keinoja kylien elinvoiman kehittämisessä. Mahdollisuuksia tuntuisi olevan, mutta menettelytapa- sekä kulttuurierot asettavat toistaiseksi kynnyksiä suoralle yhteistyölle. Molemmilla puolin kuitenkin on halua luoda yhteistyöllä uudenlaisia yhteistyömuotoja.

13. Käyntikohteet

Teemaryhmän retken osanottajat:

Bruno Löhrer
Johannes Schröder
Heinz Kerkmann
Gerd Pauls
Kaisa Uusioja
Kirsti Oulasmaa
Ilkka Peltola
Arvi Viitala
Matti Viitala

Retken kohteet

Saviselkä, Kärämäellä
Leskelän Kairanmaatalo
Tavastkenkä, Pyhännällä
Pihkala, Kestilässä
Paanukirkko, Kärämäellä

Retken tapahtumat

Retki alkoi klo 9.00 Sykkeen pihasta. Retken ensimmäinen kohde oli Saviselän kylä. Kylän esitteli kiertoajelun aikana kyläaktiivi Outi Levä. Esittelyssä Outi lyhyesti kertoi Saviselän tarinan nykypäivään. Saviselän esittelyn jälkeen piipahdettiin pikaisesti kylämuseossa.

Keskusteluissa nousi esille haja-asutusalueiden, kylien jätevesihuolto molemmissa maissa ja miten ongelmat on tai ovat tulossa ratkaisuun.

Leskelän Kairanmaa talolla Tiina Rönkkömäki esitteli taloa ja tehtyjä projekteja

Leskelästä siirryttiin Pyhännän Tavastkengälle. Tavastkengällä tutustuttiin myös aluksi kiertoajelulla kylään. Kylää oli esittelemässä Kemppaisen vanhaisäntä.

Kiertoajelun päätteeksi siirryttiin Kemppaisen pirttiin kahville. Kahvin lomassa käytiin keskustelu tonttimaan hinnoittelusta ja hinnoitteluperusteiden eroista molemmissa maissa.

Pihkalan tila Kestilän Pihkalassa oli vuorossa seuraavana. Pihkalassa tutustuttiin Veijo Riikosen opastuksella Pihkalan tilan tarjoamiin tuotteisiin. Tilaesittelyn aikana keskusteltiin kylien elinkeinojen kehittämistä ja kansallisista mahdollisuuksista elinkeinopolitiikassa.

Pihkalasta siirryttiin Pulkkilan kautta Kärsämäelle. Pulkkilassa vieraat piipahtivat tavanomaisessa suomalaisessa elintarvikekaupassa.

Paanukirkolle kokoontuivat kaikki teemaretkille osallistuneet seminaarivieraat ja kyläläiset.

Yhteenveto retkipäivästä

Retkipäivän aikana keskusteltiin lähinnä kylien infrastruktuurien eroista ja ratkaisujen eroista maiden välillä. Päivälle varattu aika yhteiseen keskusteluun jäi liian lyhyeksi.

14. Arvioinnit

Kansainvälinen kyläseminaari kyläkeskus Sykkeessä, Sydänmaankylä, Kärsämäki 28.3. - 30.3.2003

Sunnuntain 30.3. loppuyhteenvedot

Reinhold Müller:

Välimatkat eivät olleet nyt ongelma, koska kuljetukset ja muutkin asiat oli hyvin järjestetty. Sykkeestä yleisenä seminaaripaikkana; esitteessä on oltava hyvät ajo-ohjeet. Ja keskustasta asti on oltava liikennemerkki opastus.

Esko Vähätiitto:

Lähtöajatuksena oli, että ohjelmiin jää väljyyttä ja aikaa vapaaseen keskusteluun. Sisältö oli kolmitasoinen; ensimmäisenä päivänä puheet, toisena päivänä kiertokohteet ja kolmantena päivänä menemme kansa pariin. Mutta koska kieliä oli kaksi ja asiaa paljon, se vie aikaa. Sykkeen porukka on järjestelyihin tyytyväisiä ja ylpeitä. Puheet olivat liian laajoja. Teemaryhmissä oli hyvät asiat ja asiantuntijat. Seminaarin anti näiden kanavien kautta tulee varmaan poikimaan paljon. Seminaariin haluttiin saada alueellinen kattavuus ja kylien vapaaehtoisuus oli tärkeä. Kommentit ovat olleet hyviä ja on hyvä, että kysymyksiä on noussut.

Reinhold Müller:

Kolmeksi päiväksi annetut teemat ja tulosodotukset eivät näin lyhyessä ajassa voi toteutua. Teemaryhmissä on löydetty vastinkumppaneita ja vaihdettu käyntikortteja. Eli tulevaisuus on nyt ihmisistä kiinni. Idea oli, että ryhmän ihmiset tulevat seminaariin keskustelemaan teemoista, mutta että myös jälkeinpäin näiden samojen ihmisten kanssa voi tehdä yhteistyötä ja he ovat käytettävissä.

Kari Moilanen:

Tiimiryhmien päätökset vedetään yhteen lauantailta ja sunnuntain kylätapaamisista. Molemmilta, suomalaisilta ja saksalaisilta. Sitten meillä on materiaalia jatkotoimenpiteisiin.

Esko Vähätiitto:

Seminaarista tehdään jälkilehti. Www-sivuille t myös saksankielinen lehti ja sieltä löytyy myös enemmän tekstiä. Lehti on kuvapainotteinen. Nettisivuille tulee myös kirjelaatikko seminaarin palautteista ja se jää elämään.

Matti Viitala:

Kootaan lista, jossa kaikkien sähköpostiosoitteet. Sitä kautta kaikki saavat postia.

Bruno Löhrer:

Majoitus oli hyvä, ei viiden tähden paikka, mutta ei sitä odottanutkaan ja ei sen pidä ollakaan. Järjestelyt ovat olleet OK. Se, että lauantai-illan Saviselän kulttuuri-iltamissa ei saanut olutta, ei ollut paha asia. Koska sitä sai kuitenkin Sykkeessä. Virallisten ohjelmaosuuksien ulkopuolella olut voi auttaa keskusteluja. Minulla ei ollut etukäteisodotuksia Suomesta. Seminaarista; Seminaarin yleinen osuus (perjantapäivä) oli liian pitkä. Valitettavaa oli, että perjantain ryhmäkeskustelut piti keskeyttää liian aikaisin eikä niitä voinut jatkaa. Hyviin teemakohtaisiin keskusteluihin ei ollut mahdollisuuksia. Mitkä olivat opit toisiltamme: Kehittämisesurssit; Hallinnalliset järjestelmät valtioiden välillä erilaiset. Vaikea sanoa, mikä oli seminaarin tulos tämän teemaryhmän osalta. Enemmän mietittiin sitä, että miten saadaan Leader-rahoitusta. Minulla on sellainen kuva, että Leader-projektit ovat syntyneet sattumalta.

Palautepalaveri 12.5.2003

Läsnä, Erkki Böhme, Ritva-Liisa Nisula, Päivi Tikkanen, Markus Muuttola, Kristiina Parkkila, Martti Vuorio, Kari Moilanen, Anna-Maija Segler, Matti Viitala, Esko Vähätiitto, Elina Vähätiitto

Resurssit

- seminaarissa todettiin, että eu rahoitusta käytetään eri lailla, Saksassa suoraa EU tukia ja suomessa kansallisia tukia.
- Meillä paljon paikallisia ohjeita, joita luetaan kuin "piru raamattua"
- Seminaarin aika lyhyt laajan asian käsittelyyn
- Hankesuunnitelmat eri tasolta
- Myös ongelmia olisi pitänyt tuoda esille

Suoran eu-tuen hankaluuksia:

hankeprosessi on vaikea, yleensä ne ovat yritysvetoisia, ja tulee rahoitusongelmia, koska hankkeet ovat isoja ja laajoja.

15. Myöhemmät kommentit

16 Epilogi

Teeman käsittelyn eri vaiheissa todettiin sen laajuuden ja käytettävissä olevan ajan niukkuuden ristiriita. Ilmeisesti Suomessa EU resursseihin tukeutuva kylätoiminnan hankeperusteinen kehittäminen on vielä niin uutta, ettei siitä ole laajempaa analyttistä ajattelua. Ehkäpä edellisestä johtuen asian tarkastelu tapahtuukin vielä yksittäisten tapausten kautta. Näin ollen on hyvin ymmärrettävää, että saksalaiset suhtautuvat kriittisesti vain näyttävien ja positiivisten hankekohteiden esilletuontiin. Ehkäpä suomalaisen käytäntöön kommentaiteista olisi opiksi otettavaa se, että hanketyössä eri syistä ”pieleen menot” alettaisiin ja osattaisiin käsitellä kehittävästi.

Lisääntyvällä ja syventyvällä kansainvälisellä vuorovaikutuksella on oma merkityksensä kyliin kohdistuvien kehittämishankkeiden resurssien hyödyntämisen parantamisessa.

Lopuksi kiitokset kaikille teeman käsittelyyn ja sen onnistumiseen vaikuttaneille henkilöille.

Sisältö:

- 1 Prologi
2. Alustus, Ilkka Yliniemi, suomi
3. Alustus, Ilkka Yliniemi, saksa
4. Alustus, Reinhard Müller, saksa
5. Alustus, Reinhard Müller, suomi
6. Case, Markus Muuttola, suomi
7. Casa, Markus Muuttola, saksa
8. Case, Hubert Breuer, saksa
9. Case, Hubert Breuer, suomi
10. Työtupa
11. Käyntikohteet
12. Välittömät arvioinnit
13. Myöhempi kommentointi
14. Epilogi

1Prologi

Yliniemi käsitteli Pohjois-Pohjanmaan matkailumadollisuuksia yleisellä tasolla

Müller toi esimerkkejä Eifelin alueen luontomatkailutuotteista.

Matkailuteeman lähtökohtia on käsitelty esittelylehden kolmannella sivulla olevassa Esko Vähätiiton haastattelussa. Keskipisteen alueella ei ole luontoon liittyviä vetovoimatekijöitä, aluetta on luonnehdittu jopa antimaisemaksi. Kuitenkin alueelle on kehitettävissä ja rakennettavissa matkailutuotantoa. Tällöin tarvitaan uudenlaisia sisältönäkökulmia ja paljon yhteistyötä. Seminaarilla siihen haettiin vaikutelmia saksalaisten toimijain silmin.

Seuraavassa aihe käsitellään seminaarin työjärjestyksessä:

- ensinnä molempien maiden edustajien pitämät alustuspuheenvuorot suomeksi ja saksaksi.
- Toisessa vaiheessa luontomatkailuaihe tiivistyy erämatkailuksi, jonka alustamisen teki Markus Muuttola. Case-alustuksen pohjalta eräaihetta käsiteltiin työtupamuodossa, josta lyhyt muistio.
- Toisena seminaaripäivänä tehtiin teemakierros, mistä enemmän kuvallista kerrontaa, ja teemaan liittyvät jälkiarvioinnit on kerätty omaksi kokonaisuudeksi ja
- Päätteeksi lyhyehkö lopputiivistelmä.

Seminaarin uutislehdessä on käsitelty matkailuaihetta myös kuvin ja sanoin, lähinnä sivulla 2.

Mikäli luontomatkailuaiheeseen tulee kommentteja, löytyvät ne aikanaan sähköisessä muodossa tämän osion jälkipäästä.

Luontomatkailu Sydänmaankylällä ja sen ympäristössä on vielä hyvin alkuvaiheessaan. Alueella erä-, lähinnä metsästysmatkailusta on muutamien yrittäjien aloituksia ja niistä saatuja kokemuksia. Erilaisiin hankkeisiin liittyen alueella on ollut yksittäisiä ulkolaisiin vierailijoihin ja jopa maksaviin asiakkaisiin liittyviä tapahtumia.

Vaikka lähtökohtaisesti seminaarissa luontomatkailua käsiteltiin kokonaisuutena, suunnattiin esittely case-vaiheesta alkaen erämatkailuun. Mikä oli pohjana myös lauantaipäivän tutustumisretkellä. Kairanmaalle suuntautuneeseen retkeen saatiin sisällytettyä näyttävä ja mielenkiintoinen käynti Iso-Lamujärven nuottauspaikalla.

2 Alustus I Yliniemi (suomi)

Kehitysjohtaja
Ilkka Yliniemi
Pohjois-Pohjanmaan liitto

HYVÄT SEMINAARIN OSANOTTAJAT , NAISET JA HERRAT

Minulla on mieluisa tehtävä osallistua tähän seminaariin, jonka taustalta löytyy innostunut pienen kylän kehittäjäkaarti. Järjestäjillä on näyttöä innovatiivisuudesta ja rohkeudesta toteuttaa omia ideoitaan ja saada tuloksia aikaan. – Ansioistaan kylä valittiin maakuntamme vuoden kyläksi v 2001.

Kerron muutamalla sanalla Pohjois-Pohjanmaan maakunnasta. Maakunta on maantieteellisiltä mitoiltaan noin Alankomaiden kokoinen , mutta sen väestö on vaain n 370000 henkilöä. Maakunnan väestö on moniin muihin Suomen maakuntiin verrattuna selvässä nousussa. Väestö tosin keskittyy maakunnan pääkaupungin eli Oulun liepeille. – Maakunta on kuin Suomi pienoiskoossa. Maakunta on voimakkaasti teollistunut ja viennin osuus teollisuustuotannon arvosta on selvästi yli 60 %. Tärkeimpiä vientituotteita ovat paperi, teräs ja elektroniikkateollisuuden tuotteet – erityisesti Nokian matkapuhelimet. Maakunta on perifeerisestä asemastaan huolimatta kehittynyt, nykyaikainen ja vahvasti tulevaisuuteensa uskova maakunta.

Matkailun merkitys Pohjois-Suomelle on erittäin tärkeä - sitä ei voi yliarvioida. Se auttaa ylläpitämään maata asuttuna ja sen tuella tai ohella on mahdollisuus säilyttää monia sellaisia palveluja, jotka muuten olisi mahdotonta ylläpitää: tiestö, kyläkaupat, majoitus- ja ravitsemusliikkeitä jne. Vaikka yöpymismäärät Pohjois-Pohjanmaalla on selkeästi Lapin ja lukuja alempana asukasta kohden , niin n 3 yöpymistä asukasta kohden merkitsee yli miljoonaa yöpymistä. – ei mikään turha luku ja kasvu on ollut viime vuosina Suomen nopeinta.

Kun matkailijoilta on kysytty, mikä heitä tai teitä tänne vetää, vastaus on yksinkertainen : LUONTO. Me itse emme luonnollisestikaan aina tajua sitä, mutta uskomme mitä meille sanotaan. Me tietysti ajattelemme, että meidät voisi muistaa muustakin, mutta kuvan muuttaminen on kymmenien vuosien asia ja kun Suomesta ei juuri maailmalle huonoja uutisia tule, niin NO N EWS. Toinen Suomessa todella positiiviseksi koettu asia on ollut me suomalaiset ihmiset. Meitä kehutaan ystävällisiksi ja luotettaviksi jne. Eli me suomalaiset itse olemme siis ”matkailunähtävyys” ja ”vetovoimatekijä”. Kuulostaa aika yllättävältä.

Luonto on meille suomalaisille tärkeä. Se on edelleen tärkeä toimeentulon lähde. Meille on tärkeää, että voimme hyödyntää sen resursseja kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti. Metsät ovat meille myös tärkeä luonnonvara, samoin vesistöt, malmit ja mineraalit jne. Meillä pohjoisen ihmisillä on oltava oikeus hyödyntää niitä aivan vastaavasti kuin saudit pumppaavat öljyään tai norjalaiset maakaasuaan tai tanskalaiset kasvattavat sikojaan.- Viime aikoina monet ovat tulleet tänne sanomaan, että se ja se on kiellettyä. Asialla usein Greenpeace ja kumppanit.

Olemme huolestuneita kehityksestä, sillä ihminen on täällä tullut toimeen luontonsa kanssa jo tuhansia vuosia. Osaamme harkita asioita jatkossakin ja hoitaa metsämme.

Maaseutumatkailun osalta tehtiin äskettäin ”Matkailun kansainvälinen suhdannebarometri 2003” Tampereen yliopiston liiketaloudellisen tutkimuskeskuksen toimesta. Siinä selvitettiin Suomen matkojen myynnin odotuksia eräissä maissa: Iso-Britanniassa, Virossa, Italiassa, Saksassa, Espanjassa, Alankomaissa ja Venäjällä. - Selvä viesti oli, että myynti lisääntyy huomattavasti 60 % kun vähenemistä povasi vain 15 %. Erityisen vahvaa kysynnän kasvun uskotaan olevan mm Iso-Britanniassa, Virossa ja Italiassa. Kohtuullisen vahvaksi kasvu arvioitiin myös Saksassa ja Espanjassa, mutta Alankomaat ja Venäjä osalta kasvu on tasaantunut. – Eri maiden matkailijoilla on ollut suosikkialueita esimerkkinä Salla, missä alankomaalaiset matkailijat ovat olleet jopa enemmistönä. Iso- britannialaiset ovat nyt löytäneet myös muun Suomen kuin Rovaniemen ja Lapin.

Eri maiden matkailijoilla on myös omia mieltymyksiään. venäläiset haluavat edelleen vierailta tai asua kylpylöissä, saksalaisille käy kaupaksi mökkilomat sekä matkailukeskusten paketit mutta myös laiva –auto paketit ja kiertoajelut. Italialaisia kiinnostaa keskiyön aurinko ja toisaalta joulun lomapaketit. Espanjalaiset himoitsevat kulttuurielämyksiä, maaseutulomia. Suomalaisessa maaseudun eksotiikassa on sitä jotain – kuulemma. Virolaisia kiinnostavat automatkat Suomessa sekä sesonkilomat: joulu, uusi vuosi.

Eräs mielenkiintoinen ja haastava piirre kuitenkin on: eurooppalaiset nuoret eivät ole kiinnostuneet Suomesta. Vain 1 vaivainen prosentti nuorista aikoo joskus pistäytyä Suomessa, kun vastaava luku esim. Espanjan suhteen on n 50%.

Ehkä nyt on jo aika mennä asiaan : luontomatkailuun. Me suomalaiset kuljemme metsissä.- luonnossa ja pidämme sitä itsestään selvänä asiana. Olemme sisäistäneet joka miehen oikeudet ja voimme vapaasti liikkua luonnossa ilman että kenelläkään on oikeutta puuttua siihen. Emme luonnollisestikaan saa tuottaa kenenkään omaisuudelle vahinkoa, mutta marjastaminen ja patikointi jne. on vapaata. Metsästyksen ja kalastukseen tarvitsemme luvat ja ne on helppo saada sen jälkeen metsästäjätkinto on suoritettu. Kalastukseen ei tarvita erillistä tutkintoa. Maksut Suomessa ovat todella kohtuullisia. Nykyään myös Suomessa kaupunkilaistunut väki on vieraantunut metsästä. Heille tarvitaan erilaisia ohjelmapaketteja ja opastusta. Samaa pätee yleensä meidän ulkomaalaisia vieraitamme. – Siinä suhteessa viime vuosina on todella edistytty aimo askelin. Itse asiassa meille itsellemme on ollut vaikea huomata niitä elementtejä, mitkä luonnossa esim keskieuropalaisia ihmisiä kiinnostaa. Olen toiveikas, että mm tämä tilaisuus tuo meille tässä suhteessa uusia ideoita ja ajatuksia. Olemme kuitenkin oppineet, että asiakkaalle on aina pyrittävä tarjoamaan sitä mitä hän haluaa ei sitä mitä me haluamme myydä. Silloin kun nämä kaksi asiaa kohtaa olemme oppineet paljon ja meillä on todella mahdollisuus onnistua.

Luulenpa, että tämän alustuspuheenvuoron jälkeen on hyvä käynnistää varsinainen ryhmätyö. – Odotan todella suurella mielenkiinnolla mitä tämä seminaari tuo tullessaan.

3 Alustus Ilkka Yliniemi (saksa)

Entwicklungsleiter
Ilkka Yliniemi
Nordostbottnischer Bund

SEHR GEEHRTE SEMINARTEILNEHMER, MEINE DAMEN UND HERREN!

Es ist mir eine angenehme Aufgabe, an diesem Seminar teilzunehmen, hinter dem eine eifrige Garde steht, die sich für die Entwicklung des kleinen Dorfes begeistert. Die Ausrichtenden legen Beweis für ihren Erfindungsreichtum und Mut bei der Verwirklichung ihrer Ideen und beim Erzielen von Resultaten ab. – Wegen seiner Verdienste wurde das Dorf im Jahre 2001 zum Dorf der Provinz gewählt.

Ich sage einige Worte über die Provinz Nordostbottnien. Geografisch hat die Provinz etwa die Fläche der Niederlande, ihre Bevölkerungszahl beträgt jedoch nur ca. 370 000. Verglichen mit vielen anderen Provinzen Finnlands nimmt die Bevölkerung deutlich zu. Allerdings konzentriert sie

sich um die Hauptstadt, also um Oulu. – Die Provinz ist so etwas wie Finnland im Kleinen. Die Provinz ist stark industrialisiert, und der Exportanteil der industriellen Produktion liegt deutlich über 60%. Die wichtigsten Exportprodukte sind Papier, Stahl und Produkte der elektronischen Industrie – besonders die Handys von Nokia. Trotz ihrer peripheren Lage ist die Provinz fortschrittlich und modern und glaubt fest an ihre Zukunft.

Der Tourismus hat für Nordfinnland eine sehr große Bedeutung – man kann sie gar nicht hoch genug einschätzen. Er trägt dazu bei, dass das Land bewohnt bleibt, und durch ihn und mit ihm ist es möglich, viele Dienstleistungen beizubehalten, die man sonst unmöglich aufrechterhalten könnte: das Straßennetz, die Dorfläden, Beherbergungs- und Bewirtungsbetriebe usw. Obgleich die auf die Einwohnerzahl bezogenen Übernachtungszahlen in Nordostbottnien kleiner als die von Lappland sind, bedeuten drei Übernachtungen pro Einwohner über eine Million Übernachtungen – gewiss keine geringe Zahl, und sie ist in Finnland in den letzten Jahren am schnellsten gewachsen.

Wenn man die Touristen fragt, was sie hierher zieht, erhält man eine einfache Antwort: die NATUR. Wir selber sind uns dessen natürlich nicht immer bewusst, aber wir glauben schon, was man uns sagt. Wir bilden uns natürlich ein, dass wir auch sonst noch allerlei anzubieten hätten, aber um ein Klischee zu verändern braucht man Jahrzehnte, und wenn die Welt nicht gerade schlechte Nachrichten aus Finnland erhält, dann heißt es: NO NEWS. Es gibt noch einen zweiten positiven Eindruck von Finnland: das sind wir, die finnischen Menschen. Man rühmt unsere Freundlichkeit und Zuverlässigkeit usw. Mit anderen Worten also: wir Finnen selbst sind eine "touristische Sehenswürdigkeit" und üben "Anziehungskraft" aus. Das klingt ja ganz überraschend.

Die Natur ist wichtig für uns Finnen. Sie ist auch weiterhin eine wichtige Erwerbsquelle. Es ist wichtig für uns, dass wir ihre Ressourcen nach den Prinzipien einer beständigen Entwicklung nutzen. Die Wälder wie auch die Gewässer, die Erze und Mineralien usw. sind für uns wichtige Naturschätze. Wir Menschen des Nordens müssen doch das Recht haben, sie zu nutzen, genauso wie die Saudis ihr Öl pumpen oder die Norweger ihr Erdgas oder wie die Dänen ihre Schweine züchten. – In letzter Zeit sind hier viele Leute aufgetaucht, um uns zu sagen, dass man dieses oder jenes verbieten sollte. Meistens stecken Greenpeace und Co. dahinter. Diese Entwicklung beunruhigt uns, denn der Mensch hat hier seit Jahrtausenden ein gutes Verhältnis zur Natur. Wir wissen unsere Angelegenheiten auch weiterhin selber zu überlegen und unsere Wälder zu pflegen.

Bezüglich des Tourismus im ländlichen Raum wurde kürzlich im Auftrag des betriebswirtschaftlichen Forschungszentrums der Universität Tampere das "Internationale touristische Konjunkturbarometer 2003" erstellt. Darin wurde die Verkaufsprognose für Finnlandreisen in verschiedenen Ländern recherchiert: Großbritannien, Estland, Italien, Deutschland, die Niederlande und Russland. – Die klare Auskunft war, dass 60% eine beträchtliche Zunahme und nur 15% eine Abnahme prognostizierten. Einen besonders starken Anstieg der Nachfrage erwartet man in Großbritannien, Estland und Italien. Mit einem verhältnismäßig guten Wachstum rechnete man auch in Deutschland und Spanien, während die Nachfrage bezüglich der Niederlande und Russlands weniger stark ansteigt. – Verschiedene Länder haben Lieblingsgebiete wie zum Beispiel Salla, wo die Niederländer sogar die Mehrheit stellen. Die Engländer haben jetzt in Finnland auch andere Gebiete entdeckt als Rovaniemi oder Lappland.

Die Touristen der verschiedenen Länder haben auch ihre eigenen Vorlieben. Die Russen wollen weiterhin Kurorte besuchen und dort wohnen, den Deutschen kann man am besten Urlaub in Hütten sowie Pakete der Touristenzentren verkaufen aber auch Autofahrenpakete und Rundreisen. Die Italiener interessieren die Mitternachtssonne und andererseits die Urlaubspakete zu Weihnachten. Die Spanier wollen Kulturerlebnisse und Urlaub auf dem Lande. Das exotische finnische Landgebiet hat das gewisse Etwas – habe ich gehört. Die Esten haben Interesse an Autoreisen in Finnland und an Saisonurlaub: zu Weihnachten, zu Neujahr.

Es gibt jedoch eine interessante, herausfordernde Erscheinung: die europäische Jugend hat kein Interesse an Finnland. Nur ein kümmerliches Prozent der jungen Leute plant einen gelegentlichen Abstecher nach Finnland; nach Spanien zum Beispiel lautet die Vergleichszahl ca. 50%.

Nun ist es wohl an der Zeit, zur Sache zu kommen: der Naturtourismus. Wir Finnen durchstreifen den Wald, die Natur und halten das für ganz selbstverständlich. Wir haben das Jedermannsrecht verinnerlicht und können uns frei in der Natur bewegen, ohne dass jemand das Recht hätte, dagegen einzuschreiten. Natürlich dürfen wir niemandes Eigentum beschädigen, aber Beerenpflücken, Wandern usw. sind frei. Für Jagd und Fischfang brauchen wir Genehmigungen, und sie sind nach abgelegter Jägerprüfung leicht zu erhalten. Für den Fischfang braucht man keine besondere Prüfung. Die Gebühren sind in Finnland wirklich erträglich. Heutzutage ist auch in Finnland der an das Stadtleben gewöhnten Bevölkerung der Wald fremd geworden. Für sie sind verschiedene Programmpakete und Führungen nötig. Dasselbe gilt im allgemeinen auch für unsere ausländischen Gäste. – In dieser Hinsicht ist in den letzten Jahren ein tüchtiger Fortschritt erzielt worden. Für uns selbst ist es tatsächlich schwierig gewesen zu erkennen, was es eigentlich ist, das Menschen – etwa aus Mitteleuropa – an unserer Natur interessiert. Ich bin zuversichtlich, dass u.a. diese Veranstaltung uns in dieser Hinsicht neue Ideen und Gedanken bringt. Wir haben jedoch gelernt, dass man immer bestrebt sein soll, dem Gast das anzubieten, was er wünscht, und nicht das, was wir ihm verkaufen wollen. Wenn diese zwei Punkte zusammentreffen, haben wir viel gelernt, und wir haben eine echte Erfolgchance.

Nach diesem Referat halte ich es nun für gut, die eigentliche Gruppenarbeit zu beginnen. – Ich bin sehr gespannt, was dieses Seminar in seinem Verlauf bewirken wird.

4 Alustus Reinhold Müller (saksa)

Fremdenverkehr und Tourismus in der Eifel (Referent: R. Müller)

A. Regionale Tourismusorganisation "Eifel-Tourismus GmbH ET"

Die ET als regionale Tourismusorganisation ist zuständig für die überregionale Vermarktung der Region Eifel in Sachen Tourismus. Die Eifelregion erstreckt sich von Aachen bis Trier, Teile von Ostbelgien im Eifel-Ardennen-Raum kooperieren mit der ET, weitere Kooperationen sind mit Regionen in Luxemburg angedacht.

Die ET ist für die zentrale Vermarktung der Tourismusangebote verantwortlich, ebenfalls für die gesamte Regionalwerbung, sie erstellt in Verbindung mit den einzelnen Verkehrsämtern oder touristischen Arbeitsgemeinschaften TAG Produktkataloge für einzelne touristische Angebote, weiterhin untererhält die ET ein zentrales Buchungssystem für die gesamte Region Eifel vor, einzelne Verkehrsämter bzw. TAG's verfügen ebenfalls über Satellitenstationen dieser zentralen Buchungseinrichtung der ET. Die ET vertritt die Region bei allen wichtigen nationalen und internationalen Tourismusmessen.

Die Finanzierung der Eifel-Tourismus GmbH erfolgt über die beteiligten Kommunen bzw. Verkehrsämter der Region von Aachen bis Trier.

B. Verkehrsamt (Touristische Organisation einer Gemeinde oder einem Zusammenschluss von Gemeinden)
Die Verkehrsämter sind zuständig für die örtliche Gästebetreuung, sie erstellen in Verbindung mit den touristischen Anbietern d. h. den Betrieben entsprechende Produkte, die dann ggf. mit Nachbarverkehrsämtern zu einem Produktkatalog mit Hilfe der ET zusammengefasst werden. Als Beispiel ist hier zu nennen Wandern oder Radfahren, hierbei ist es immer erforderlich, dass sich verschiedenste Teile der Region zusammenschließen und entsprechend durchgängige touristische Angebote gestalten.

C. Touristische Arbeitsgemeinschaften TAG

Seit etwa zwei Jahren bilden sich im Eifelraum sog. Touristische Arbeitsgemeinschaften TAG, hierbei handelt es sich um den Zusammenschluss von verschiedenen Kommunen, die ihre Touristikorganisation gemeinsam betreiben. Sinn und Zweck der Bildung dieser TAG's ist einmal die mögliche Kostenersparnis zum zweiten aber auch die Vermarktung von Kleinregionen, gemeinde- und kommunenübergreifende Touristikangebote. Unter dem Grundsatz der Gast sieht keine Landes-, Kreis- oder Gemeindegrenzen, er reist in die Destination, d. h. ins Obere Kylltal und nicht ins Obere Kylltal der Gemeinde Dahlem oder ins Obere Kylltal der angrenzenden Verbandsgemeinde in Rheinland-Pfalz.

D. Übernachtungsangebote in der Eifelregion

Touristische Übernachtungen sind im Bereich der Eifelregion möglich in Privatpensionen, in Hotels verschiedenster Kategorien sowie in Feriendörfern oder auf Campingplätzen. Hinzu kommen Schullandheime, Jugendherbergen, Jugendgästehäuser und Jugendzeltplätze. Zunehmender Beliebtheit erfreut sich der Wohnmobiltourismus, hierfür sind entsprechende Ent- und Versorgungs- sowie Übernachtungsstationen auch außerhalb von Campingplätzen in den vergangenen Jahren angelegt worden.

E. Urlaubsangebote in der Eifelregion

Neben den klassischen Urlaubsformen wie die Einzelbuchung in der Privatpension, dem Hotel oder dem Ferienpark bietet die Eifelregion Urlaubspakete in folgenden Bereichen an:

1. Urlaub auf dem Bauernhof
2. Eifel zu Pferd (Urlaubsangebote in verschiedenen Bauernhöfen)
3. Radtouristikrouten, neben den Fernradwegen von Roermond in Holland bis nach Trier gibt es im Bereich der Eifelregion viele Radwanderrouen, als Beispiel seien hier genannt Vulkanroute Eifel mit ihren Erlebnisschleifen, Maare-Mosel-Radweg, Kylltalradweg, Ruhr-Ufer-Radweg, Urtfseeroute, Wasserburgenroute. Hierbei handelt es sich aber nur um eine Auswahl der verschiedensten Angebote.
4. Wandern ohne Gepäck. Hier geht es um Wanderrouten, die von 2 - 7 Tage angeboten werden auf bestimmten Streckenabschnitten. Der jeweilige Übernachtungsbetrieb transportiert das Gepäck des Gastes zum nächsten Standort. Der Gast kann somit ohne großen Ballast die einzelnen Tagesrouten mit ihren interessanten Sehenswürdigkeiten bewältigen. Als Beispiel sei hier genannt der Eifelsteig oder die GEO-Wanderung ohne Gepäck.
5. Urlaub im GEO-Park der Eifel, hier werden verschiedenste Rad- und Wanderrouten angeboten zu den jeweiligen Sehenswürdigkeiten aus Geologie und Vulkanismus.
6. Wassererlebnis im Eifel-Ardennen-Raum. Die Eifel und die Ardennen verfügen über viele Talsperren und Wasserflächen. Diese Tatsache führt dazu, dass zur Zeit ganz konkrete touristische Angebote, die mit Wassersport, Angelsport usw. zusammenhängen, erstellt werden.
7. Pilgerreisen. Auch hier werden die alten traditionellen Pilgerwege zunehmend Touristisch in Wert gesetzt.
8. Natur erleben. Im Bereich der Region Eifel gibt es bisher insgesamt drei Naturparke, Deutsch-Belgischer Naturpark, Naturpark Südeifel, Deutsch-Luxemburgischer Naturpark. Weiterhin ist im Bereich der Nordeifel derzeit ein Nationalpark geplant. Die touristische In-Wert-Setzung der Natur- und

Nationalparke wird zur Zeit diskutiert mit dem Ziel auch den Freunden des Naturerlebens ein entsprechendes touristisches Angebot zu gestalten.

5 Alustus Reinhold Müller (suomi)

Matkustajaliikenne ja matkailu Eifelissa (Alustaja: R.Müller)

Alueen matkailujärjestö ”Eifel-Tourismus GmbH ET”

ET, matkailun aluejärjestö, vastaa Eifelin alueen matkailua koskevien asioiden markkinoinnista ulkopuolisille. Eifelin alue ulottuu Aachenista Trieriin, Itä-Belgian osa-alueet Eifel-Ardennien seudulta toimivat yhteistyössä ET:n kanssa; lisäksi on suunnitteilla yhteistyötä joidenkin Luxemburgin alueiden kanssa.

ET vastaa matkailutarjonnan kokonaismarkkinoinnista, samoin koko alueen mainonnasta, se laatii yhdessä yksittäisten matkailuvirastojen tai matkailualan työyhteisöjen (Touristische Arbeitsgemeinschaften TAG) kanssa tuote-esitteitä yksittäisistä matkailukohteista, edelleen ET:llä on koko Eifelin aluetta koskeva varausjärjestelmä. Yksittäisillä matkailuvirastoilla tai TAG:illa on myös tämän ET:n keskusvarausjärjestelmän satelliittiasemia. ET edustaa aluetta kaikilla tärkeillä kotimaisilla ja kansainvälisillä matkailumessuilla.

Eifel-Tourismus GmbH:n rahoituksesta vastaavat kaikki alueen mukana olevat kunnat ja matkailuvirastot Aachenista Trieriin.

Matkailuvirasto (Kunnan tai useamman kunnan yhteinen matkailujärjestö)

Matkailuvirastot huolehtivat paikkakunnalle tulevista matkailijoistaan, ne laativat yhdessä matkailupalveluja tarjoavien yritysten kanssa tuotevalikoimia, jotka sitten yhdessä naapurikuntien matkailuvirastojen kanssa ja ET:n avulla kootaan tuoteluetteloksi. Tästä esimerkkinä voi mainita patikoinnin tai pyöräilyn; näiden kohdalla on tärkeää, että alueen toisistaan huomattavasti eroavat osat toimivat yhdessä ja tuottavat koko alueen läpi ulottuvan yhtenäisen matkailukokonaisuuden.

A. Matkailulliset työyhteisöt TAG

Suunnilleen kaksi vuotta sitten alettiin muodostaa ns. matkailullisia työyhteisöjä (TAG) – eri kuntien työyhteisöjä – jotka huolehtivat yhteisesti matkailunsa järjestämisestä. Näiden TAG:ien muodostamisella pyritään ensinnäkin mahdollisiin säästöihin kustannuksissa mutta toisaalta myös pienten alueiden markkinointi kuntien rajat ylittävänä matkailutarjontana. Ajatuksena on tosiasia, että vieras ei ajattele osavaltion, hallintopiirin tai kunnan rajoja, hän matkustaa kohteeseensa, ts. Obere Kylltaliin ei Obere Kylltaliin Dahlemin kunnassa tai kuntarajan takaiseen kuntaliittymän Obere Kylltaliin Rheinland-Pfalzin osavaltiossa.

D. Majoitustarjonta Eifelin alueella

Eifelin alueella matkailijat voivat yöpyä yksityismajoituksessa, eriasteisissa hotelleissa sekä lomakylissä ja leirintäalueilla. Tämän lisäksi on retkikoulu-rakennuksia, retkeilymajoja, nuorisomajataloja ja nuorille tarkoitettuja telta-alueita. Matkailuautoturismien suosio kasvaa jatkuvasti; sitä silmällä pitäen on viime vuosina rakennettu tarpeellisia jäte- ja huolto- sekä yöpymispaikkoja myös leirintäalueiden ulkopuolelle. Lomatarjonta Eifelin alueella

Klassisten lomailumuotojen rinnalla - henkilökohtaiset varaukset yksityismajoituksessa, hotellissa tai lomakylässä - Eifelin alue tarjoaa seuraavia lomapaketteja:

1. Maatilaloma
2. Eifel ratsain (Lomatarjontaa eri mautiloilla)
3. Polkupyörämatkailureitit, pitkien matkojen pyöräilyteiden, kuten Hollannin Roermondista Trieriin kulkeva, ohella on Eifelin alueella useita pyöräilyreit-tejä, joista esimerkkeinä mainittakoon tässä: Vulkanroute Eifel seikkailulenkkeineen, Maare – Mosel – pyörätie, Kylltal – pyörätie, Rurin – rannan

pyörätie, Urftsee – reitti, Wasserburgen (veden ympäröimä linna) –reitti. Nämä vain näyttöinä mitä erilaisimmasta tarjonnasta.

4. Patikointi taakatta. Tämä tarkoittaa 2 – 7 päivälle mitoitettuja patikkaretkiä. Kulloinenkin majoittaja kuljettaa asiakkaansa matkatavarat seuraavaan majapaikkaan. Vierailija voi näin ollen kulkea päivämatkansa ilman suurta matkatavarain painolastia ja nauttia kiinnostavista nähtävyyksistä. Tulloon tässä esimerkkinä mainituksi Eifelsteig (Steig=polku) tai GEO-vaellus ilman matkatavaroita.
5. Loma Eifelin GEO – puistossa tarjoaa erilaisia pyöräily- tai patikkareittejä, joiden varrella nähtävyyksiä geologian ja vulkanismin aloilta.
6. Vesiseikkaluja Eifelin – Ardennien alueella. Eifelissa ja Ardenneilla on lukuisia tekoaltaita ja vesistöjä. Tästä tosiasiasta johtuen parhaillaan suunnitellaan ihan konkreettisia toimia vesiturheiluun ja onkimiseen liittyvän matkailutarjonnan aikaansaamiseksi.
7. Toivoretket. Myöskin perinteisiä pyhiinvaellusreittejä pyritään yhä lisääntyvässä määrin hyödyntämään matkailussa.
8. Luontoelämykset. Eifelin alueella on tätä nykyä yhteensä kolme luonnonpuistoa, saksalais-belgialainen luonnonpuisto, Etelä-Eifelin luonnonpuisto, saksalais-luxemburgilainen luonnonpuisto. Lisäksi Pohjois-Eifelin alueelle on suunnitteilla kansallispuisto. Luonnon- ja kansallispuistojen matkailullisesta hyödyntämisestä keskustellaan tällä haavalla ja tavoitteena on luoda matkailutarjontaa myöskin luontoelämysten ystäville.

6 Case Markus Muuttola (suomi)

Case: Metsästysmatkailu Nivala- Haapajärven seutukunnassa

Faktat:

Nivala- Haapajärven seutukunnassa on erinomaiset puitteet metsästysmatkailun toteuttamiseen. Seutukunnan pinta-ala on yhteensä 3990 km², josta vesistöjä on 192 km². Aukastiheys seutukunnassa on 8,5 asukasta/ km².

Seutukunnan metsästysseuroille viime kesänä tehdyn kyselyn perusteella 52,8 % metsästysseuroista on kiinnostunut tarjoamaan metsästysmatkailupalveluita metsästysmatkailijoille. Näiden metsästysseurojen metsästysalueiden pinta-ala on yhteensä 228 400 hehtaaria. Lisäksi Valtion omistamia Villin Pohjolan metsästysalueita, joille myydään metsästyslupia myös ulkomaalaisille metsästysmatkailijoille, on yhteensä 41 600 hehtaaria Haapajärvellä, Reisjärvellä ja Pyhäjärvellä.

Nivala- Haapajärven seutukunnan metsästysseuroissa on tehdyn kyselyn mukaan vierailut vuosittain yhteensä keskimäärin 450 suomalaista ja 25 ulkomaalaista metsästysvierasta.

Seutukunnan metsästysmatkailuyritykset:

Nivala- Haapajärven seutukunnassa on kolme matkailuyritystä, joilla yhtenä päätuotteena on metsästysmatkailu. Metsästysmatkailu on näissäkin yrityksissä vain yksi osa toimintaa, koska metsästyskausi on Suomessa lyhyt, etenkin tiettyjen lajien osalta.

Seutukunnan metsästysmatkailuyritykset ovat Kyläkeskus Syke Kärsämäellä, Erä-Korpinen Reisjärvellä ja Korpimotelli Riikinhovi Pyhäjärvellä. Yritykset toimivat yhteistyössä metsästysseurojen kanssa näiden metsästysalueilla sekä yhteistyössä Villin Pohjolan kanssa valtion omistamilla metsästysalueilla. Seutukunnan muut majoitus- ja ravitsemisyrietykset, käyntikohteet ja tapahtumat tukevat osaltaan myös metsästysmatkailun toteuttamista seutukunnassa.

Nivala- Haapajärven seutukunnassa metsästettävät tärkeimmät riistaeläimet ja niiden metsästysajat:

Hirvi: Syyskuun viimeinen lauantai - 15.12.

Metsäkanalinnut (metso, teeri, riekko, pyy): 10.9. - 31.10. (päättymisaika voi vaihdella)

Vesilinnut: 20.8. klo 12.00- (31.12.)

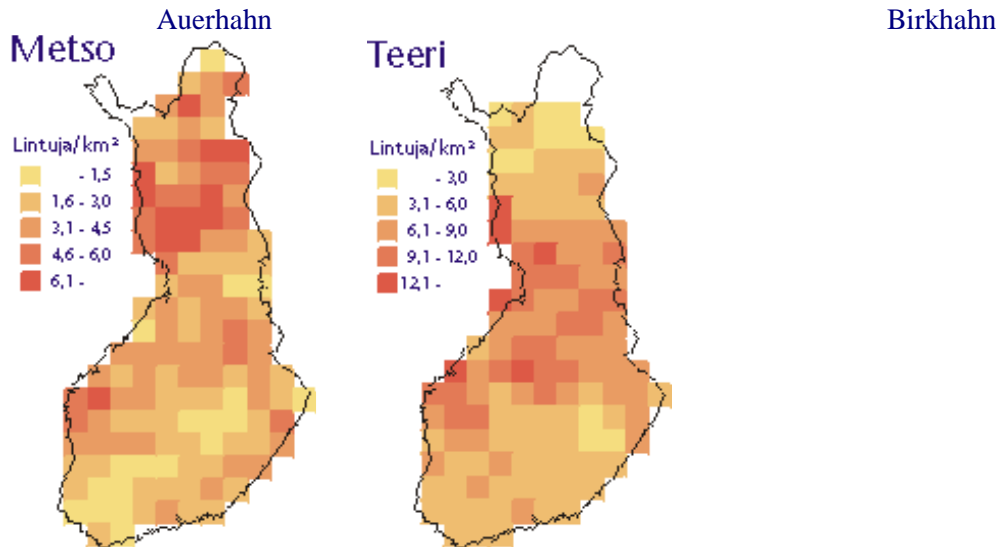
Metsäjänis ja rusakko: 1.9. - helmikuun loppuun

Sepelkyyhky: 10.8. – 31.10.

Fasaani: 1.9. -28.2.

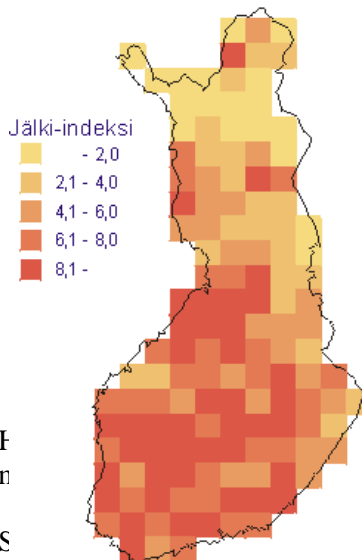
Kettu, supikoira, minkki koko vuosi

Näätä: 1.11. – 31.3

Metson ja teeren esiintyminen Suomessa 50 x 50 kilometrin ruuduissa elokuussa 2002. Kuviot ilmoittavat lintujen määrän/ km².

Elch
Hirvi

Finlandin metsästä on jäljellä 1000 kilometrin ruuduissa talvella 2002. Jälki-indeksi ilmaisee hirvien jälkien vuorokaudessa.

Suomen metsästä jäljellä on 1000 kilometrin ruuduissa talvella 2002. Jälki-indeksi ilmaisee hirvien jälkien vuorokaudessa. Sitten arvioitiin seutukunnan jääneeksi hirvikannaksi 1400 hirveä, jonka vasatuotto on 50-60 %.

Metsästysmatkailun vahvuudet, heikkoudet, uhat ja mahdollisuudet Nivala- Haapajärven seutukunnassa:

Metsästysmatkailun vahvuus niin Nivala- Haapajärven seutukunnassa kuin koko Suomessakin on ennen kaikkea luonto ja sen erämaisuus. Runsaat metsät, vesistöt, pellot ja suoalueet luovat erinomaiset puitteet

metsästysmatkailun toteuttamiselle. Muita vahvuuksia ovat suomalaisen metsästyskulttuurin omaleimaisuus ja hyvä maine, tietyt riistalajit kuten hirvi ja metsäkanalinnut sekä turvallisuus matkailumaana.

Seutukunnan vahvuuksia edellä mainittujen lisäksi ovat ennen kaikkea metsästettävän riistalajiston monipuolisuus, voimakas hirvikanta, muutama pitkään toiminut metsästysmatkailuyritys sekä matkailuprojektin luoma yhteistyö seutukunnassa.

Suurimmat heikkoudet ovat laajapohjaisen yhteistyön puute, heikko tunnettuus metsästysmatkailukohteena ulkomailla, Suomen mieltäminen kalliiksi matkailumaaksi sekä pienten matkailuyritysten rajalliset resurssit markkinoinnissa. Lisäksi seutukunnan metsästyssseurojen vierasmetsästystarjonta on ollut vähäistä. Muita metsästysmatkailun heikkouksia ovat rajallinen kielitaito, lyhyt metsästyskausi useimmilla lajeilla ja vähäinen peltoriistan tarhaustoiminta.

Suurin uhka on ennen kaikkea metsästysmatkailun ylikuumeneminen. Toisin sanottuna tarjonta kasvaa ja samalla laatu heikkenee. Mahdollisten ammattitaidottomien kokeiluluonteinen yrittäminen heikentää alueen mainetta metsästysmatkailukohteena ja tietyille metsästysalueille voi kerääntyä liikaa metsästäjiä tiettyinä aikoina. Näiden tekijöiden seurauksena riistakannat voivat taantua pahimmillaan useiksi vuosiksi.

Metsästysmatkailun mahdollisuuksia ovat erityisesti laajapohjaisen yhteistyön kehittäminen sekä toimivien metsästysmatkailuyritysten markkinoinnin, kielitaidon ja tuotekehityksen kehittäminen. Lisäksi tulisi tulevaisuudessa pyrkiä yhä enemmän keskittymään ulkomaalaisiin metsästysmatkailijoihin ja täyden palvelun metsästysmatkailupaketteihin. Muita mahdollisuuksia ovat suomalaisen eräkulttuurin ja riistaruokien voimakkaampi hyödyntäminen osana matkailua, riistantarhaustoiminnan lisääminen sekä muiden matkailupalveluiden (kulttuurikohteet, iltaohjelmat) ja eränkäyntitoimintojen (esimerkiksi kalastus, marjastus, sienestys) liittäminen osaksi metsästysmatkailupaketteja.

Lisätietoja Internetissä:

<http://www.riista.fi> Information über Finnland als jagdland
<http://www.keskipisteenmatkailu.info> Mittelpunkregion www-seite
<http://www.reisjarvi.fi/erakorpinen> Erä-Korpinen www-seite
<http://www.kylakeskussyke.com> Syke www-seite (nur auf finnisch)
<http://gamma.nic.fi/~tyny/> Riikinhovi www-seite (nur auf finnisch)

Luontomatkailuteemaryhmä ruokailemassa Lamun Hirvikodalla

7 Case Markus Muuttola (saksa)

Auf dem Lande und in den Dörfern gibt es Können und Selbstvertrauen
Das Dorf Sydänmaankylä ist ein Musterbeispiel. Die Dorfbewohner haben in Gemeinschaftsarbeit in der geschlossenen Dorfschule Beherbergungsplätze renoviert, und jetzt ist das Dorfzentrum Syke eifrig dabei,

die von der Umgebung gebotenen Möglichkeiten im Rahmen eines Touristik-Projektes zu nutzen. Die reine Natur und große Wald- und Einödgebiete bieten gute Voraussetzungen zur Entwicklung von Natur- und Jagdtourismus. Für uns Einheimische sind sie etwas Alltägliches, dagegen zum Beispiel für Mitteleuropäer etwas einzigartig Exotisches. Entsprechend werden uns die anderen europäischen Dörfer in den für sie typischen Gebieten zum Erlebnis.

Der Tourismus ist nicht die einzige Möglichkeit für die ländlichen Gebiete und die Dörfer. In unserem eigenen Gebiet sind u.a. die mechanische Holzindustrie und die Energieerzeugung wachsende, sich entwickelnde und vor allem entwicklungswürdige Bereiche. Es lohnt sich, die Stärken und Verhältnisse eines jeden Dorfes zu erfassen und dementsprechend die Aktivität weiter zu entwickeln.

Damit die Dörfer der Welt und die Welt den Dörfern begegnen können, müssen bestimmte Grunderfordernisse in Ordnung sein. Ein ordentliches Straßennetz ist eine Grundvoraussetzung, aber die Dörfer müssen auch den Anforderungen der neuen Zeit gerecht werden. Dazu gehört ganz wesentlich u.a. ein funktionierendes Datenfernübertragungsnetz. Es ermöglicht neben der normalen Kommunikation u.a. auch Fernarbeit. Diese wiederum macht es möglich, dass eine Familie, die aus der Stadt aufs Land zu ziehen beabsichtigt, dies auch wirklich tun kann. Der ländliche Raum mit seinen Dörfern braucht Menschen.

Für dies alles können und dürfen nicht allein die Dörfer die Verantwortung tragen. Es ist die Aufgabe des Staates, die Grundvoraussetzungen für die Beschäftigung und das Wohnen zu schaffen. Das Übrige hängt dann von uns Menschen ab.

Auf dem Lande und in den Dörfern gibt es Chancen. Bei intensiver Zusammenarbeit der Dörfer können wir die Stärken vermarkten, die in den Dörfern zu finden sind.

8 Case Hubert Breuer (saksa)

Dorfseminar in Finnland

Referent: Bürgermeister Hubert Breuer, Gemeinde Simmerath

Einsames Land - Schönes Land

Tourismus in der Eifel

Kompetenz: Wasser, Natur, Wald

- 3 Stauseen im Gemeindegebiet
  - Personenschiffahrt
  - Segeln, Segelclubs, Paddeln, Kanu, Schwimmen, Angeln, Surfen
- Wald > 50 % der Gemeinde bewaldet
  - Mischwald
    - > Wandern, Mountainbiking, Reiten, Inline-Skaten, Joggen

> herrliche Panoramen auf die Seenlandschaft

- Natur

- Hohes Venn > Hochplateau, Moorlandschaft
- einzigartige Fauna + Flora
- geplanter
  - bisheriger Truppenübungsplatz 1/3 der Fläche
  - herrliche Buchenwälder
  - Mittelgebirgslandschaft mit tiefen Bach- und Flusstälern

- Gastronomie

- vielfältige gastronomische Angebote
- Wellness-Hotels (2 in der Region)
- Spitzenhotels (mehrere)
- gehobene Mittelklasse
- einfache Hotels und Pensionen
- Ferien auf dem Bauernhof
- Familienfreundlich

- Sehenswertes in der Region

- historischer Stadtkern Monschau
- Bauernmuseum, Druckereimuseum
- Postkutsche
- Naturkundehäuser
- Weihnachtsmärkte
- Rursee- und Monschau-Klassik
- Wildschweinpark

- Produkte

- Eifel zu Pferd
- Wandern ohne Gepäck
- Vennwanderungen
- Der Weg des Wassers
- Biker-Wochenende
- Abenteuer Pony > Reiten für Kinder
- Wellness-Wochenende
- Segelwochenende unter Anleitung

- Umsetzung

- Private Investoren
  - Gastronomie, Hotellerie, Pensionen
  - Fahrgastschiffahrt
  - Reiterhöfe
  - Kanuverleih
- Vereine (ehrenamtlich) mit Unterstützung der Kommunen
  - Verkehrsvereine
  - Heimatvereine
  - Einzelinitiativen
- Kommunen
  - Rursee-Touristik GmbH
  - Freibäder, Hallenbäder
- Touristische Arbeitsgemeinschaften
  - Monschau-Roetgen-Rursee-Touristik
- Regionale Ebene > Eifel-Touristik
- Land NRW > Landestourismusverband

- Zusammenarbeit Naturpark Hohes-Venn-Eifel mit Belgien

Nationalpark:

- Bundes- und Europaweite Vermarktung der „Eifel“
- Entwicklung und Vermarktung zusätzlicher Angebote
  - Erlebnisse im Buchenurwald
  - Wildbeobachtung in offener Landschaft
  - Wassererlebnis an Flüssen und Seen
  - Landschaftskulisse am Stausee
  - Umbau der Burg Vogelsang
  - Vernetzung mit den Städten Aachen, Köln, Bonn
  - Entwicklung der Nationalparkregion (Verordnung) (Belegenheitskommunen)
    - Abgrenzung: Nationalpark Nationalparkgürtel Nationalparkregion
  - Info-Center
  - Zentrales Info-Center > Burg um Vogelsang NP
    - Nationalparktore (rund um NP)
    - Info-Punkte
  - Mobilität und Wegenetz
  - Gästeführer (Ranger)

9 Case Hubert Breuer (suomi)

Kyläseminaari Suomessa

Alustaja: Kunnanjohtaja Hubert Breuer, Simmerathin kunta

Syrjäinen seutu – kaunis seutu
Matkailu Eifelissa

Matkailuvaltit: vesi, luonto, metsä

- Kolme tekoallasta kunnan alueella
  - laivamatkat
  - purjehdus, purjehdusseurat, melonta, kanootti, uinti, onginta, surfaus
- Metsä ► 50 % kunnan alueesta metsää
  - sekametsää
  - patikointi, maastopyöräily, ratsastus, inline-skating, hölkkä
  - ihanat näköalat järvimaisemissa
- Luonto
  - Hohes Venn ► ylätasanko, suomalaisema
  - ainutlaatuinen eläin- ja kasvimaailma
  - suunniteltu kansallispuisto
    - tähänastinen taisteluharjoitusleiri 1/3 alueesta
    - ihania pyökkimetsiä
    - Mittelgebirge-maisema syvine puro- ja jokilaaksoineen
- Gastronomia
  - monipuolinen gastronominen tarjonta
    - Wellness-hotellit (2 alueella)
    - huippuluokan hotellit (useita)

- hyvätasoinen keskiluokka
- yksinkertaiset hotellit ja yksityisen tarjoamat majoitustilat
- maatilamatkailu
- perheystävällisyys
- Alueen nähtävyydet
  - Monschau kaupungin historiallinen keskusta
  - Talonpoikaismuseo, Kirjapainomuseo
  - postivaunut
  - luontietotalot
  - joulumarkkinat
  - Rursee (Rurjärvi)-juhla, Monschau-Klassik
  - Villisikapuisto
- Tuotteet
  - Eifel ratsain
  - patikointi taakatta
  - Venn-vaellus
  - veden tie
  - Biker-viikonloppu

- poniseikkailu - ratsastusta lapsille
- wellness-viikonloppu
- opastettu purjehdusviikonloppu
- Toteutus
  - yksityinen investointi
- ↑ ravitsemusalan yrittäjät, hotellit, yksityismajoitus
  - ↑ laivamatkojen järjestäjät
  - ↑ ratsastustilat
  - ↑ kanoottien vuokraajat
  - Yhdistykset (luottamustoimet) kunnallisella tuella
    - ↑ Matkailuyhdistykset
    - ↑ Kotiseutuyhdistykset
    - ↑ Yksittäiset tempaukset
  - Kunnat
    - ↑ Rursee-Touristik GmbH
    - ↑ Maaumalat, uimahallit
  - Matkailualan työyhteisöt
- ↑ Monschau – Roetgen – Rursee – matkailu
  - Aluetaso ► Eifel-matkailu
  - Nordrhein-Westfalenin osavaltio ► Osavaltion matkailuliitto
  - Luonnonpuisto Hohes-Venn-Eifel yhdessä Belgian kanssa

Kansallispuisto

- Eifelin markkinointi liittovaltiotasolla ja Euroopassa
- Muun tarjonnan kehittäminen ja markkinointi
  - seikkailuja pyökki-ikimetsässä
  - riistan tarkkailua avoimessa maisemassa
  - vesiseikkailuja jokien ja järvien rannoilla
  - maisema veden äärellä
  - Vogelsang-linnan uudistaminen
  - verkostoituminen Aachenin, Kölnin ja Bonnin kaupunkien kanssa
  - kansallispuistoalueen kehittäminen
    - rajojen määrittely: kansallispuisto (säädökset)

kansallispuistovyöhyke (sijaintikunnat)

kansallispuistoalue

- Info-keskus
- Pää info-keskus ► Vogelsangin linna
  - kansallispuiston portit (puiston ympäri)
  - Info-pisteet
- Liikkuminen alueella ja tieverkosto
- Oppaat

10 Työtupa

Kansainvälinen kyläseminaari kyläkeskus Sykkeessä, Sydänmaankylä, Kärsämäki 28.3. - 30.3.2003

Perjantai 28.3.

Matkailun teemaryhmä

Osanottajat:

Tanja Löytynoja (Oulun yliopisto)

Seija Kärkkäinen (Kylän kehittämishanke, Pyhäjärvi)

Sakari Muuttola (Erä-Korpinen, Reisjärvi)

Ilkka Yliniemi (Pohjois-Pohjanmaan Liitto)

Reinhold Müller (Dahlemin kaupunginjohtaja)

Hubert Breuer (Simmerathin kaupunginjohtaja)

Helmut Schmitz (yrittäjä, intohimoinen metsästäjä)

Markus Muuttola (case-esittelijä)

Päivi Tikkanen (matkailualan opiskelija, Kajaanin AMK)

Erkki Böhme (teemaryhmän vetäjä, tulkki)

- Dahlemilla on 600 000 yöpymisvuorokautta/v.
- Simmerathilla on yhteistyö kahden muun kunnan kanssa matkailullisesti.
- Matkailullisesti loka- tammikuu on hiljaista, kaksi viikkoa jouluna on poikkeus. Pääsiäisestä lähtien majoitusluvut alkavat nousta. Off-season on halvempaa.

Siellä on kahdenlaista keskusvaraamojärjestelmää, pienempi ja isompi:

Pienempi: TAG (Touristische Arbeitsgemeinschaften, matkailualan työyhteisö) tekee esitteet. on Yleisesite, jossa mainostetaan keskusvaraamon on-line-numeroa. Varaamon ja majoitusyritysten välillä on internet-yhteys, joten varaamo pystyy aina varaamaan tyhjän majoitustilan. Majoituspaikka tilittää jälkikäteen keskusvaraamolle 10 %:n komission.

Toisessa esitteessä on luettelo majoitusyrityksistä. Asiakas voi soittaa suoraan yritykseen ja varata huoneen.

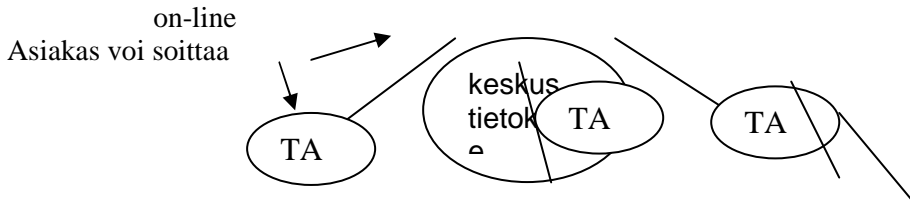
Aina on yksi ja sama tavoite, että asiakkaita tulee alueelle, sillä ei ole mitään väliä, mitä kautta varaus on hoidettu.

Varaukset vähenevät puhelimen kautta, koska nettivaraukset yleistyvät.

Varaussysteemi on avoin kaikille. Jos yritys haluaa olla siinä mukana, sen pitää olla jäsen joko TAG:ssa tai kunnallisessa matkailuyhdistyksessä. Yrityksen täytyy maksaa jäsenmaksua TAG:iin tai matkailuyhdistykseen ja jäsenmaksu riippuu petipaikkojen määrästä. Muuta maksua ei varaussysteemiin kuulumiseen ei ole, vain se 10 %:n komissio. Ilmoituksesta esitteessä yritys maksaa extraa. Niitä majoitusyrityksiä markkinoidaan, jotka ovat esitteessä.

Isompi: Isommissa varausjärjestelmässä on keskustietokone. TAG:lla on satelliittitietokoneet, jotka ovat aina on-line-yhteydessä keskustietokoneeseen.

Tässä järjestelmässä on ongelmana tuplabuukkaus, koska majoitusyritys ja TAG eivät välttämättä ole on-line-yhteydessä. Mutta koska matkatoimistotkin varaavat tätä kautta, homman täytyisi pelata.

ei välttämättä on-line-yhteyttä
Hotellit ym. majoitusyritykset

Tanja Löytynoja kysyi kansallispuistojen välisestä yhteistyöstä. Saksalaiset vastasivat, että Kari Moilasan kanssa on kontakteja vaihdettu ja vierailuja on tehty Kuusamoon, mutta vielä ei ole olemassa yhteisiä projekteja.

Sakari Muuttola kertoi omasta metsästysmatkailu- ja majoituspalveluyrityksestään (Erä-Korpinen) sekä muista majoituspalveluista Reisjärvellä, jotka ovat tasokkaita ja metsästysmatkailijoiden ym. lomavieraiden käyttöön. Maire Leppälällä on vuokrattavana omakotitalo 5-6 henkilölle. Ja sitten on myös Susisaaren Loma Oy:n omistama luxus-tason lomahuoneisto. Se sijaitsee Susisaarella ja toimii viikko-osakeperiaatteella.

Saksalaiset vieraat kysyivät, miten muuten kuin kalastamalla järveä voi hyödyntää. Järvellähän voi uida, harrastaa vesihiihtoa ym. vesiturheilua. Lestijärvelle tehdään nuottausretkiä.

Jos tulee asiakkaaksi Erä-Korpiselle, Sakari hoitaa kokonaispaketoinnin. Siihen kuuluu majoitus, metsästys ja kuljetukset (myös lentoasemalta nouto ja sinne vienti).

Esimerkki tuotepaketista: Viikon loma (5 jahtipäivää)

Hinta / hlö 180-200 € / päivä / hlö (oppaan kanssa, ei välttämättä kaatomaksu. Jotkut seurat ottavat 100-200€ kaadosta)

Saksalaiset sanoivat, että jos he markkinoivat metsästyspaketteja, hintojen pitää olla varmoja. Eli joku keskimääräinen hinta, joka kattaa sitten myös kaatomaksunkin.

Tai hinnaston voi tehdä siten, että siinä näkyy kaikki hinnat. Silloin asiakas tietää, mitä maksaa, jos hän ampuu hirven(ja kuinka ison hirven). Uroshirvella voisi olla piikkimaksu, naaraan kaatomaksu 100€ ja vasan kaatomaksu 50€.

Kaikelle metsästettävälle listahinnat. Perushintaan ei sisälly kaatomaksuja, mutta pakettihinnan täytyy olla aina sama metsästysseurasta riippumatta. Hinnastot täytyy olla julkisia, myös netissä. Hyvä idea oli, että väriesitteeseen ei tule hintoja vaan kopiona esitteen väliin. Siten ei tarvitse painaa koko esitettä uudestaan, jos hinnat muuttuvat.

Metsästys tapahtuu aina seurueen mukana, Villin Pohjolan kautta on mahdollista metsästä yksinkin. Myös sellainen perushinta, että siihen kuuluu jahdin aikana metsään ruoka, mutta ei aamu- eikä iltapalaa.

Varsinainen työtupa jouduttiin lopettamaan ajan puutteen takia kesken. Teemaan liittyen keskustelu jatkui muistion ulkopuolisena keskusteluna perjantai-illan ”käppäilyn” (=puffeen) aikana.

11 Käyntikohteet 29.3.

Lauantain 29.3. vierailukohteet

11.1 Reittisuunnitelma

Erämatkailuun liittyvät kohteet oli valittu Sydänmaankylään ja muualle Kairanmaalle suuntautuvaan, metsästyksen ja kalastukseen liittyen.

Teemaretkelle osallistui kaikkiaan 18 henkilöä, joista neljä oli saksalaisvieraita. Matka tehtiin sekä pienbussilla, että henkilöautoilla.

11.2 Sydänmaan metsästysmatkailu

Aluksi retkiseurue tutustui Sydänmaankylän keskeisiin, talvikunnossa oleviin metsästyksen liittyviin kohteisiin. Tappisarvessa, Sydänmaankylän hirviporukan teurasmajalla Esko Vähätiitto kertoi paikan historiaa ja kuinka toiminta tapahtuu. Toisena käyntikohteena oli sorsakosteikko. Noin 50 vuoden aikana alue on muuttunut luonnonvaraisesta suosta pelto- ja metsitysvaiheiden jälkeen sorsien ruokkimislammikoiksi. Lampareiden kaivuutyöt on tehty viiden vuoden aikana.

Kuva sorsakosteikon laavulta

11.3 Lamun hirvenmetsästys

Parinkymmenen kilometrin siirtymän jälkeen seurue saapui Lamun kylän hirvikodalle. Siellä Juha Piippo kertoi lamulaisten hirvenmetsästystavasta. Kyläseuran emäntien kokkaama keittolounas maistui erinomaiselta. Matti Koskelon esittelemä koirien paikannustutka aiheutti saksalaisvieraisissa suoranaista ihmettelyä. Juuri markkinoille tulleella GBS-tutkalla koira pystytään paikantamaan tarkalleen. Seurueen lisäksi kodalle oli kokoontunut emäntinä ja esittelijöinä 12 lampulaista.

11.4 Nuottaus Iso-Lamujärvellä

Aamuinen selkeä poutasää ehti puolille päiville mennessä muuttua hyytäväksi räntäviimaksi. Erityisesti se tuntui Lamujärven selällä, johon saavuttiin moottorikelkkakyydillä puolelta päivin seuraamaan nuotan vetoa. Jo aamukahdeksalta alkaneen vedon perille ehtimistä jouduttiin odottelemaan parisen tuntia. Odotteleminen kannatti, sillä avannosta nousi nähtäville n. 500 kilon muikkusaalis.

Nuotanvetoa Lamujärvellä

11.5 Pilkkiminen

Pietarin saalismaisen muikkukohteen jälkeen kolme kiiskeä tuottaneessa pilkkinäytöksessä ei seurue kauan viihtynyt, vaan tuiskun saattamana kiirehti Maaraperän uimarannalle.

11.6 Maaralan kylätoiminta

Uimarannan katoksessa Maarala-Viitamäen kylätoimikunta tarjosi seurueelle lämmintä mehua ja makkaraa sekä pullakahvituksen. Samalla vieraat kuulivat uimarannan rakentamiseen liittyvistä ja muista kylän toimenpiteistä.

11.7 Pyhännän metsäluontokeskus

Juhani Mahosenahon esitys

Varsin raikkaissa olosuhteissa Juhani Mahosenaho esitti sanoin sekä ns. rautalankamallina Pyhännän metsäluontokeskuksen toimintaidean. Mahosenaho esitti myös metsäluontokeskushankkeen aikaisemmat tapahtumat ja tulevat ajatukset yhteystoiminnasta Saksan suuntaan.

11.8 Kärämäen kirkonkylän esittely

Osaksi viluisen sään saattamana ajateltu retki sujui aiottua nopeammin, mikä antoi mahdollisuuden ylimääräiseen Kärämäen kirkonkylän kierrokseen. Esko Vähätiitto kertoi meneillään olevista suuremmista hankkeista; Incap, nelostie, keskuskoulu ja liikekeskus. Vieraat saivat ripauksen tietoa myös Kärämäen historiallisista vaiheista, kuten 1809 paikkakunnalla käydystä Suomen Sodan taistelusta. Paanukirkkoon tutustumiseen saavuttiin seurakuntatuvalle ensimmäisenä retkiryhmänä.

12. Arvioinnit

Sunnuntain 30.3. loppuyhteenvedot

Reinhold Müller:

Välimatkat eivät olleet nyt ongelma, koska kuljetukset ja muutkin asiat oli hyvin järjestetty.

Hubert Breuer:

Suomalaiset osapuolet ovat olleet avoimia ja rakentavia. Kärsämäen lähiseudulla on suhteellisen samanlaista, yksipuolista maastoa. Paitsi Reijjärvellä, jossa itse vierailin, on järviluonto, joka on astetta parempi. Maan laajuus on ongelma; miten tänne pääsee, miten täällä voi liikkua kauppoihin yms. Metsästysmatkailulla on hyvät mahdollisuudet, koska kaikki asiat on hoidettu hyvin. Metsästysmatkailutuotteet pitää olla sellaisia, missä kaikki on mukana, myös kuljetukset. Etenkin lomamökit ja hiljaisuus viehättävät saksalaisia.

Reinhold Müller:

Matkailun kehittäminen vaatii pysyvämpää alueellista organisointia. Mahdollisuudet pitää kartoittaa. Itse en ole ollut matkailullisesti kiinnostavissa kohteissa. Tuotteet täytyy olla valmiiksi paketoitua. Seminaarista; he olivat ymmärtäneet, että seminaarin tarkoitus oli ollut, että nähdään puolin ja toisin miten asiat on Saksassa ja miten Suomessa ja että löytyykö yhtymäkohtia. Sunnuntain tapaamisista voisikin tulla jotain yhteistyötä, mutta sitä ei voi tietää, toimiiko se.

Reinhold Müller:

Kolmeksi päiväksi annetut teemat ja tulokset eivät näin lyhyessä ajassa voi toteutua. Teemaryhmissä on löydetty vastinkumppaneita ja vaihdettu käyntikortteja. Eli tulevaisuus on nyt ihmisistä kiinni. Idea oli, että ryhmän ihmiset tulevat seminaariin keskustelemaan teemoista, mutta että myös jälkepäin näiden samojen ihmisten kanssa voi tehdä yhteistyötä ja he ovat käytettävissä.

Helmut Schmitz:

Tästä seminaarista jää paljon kirjoitettua ja valokuvia, tehokasta toimintaa. Seminaari on kuin metsästys; nyt on aloitettu ja ammuttakin, pitää vain jatkaa etsimistä, että missä hirvi on. Olen tyytyväinen seminaariin, vaikka eihän Suomi ole tämän tuloksena kasvanut isoksi matkailukeskukseksi.

Palautepalaveri 12.5.2003

Läsnä: Erkki Böhme, Ritva-Liisa Nisula, Päivi Tikkanen, Markus Muuttola, Kristiina Parkkila, Martti Vuorio, Kari Moilanen, Anna-Maija Ritola-Segler, Matti Viitala, Esko Vähätiitto, Elina Vähätiitto

Luontomatkailu

- teemaryhmän muistio, Päivi Tikkasen laatimana edellä
- metsästysmatkailulla pääpaino
- lauantain metsäluontokeskuksen osuus toi laajennusta teeman käsittelyyn.
- saksalaisille www-sivustoille www.finnjagd.de - pitäisi saada Sykkeen, Muuttolan ja Lamun Loman hirvenmetsästyspaketit hintoineen ja järjestelyineen.
- Jatkoyhteistyönä kansanedustaja Clemens Pick hirvenmetsälle Suomeen lokakuussa. Järjestetään tapaaminen Esko Kurvisen ja Markku Kosken kanssa.
- Saksalaiset toivoneet matkailupaketteja vaeltamisesta, polkupyöräilyreiteistä, metsästyksestä, kalastuksesta, ym.
- Vaellusratsastuksen yhteistyömahdollisuudet kiinnostavat

Muistio – Reinhold Müller, saksa

Seminar vom 28. bis 30.03.2003 in Kyläkeskus Syke

Themengruppe: Naturtourismuns

Hubert Breuer, Helmut Schmitz, Reinhold Müller

Im Seminar wurde deutlich, dass die touristischen Voraussetzungen zwischen der Region Oulu Süd und der Eifelregion grundsätzlich verschiedene sind. Während in ganz Finnland rd. 5 Mio. Einwohner leben, ist die Eifel mit zwei bis drei Autofahrstunden von ca. 25 Mio. Einwohnern erreichbar. Alleine diese Zahlen zeigen, welche touristischen Wohnvoraussetzungen für eine Region vorhanden sind.

Für die touristische Inwertsetzung einer Region bzw. einer Landschaft sind die naturräumlichen Voraussetzungen von entscheidender Bedeutung. Ebenso wichtig ist eine touristische Grundversorgung, die nach Meinung der deutschen Seminarteilnehmer nur in Ansätzen in der angesprochenen Subregion vorhanden ist. Es gibt sicherlich regionale Unterschiede zwischen den Gemeinden Kärsämäki, Reisjärvi und Pyhäjärvi.

Wichtig erscheint der Hinweis, dass ein touristisches Angebot nur regional erfolgreich vermarktet werden kann. Alle Angebote im Bereich Wandern, Radfahren, Jagen, Fischen, Wassersport, Wintersport, Camping, Wohnmobil oder auch Ferienwohnen sind zu bündeln und über die Gesamtregion bzw. die Subregion zu vermarkten.

Die Vorteile eines zentralen Buchungssystems wurden diskutiert. Details über zentrale Buchungssysteme können von der Eifeltouristik zur Verfügung gestellt werden. Kontakt zwischen Eifeltouristik und Erkki Böhme wird hergestellt.

Alle Angebote für den Urlaubsgast sind klar zu strukturieren, das heißt, er muss alle Angaben über Unterkunftsöglichkeit, Verpflegung, touristische Highlights und vor allen Dingen klare Angaben zur Preisgestaltung des Angebotes erfahren.

Eine große Zeitspanne nahm die Diskussion im Arbeitskreis "Naturtourismus" im Hinblick auf den möglichen und vorhandenen Jagdtourismus in der Subregion ein. Es wurde festgestellt, dass es keine klaren Angebote für den interessierten Jagdtourist gibt. Hier ist unter anderem sehr wichtig, klare Angebotsstrukturen zu schaffen. Die verschiedenen Übernachtungsangebote -ob einfache Hütte, Hotel bzw. Ferienhausunterkunft- sind darzustellen. Es müssen Angaben zu den Kosten für Unterkunft, Verpflegung und Flughafentransfer gemacht werden. Insbesondere interessiert den Jagdgast, welche Einzelpreise für die Jagd zu entrichten sind. Das heißt, es muss im Einzelnen vorher festgelegt werden, welcher Preis bei Abschuss eines bestimmten Tieres zu entrichten ist. Möglicherweise kann man die Abschussgebühr für einen Elch auf der Basis von Geweihenden festsetzen.

Der jeweilige Anbieter für Jagdreisen muss mit den Jagdvereinen klare Abschussquoten vereinbaren, ebenfalls muss in den Angeboten die Art und Weise der Jagd erkenntlich sein.

Für die möglichen Umsätze im Tourismus muss jedoch festgestellt werden, dass der Jagdtourismus auf Grund der besonderen Verhältnisse immer nur einen kleinen Anteil des Gesamtumsatzes darstellen kann.

Muistio Reinhold Müller , suomi

Seminaari kyläkeskus Sykkeessä 28.-30.03.2003

Teemaryhmä: luontomatkailu

Hubert Breuer, Helmut Schmitz, Reinhold Müller

Seminaarissa kävi selväksi, että matkailun edellytykset Oulun Eteläisen ja Eifelin alueella ovat perusteeltaan erilaiset. Koko Suomessa asuu n. 5 milj. ihmistä, kun taas 25 milj. ihmistä voi parissa kolmessa tunnissa tulla autolla Eifeliin. Jo nämä luvut kertovat, minkälaiset matkailulliset mahdollisuudet jollakin alueella on.

Luonnon alueelliset edellytykset ovat ratkaisevan tärkeitä alueen tai maiseman matkailulliselle hyödyntämiselle. Yhtä tärkeitä ovat matkailun peruspalvelut, mitkä seminaariin osallistuneiden saksalaisten mielestä ovat ko. seutukunnassa vielä alkutekijöissään. Varmaankin on alueellisia eroja Kärsämäen, Reijjärven ja Pyhäjärven kuntien välillä.

Tärkeä ohje näyttää olevan, että matkailutarjontaa voidaan menestyksellisesti markkinoida vain seutukuntatasolla. Patikoinnin, pyöräilyn, metsästyksen, kalastuksen, vesiurheilun, talviurheilun, leirinnän, asuntoautomatkailun ja myös loma-asuntojen aloilla tarjonta on yhdistettävä ja markkinoitava koko alueella tai seutukunnissa.

Keskitetyn varausjärjestelmän eduista keskusteltiin. *Eifeltouristik* voi antaa käyttöön osia keskitetystä varausjärjestelmästä. Eifeltouristikin ja Erkki Böhmen välillä luodaan yhteyksiä.

Matkailijoita varten on koottava yhteen tarjoukset, se tarkoittaa, että matkailijan on saatava kaikki tiedot majoitusmahdollisuuksista, ruokailusta, matkailullisista vetonautoista ja ennen kaikkea selvät tiedot tarjousten hinnoista.

”Luontomatkailu” -työryhmässä suuri osa keskusteluajasta käytettiin seutukunnan mahdolliseen tai jo olemassa olevaan metsästysmatkailuun. Todettiin, että metsästysmatkailusta kiinnostuneelle ei ole olemassa mitään selviä tarjouksia. Tässä suhteessa on erittäin tärkeää mm. luoda selvät tarjousrakenteet. On esiteltävä erilaiset yöpymismahdollisuudet – olipa kysymys yksinkertaisista mökeistä, hotelleista tai lomamökkiasumisesta. On ilmoitettava majoituksesta, ruokailusta ja lentoasemalta kuljettamisesta aiheutuvat kustannukset. Metsästäjää kiinnostaa erityisesti, mitä yksittäisiä kustannuksia metsästyksestä aiheutuu. So., on sovittava yksityiskohtaisesti etukäteen, mitä tietyn eläimen ampumisesta on maksettava. Kaatohinnan perustaksi voisi mahdollisesti panna sarvien haarain määrän.

Metsästysmatkailua tarjoavan on sovittava metsästysyhdistysten kanssa tarkat saalismäärät, samoin on tarjouksessa annettava tiedoksi metsästystapa.

Mahdollista matkailun liikevaihtoa ajatellen on kuitenkin todettava, että metsästysmatkailu erityisominaisuutensa vuoksi voi olla vain pieni osa kokonaisliikevaihdosta.

13. Myöhempi kommentointi

14 Epilogi

Teeman työstäminen toteutettiin ryhmässä:

Sisällön suunnittelu toteuttajina ja vastuullisina olivat Esko Vähätiitto ja Erkki Böhme, NH seutukunnan matkailuhanke. Erkki Böhme toimi teeman tulkkina seminaarin kaikissa vaiheissa, minkä lisäksi hän tulkkasi myös yhteisiä osioita. Siitä kiitos Erkille. Em. matkailuhanke tuki seminaaria myös Päivi Tikkasen hankkeeseen liittyvän ja muun sihteerityön muodossa. Päivi toimi myös retken aikaisena valokuvaajana. Kiitos myös Päiville. Case-alustuksessa Markus Muuttola käytti aineistona erästyksen liittyvän opinnäytetyön tuloksia. Ne + seminaarin antamat virikkeet tulevat olemaan osana alueellisen erämatkailun tulevassa hanke- ja kehittämistyössä.

Luonnollisesti hankkeen kaikille avustajille ja muulla tavoin työssä mukana olleille parhaat kiitokset.

Sisältö:

1. Prologi
2. Alustus Hubert vom Venn, saksaksi
3. Alustus Hubert vom Venn suomeksi
4. Case Anu Perttunen suomeksi
5. Case Anu Perttunen saksaksi
6. Case Gertrud Theissen saksaksi
7. Case Gertrud Theissen suomeksi
8. Työtupa
9. Käyntikohteet
10. Arvioinnit
11. Myöhempi kommentointi
12. Epilogi

1. Prologi

Saviselän soinnillisten kulttuuri-iltamien esille marssitettavien harrastajaryhmien oli tarkoituksena antaa poikkileikkaus olemassa olevasta alueen harrastajakulttuuritarjonnasta. Tavanomaisesta poikkeavalla useiden erilaisten ryhmien samanaikaisella esille tulolla tavoiteltiin seminaarin ohjelmalla olemisen lisäksi myös herätystä tuleviin vastaavanlaisiin yhteisesiintymisiin.

Teemaretki suuntautui Kärsämäen Elämäntarina-akatemiasta Pyhäjärven suuntaan .

Pyhäjärvisissä kohteissa (nykytanssi, tulossa oleva kyläteatteri ja hengellinen yhteisö) tavoiteltiin retkeläisille sekä sisältöön, että eri tyyppisiin hankkeellisiin toteutuksiin liittyviä vaikutteita.

2. Alustus: Hubert vom Venn, saksa

Kultur bei leeren Kassen

=====

am Beispiel des

=====

"Stadttheater Monschau" & "Theater im "Wasserwerk Roetgen"

=====

und des "Landestheater Eifel"

=====

Hubert vom Venn

Persönliche Vorstellung

Hubert vom Venn, Künstlerischer Leiter (Intendant) der Einrichtungen, gelernter Journalist, zehn Bücher (Romane, Krimi), zahlreiche Anthologien, zwei CDs, eine Langspielplatte, Erwähnung in zahlreichen Literatur-Lexika und im "WHO 'S WHO DEUTSCHLAND", "INTERN. AUTHORS AND WRITERS WHO'S WHO" (International Biographical Centre Cambridge).

Vorstellung des "Stadttheater Monschau"

=====

Gegründet vor 8 Jahren. Das Theater ist das "kleinste Stadttheater Deutschlands" - bezogen auf den Etat: 0 Euro. Plätze 99. Bei Bedarf kann eine große Halle über dem Theater mit 1 500 Plätzen genutzt werden. Der Kulturretat der Stadt Monschau beträgt 1000 Euro. Da Pflichtausgaben an Vereine, kann das Theater davon keine Einkünfte erhalten. Daher wurde das Theater als eigener Verein der Stadt gegründet - Mitgliederzahl ist auf 7 beschränkt, Vertreter aller Parteien im Stadtrat bilden die Mitglieder.

Veranstaltungen

=====

Jeden Donnerstag, 20 Uhr, (um den Vereinen, die Samstag und Sonntag veranstalten, keine Konkurrenz zu machen) zwischen September und April - von Mai bis August Sommerpause. Bisher 274 Veranstaltungen bei 31 000 Besuchern. Eintrittspreis 10,50 Euro (Vorverkauf 9 Euro) - Großveranstaltungen in der Halle zwischen 16 und 21 Euro.

Finanzierung und Kosten

=====

Theater und Halle werden von dem Betreiber einer touristischen Einrichtung, in dem sich die Spielstätte befindet, mietfrei zur Verfügung gestellt - dafür hat dieser das Recht des Getränkeverkaufs/Gastronomie. Künstler bekommen keine Festgagen, sondern einen Anteil von 70 oder 80 Prozent der Einnahmen. Dies ist nur möglich, da zu vielen Künstlern über Jahre ein persönlicher Kontakt aufgebaut wurde. Das Theater muss von seinen Einnahmen bezahlen: Personal (einen künstlerischer Leiter, einen technischer Leiter), Urheberrechts-Abgaben, staatliche Künstlersozialkasse. Unterbringung der Künstler vor

Ort wird von vier Hotels gesponsert. Diese erhalten Spendenquittungen. - Das Stadttheater Monschau darf laut Satzung keine Schulden haben - bisher war das auch nie ein Thema.

Künstlerische Inhalte

=====

In erster Linie Kabarett (politisch oder satirisch), Musik (Chansons, Folk, Blues, Rock - keine Volksmusik) und Theaterstücke. Dazu kommt einmal im Jahr ein Weihnachtsmärchen für Kinder.

Zusammenarbeit mit anderen Gemeinden

=====

Unter dem Motto "*Kultur ist machbar - Herr Nachbar*" immer wieder Zusammenarbeit mit anderen Städten und Gemeinden. Idee: Oft spielen Künstler zum Beispiel am Montag in Köln und am Freitag in Frankfurt - wir "kaufen" die Tourneepause, in denen der Künstler sonst keine Arbeit hätte und auch sein Hotel selbst bezahlen müsste. Die Künstler treten dann zu unseren Konditionen (siehe oben) gerne auf. Zum Beispiel: Donnerstag in Monschau, am Freitag in einer anderen Eifel-Gemeinde. Zur Zeit arbeiten Monschau und Roetgen (direkte Nachbargemeinden) zusammen: Keine Terminüberschneidungen, Abstimmung der Spielpläne, gemeinsame Pressearbeit und Vorverkaufsstellen, gleiche Preise = da gleiche Leitung der Bühnen.

Tournee-Theater

=====

Als "Landestheater Eifel" ca. 80 Auftritte mit Mischung aus Kabarett und Theater mit starkem lokalen Bezug in der gesamten Eifel. Technik wird mitgebracht, Pressearbeit wird zentral erledigt, Veranstalter vor Ort braucht sich nur um Saal, Vorverkauf und Plakatierung zu kümmern. Gespielt wird überall: Theater, Dorfsaal, Schule, Kindergarten, Buchhandlungen, Kultureinrichtungen. Finanzierung: siehe oben, jetzt allerdings umgekehrt: 80 Prozent für Tourneetheater - 20 Prozent für Veranstalter. Gastronomie-Einnahmen für den Veranstalter vor Ort.

3. Alustus: hubert vom Venn, suomi

Tyhjien kassojen kulttuuria

Esimerkkeinä "Monschaun kaupunginteatteri" & "Teatteri Roetgenin vesilaitoksessa" ja "Eifelin kiertävä teatteri"

Henkilön esittely

Hubert vom Venn, teattereiden taiteellinen johtaja, ammattitaitoinen sanomalehtimies, kymmenen kirjaa (romaaneja, rikosromaaneja, lukuisia antologioita, kaksi CD:tä, äänilevy, maininta lukuisissa kirjallisuuden hakuteoksissa ja "WHO'S WHO DEUTSCHLAND" , "INTERN. AUTHORS AND WRITERS WHO'S WHO" (International Biographical Centre Cambridge).

Monschaun kaupunginteatterin esittely

Perustettu 8 vuotta sitten. Teatteri on ”Saksan pienin kaupunginteatteri” – mitattuna tulo- ja menoarviolla: 0 €. Istumapaikkoja 99. Tarvittaessa voidaan käyttää teatterin yläpuolella olevaa isoa salia, jossa on 1500 paikkaa. Monschaun kaupungin kulttuurimäärärahat ovat 1000 €. Koska kaupunki on veloitettu avustamaan seuroja, ei varoista riitä teatterille. Sen vuoksi teatteri perustettiin kaupungin omana seurana – jäsenmäärä ei saa ylittää seitsemää, kaikkien kaupunginvaltuustossa edustettuina olevien puolueiden edustajat ovat jäseniä.

Esitykset

Joka torstai klo 20 (jottei tulisi kilpailua seurojen kanssa, joiden tilaisuudet ovat lauantaisin tai sunnuntaisin) syyskuusta huhtikuuhun – toukokuusta elokuuhun kesätauko. Tähän mennessä 274 esitystä, 31000 kävijää. Pääsymaksu 10,50 € (ennakkomyynnissä 9 €) – suuresitykset salissa 16 - 21 €.

Rahoitus ja kulut

Eräs matkailualalla toimiva yritys, jossa esitystilat ovat, antaa vuokratta käyttöön teatterin ja salin – tämän vuoksi yrityksellä on oikeus juomien myyntiin ja gastronomiaan. Taiteilijat eivät saa vakinaista palkkaa, vaan 70 tai 80 % pääsymaksutuloista. Tämä on mahdollista vain vuosien mittaan näyttelijöiden kanssa syntyneiden henkilökohtaisten kontaktien johdosta. Teatterin on maksettava tuloistaan: henkilökunta (taiteellinen johtaja, tekninen johtaja), tekijänoikeuspalkkiot, valtion taiteilijain sosiaalimaksu. Taiteilijan majoituksesta huolehtii 4 paikallista hotellia sponsoreina. Tästä he saavat kuitenkin lahjoituksesta. Sääntöjensä mukaan Monschaun kaupunginteatteri ei saa velkaantua – tähän asti siihen ei ole ollut aihettakaan.

Taide-esitysten sisältö

Etupäässä kabareeta (poliittista tai satiirista), musiikkia (kabaree-musiikkia, folkia, bluesia, rockia – ei kansanmusiikkia) ja teatterikappaleita. Näiden lisäksi kerran vuodessa joulusatu lapsille.

Yhteistyö toisten kuntien kanssa

Otsikolla ”*On mahdollista kulttuuri – herra naapuri*” yhä uudelleen yhteistyötä toisten kaupunkien ja kuntien kanssa. Ideana on: Taiteilijat esiintyvät usein esimerkiksi maanantaina Kölnissä ja perjantaina Frankfurtissa – me ”ostamme” esiintymisien välissä olevan ajan, jolloin taiteilijalla ei olisi työtä ja hän joutuisi maksamaan itse hotellinsa. Taiteilijat esiintyvät tällöin mielellään meidän ehdoillamme (ks. yllä). Esimerkiksi torstaina Monschaussa, perjantaina jossakin muussa Eifelin kunnassa. Tällä hetkellä toimivat Monschau ja Roetgen (naapuripaikkakuntia) yhdessä: ei päällekkäisiä esityksiä, esitysaikatauluista sovitaan, lehdistö ja ennakkomyynti hoidetaan yhteisesti, samat hinnat = koska näyttämöillä sama johto.

Kiertävä teatteri

”Landestheater Eifelina” noin 80 esitystä kabareen ja teatterin sekoitusta, voimakkaasti paikallisväritteisenä, koko Eifelin alueella. Tekniikka kulkee mukana, lehdistö hoidetaan keskitetysti, paikallisen järjestäjän tarvitsee huolehtia vain esiintymispaikasta, ennakkomyynnistä ja mainosjulisteista. Melkein missä tahansa voidaan näytellä: teattereissa, kyläsaleissa, kouluissa, lastentarhoissa, kirjakaupoissa, kulttuurilaitoksissa. Rahoitus: ks. yllä, nyt kuitenkin päinvastoin: 80 % teatterille 20 % järjestäjälle. Tarjoilusta saatavat tulot paikalliselle järjestäjälle.

4. Case: Anu Perttunen, suomi

KULTTUURI ALUEEN KEHITTÄJÄNÄ

Niin kutsuttu Oulun Eteläisen alue koostuu 17 kunnasta ja alueella asuu noin 90 000 asukasta. Kyseessä on siis varsin laaja alue. Nimen alkuperä on saksankielinen Oulu Süd, josta suomenkielinen versio on suora käänös. Oulu Süd –nimi otettiin käyttöön yhdessä saksalaisten kanssa toteutettuja yhteistyöhankeita varten.

Oulun Eteläisen aluekeskusohjelmassa kulttuuri on nostettu yhdeksi alueellisen kehittämisen painopistealueeksi. Tämä tarkoittaa siis sitä, että kulttuuri koko käsitteellisessä laajuudessaan halutaan ulottaa kaikkeen suunnitteluun ja päätöksentekoon sekä vahvistaa sen tasa-arvoista roolia alueen kehittämisessä.

Oulun Eteläisen alueelle on aikojen kuluessa muodostunut vahva maatalouskulttuuri sekä elämisen tapa, johon liittyvät keskeisesti työtä ja kädentaitoja arvostavat ihmiset. Alueen kunnilla on jokaisella oma kulttuurinen osaamisensa, jota rakennetaan ja tuotetaan pitkälti paikallisista voimavaroista. Yhdistystoiminta ja erilaiset vapaat toimintaryhmät ovat perinteisesti olleet aktiivisia kulttuuripalvelujen tuottajia. Kunnat ovat luonnollisesti olleet keskeisiä toimijoita kulttuurilaitosten ylläpitäjinä sekä kulttuuritoiminnan järjestäjinä. Lisäksi viime vuosina EU –rahoitteiset kulttuurihankkeet ovat olleet selviä piristysruiskeita alueellamme. 1990 –luvun alun laman seurauksena mm. kulttuurisihtheerien virkoja on lakkautettu, osa-aikaistettu tai yhdistetty muihin toimiin. Kuntien kulttuuritoimi on muutoinkin kärsinyt suuresti laman seurauksena. Tämä on tuttua kaikkialla Suomessa. Tuttua on myös se, että olemme laman jälkeen eläneet nousukautta, mutta kulttuurin määrärahoissa se ei ole näkynyt. Mitä johtopäätöksiä tästä pitäisi vetää?

Oulun Eteläisen alueella ehdottomasti näkyvimpiä taiteenaloja ovat musiikki sekä tanssitaide. Käsityöperinne ja kädentaidot, kirjallinen kulttuuri, näyttämötaide sekä kuvataide ovat aloja, joilla on myös perinteitä, ja jotka vahvistuvat koko ajan.

En kuitenkaan ryhdy kuvailemaan tarkemmin eri taiteenalojen tilannetta vaan haluan kertoa teille pikemminkin taide- ja kulttuuritoimialan yleisestä tilanteesta alueellamme. Tässä haluan nimenomaan painottaa alueellista yhteistyön merkitystä kulttuuritoiminnassa.

Oulun Eteläisen alueen kulttuuritarjonta on kaiken kaikkiaan monipuolista ja laadultaan hyvää, kun otetaan huomioon alueen koko, väestömäärä sekä resurssit. Alueella on useita kulttuuritoimijoita, jotka harjoittavat kulttuuritoimintaa ammattimaisesti ja pyrkivät toiminnan kasvattamiseen ja kehittämiseen. Alueen kulttuuritapahtumien vahvuutena ovat korkealaatuinen osaaminen, hyvät toimintaideat, vakiintunut asema alueellisesti ja kansallisesti sekä palvelujen vakiintunut kysyntä. Suurin puute on vahvan yhteistyömuodon puuttuminen.

Varsinainen kulttuuritoiminta alueella on kuitenkin melko hajanaista sekä pitkällä tähtäyksellä kärsii suunnittelemattomuudesta. Lisäksi alueelta puuttuu yhtenäinen kulttuuristrategia. Ongelmana alueella on toiminnan jatkuvuuden turvaaminen, sillä kulttuuritoiminta kamppailee paitsi taloudellisen myös henkilöstöllisen resurssipulan kanssa. Ongelmia on tuotteistamisessa ja sisällön suunnittelussa. Alueelta puuttuu kulttuurintuottamiseen liittyvä koulutus ja samoin alueen kulttuuritoimijoilta puuttuu yleisesti markkinointi- ja yritystoiminnallista osaamista.

Meillä on siis runsaasti kulttuuritoimialan kasvusteitä mutta vastapainoksi tarjonnan sisältö on hyvä. Lisäksi alueemme kulttuuritoimijat ovat ymmärtäneet ja korostavat, että alueelle tarvitaan kulttuuritoiminnan koordinoitua ja verkostoitumista. On huomattu, että yhtenäisiä suuntaviivoja tarvitaan sille, miten kulttuuritoimialaa tulisi kehittää ja mitä sillä tavoitellaan. Alueelle kaivataan yhteistä kulttuuristrategiaa, jolloin toiminnan hajanaisuutta voitaisiin poistaa ja samalla lisätä suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta.

Kuinka sitten Oulun Eteläiseen saadaan luoduksi toimiva taide- ja kulttuurialan yhteistyöverkosto? Ensinnäkin alueellamme kulttuuritapahtumille ja -toiminnalle on tyypillistä se, että ne ovat usein henkilöityneet yhteen ihmiseen, joka joko lähdettyään tai väsyttyään kohtuuttomaan työtaakkaan vie mukanaan innostuksen, tiedon ja näkemyksen. Uusia ihmisiä pitäisi siis saada mukaan toimintaan. Toiseksi kulttuuritoimintaan kaivataan ammattimaisempaa otetta. Asioiden hallintaa ei osata riittävästi. Kolmanneksi ongelma on myös se, että kulttuuria ei arvosteta tarpeeksi. Kulttuuritoimi ei pääse kehittymään niin kauan, kun asenne kulttuuria kohtaan esimerkiksi päättäjien taholta on nihkeä. Kuten aiemmin mainitsin, alueen kulttuuritoiminta on toteutunut perinteisesti pitkälti talkoovoimin. Kulttuuria ei mm. tämän vuoksi mielletä oikeana työnä ja toimeentulolähteenä. Kulttuuritoiminta on mukavaa puuhastelua, joka otetaan mukaan juhlapuheisiin mutta johon ei olla valmiita satsaamaan.

Vastaiskuna kaikelle edellä mainitulle olemme lähteneet luomaan hanketta, jonka avulla saisimme nousemaan Oulun Eteläisen taide- ja kulttuurialan osaamiskeskittymän. Tämän osaamiskeskittymän tavoitteena on alueen kulttuuritoimialan kasvattaminen sekä osaamisen ja markkinoinnin tehostaminen ja yhteismarkkinoinnin kehittäminen. Yhteistoiminnan myötävaikutuksella kulttuuritoiminnan rooli vahvistuu alueen kehittämisessä, suunnittelussa ja päätöksenteossa. Tavoitteena on, että hankkeen tuloksena alueelle syntyy kulttuuritoimiala, joka on taloudellisesti kannattavaa ja ympärivuotisesti työllistävää. Kulttuurin ja elinkeinoelämän yhteyttä on tarkoitus tiivistää.

Kulttuuritoiminnan suunnittelu poikkeaa muusta suunnittelusta monella tavalla. Kulttuuria on vaikea pukea numeroiksi, eivätkä tilastot ja tuotot kerro sisällöstä vielä paljoakaan. Henkilökohtaiset elämykset ja sen vaikutukset eivät ole suoranaisesti mitattavissa. Alueellisten kulttuuristrategioiden valmistelussa oleellista on kulttuurista aiheutuvien hyötyjen ja vaikutusten kokonaisvaltainen tunnistaminen.

Lopuksi muutama sana myös yleisesti kulttuurin merkityksestä alueen kehitystekijänä. Oikeutta kulttuuriin voidaan pitää kansalaisyhteisönä. Ihmisillä pitäisi olla oikeus tuottaa ja kuluttaa kulttuuripalveluja. Tutkimusten mukaan kulttuuritoiminta on hyvä syrjäytymisen vastalääke. Taiteen ja kulttuurin avulla ihmisellä on mahdollisuus voimaantua, tulla täysivaltaisemmaksi kansalaiseksi. Taiteen ja kulttuurin olennainen merkitys ja arvo on siinä, että ne ovat luovuuden lähteitä ja intellektuaalisia resursseja. Tämän vuoksi ne vaikuttavat voimakkaasti maailmaan, jota ne uudelleenluovat, kommentoivat tai kritikoivat. Taiteen ja kulttuurin tehtävänä on asettaa kysymyksiä maailman tilasta, joita valistus ja koulutus eivät voi yksinään esittää. Taiteet ja kulttuuri ovat ainoita voimia, jotka pitävät peiliä yhteiskunnalle ja osoittavat sille, mikä se on. Kaikesta päätellen olemme siis tekemisissä varsin voimakkaan tekijän kanssa. Aika harvoin päättäjien taholta kuulee puheenvuoroja, joissa taide ja kulttuuri nähdään tulevaisuuden toivoa herättävänä tekijänä. Sillä sitä kulttuuri nimenomaan tekee: antaa toivoa tulevaisuudesta, antaa meille uusia luovia voimia.

5. Case: Anu Perttunen, saksa

DIE KULTUR ALS ENTWICKLUNGSFAKTOR DER REGION

Die sogenannte Region *Oulun Eteläinen* umfasst 17 Gemeinden, und dieses Gebiet hat ca. 90 000 Einwohner. Es handelt sich also um ein sehr großes Gebiet. Der Ursprung der Bezeichnung ist das deutsche *Oulu Süd*, wovon die finnische Version die direkte Übersetzung ist. Die Bezeichnung Oulu Süd kam wegen eines zusammen mit Deutschen durchgeführten Zusammenarbeitsprojekts in Gebrauch.

Innerhalb des Mittelpunktgebietsprogramms von Oulu Süd ist der Bereich Kultur zu einem Schwerpunkt der Gebietsentwicklung aufgestiegen. Damit ist also gemeint, dass die Kultur in vollem Umfang des Begriffs in die gesamte Planung und Beschlussfassung eingeht sowie ihre gleichwertige Rolle bei der Gebietsentwicklung festigt.

In der Region Oulu Süd hat sich im Laufe der Zeit eine kraftvolle Landwirtschaft und Lebensweise herausgebildet, mit der vor allem Menschen verbunden sind, die Arbeit und Handfertigkeit

wertschätzen. In den Gemeinden der Region verfügt ein jeder über sein eigenes kulturelles Können, so dass schon seit langem mit einheimischen Kraftreserven baut und produziert. Vereinstätigkeit und verschiedene freie Aktionsgruppen leisten seit alters her aktive Beiträge zu den Kulturdienstleistungen. Natürlich haben die Gemeinden eine zentrale Funktion bei der Pflege kultureller Einrichtungen und der Ausrichtung kultureller Veranstaltungen. Zusätzlich waren die EU-finanzierten Kulturprojekte der letzten Jahre kräftige Aufmunterungsspritzen für unsere Region. Infolge der Wirtschaftsdepression der 90-er Jahre wurden untern anderem die Ämter der Kultursekretäre abgeschafft, zu Teilzeitbeschäftigungen gemacht oder mit anderen Tätigkeiten zusammengelegt. Auch sonst hat der Kulturbetrieb der Gemeinden stark unter den Folgen der Depression gelitten. Das ist in ganz Finnland bekannt. Bekannt ist auch, dass wir nach der Depression eine Aufstiegsphase erlebt haben, aber bei der Geldbewilligung für Kulturelles hat man davon nichts gemerkt. Welche grundsätzlichen Schlussfolgerungen kann man daraus ziehen?

Die in unserer Region absolut hervorstechendsten Bereiche sind die Musik und die Tanzkunst. Die Handarbeitstradition und die Handfertigkeit, die Schreibkultur, die Schauspielkunst sowie die bildende Kunst sind Gebiete, die ebenfalls Tradition haben und zunehmend an Bedeutung gewinnen.

Ich werde jedoch die Situation der verschiedenen Kunstrichtungen nicht im einzelnen genauer darstellen, sondern ich möchte euch vielmehr über die allgemeine Situation im kulturellen Bereich in unserer Region berichten. Hierbei möchte ich vor allem die Bedeutung der Zusammenarbeit bei kulturellen Aktivitäten in der Region betonen.

Das Kulturangebot in der Region Oulu Süd ist alles in allem vielseitig und von guter Qualität, wenn man die Größe der Region, ihre Einwohnerzahl und ihre Ressourcen in Betracht zieht. In der Region gibt es mehrere Kulturbeauftragte, die ihre kulturellen Aktivitäten berufsmäßig ausüben und darum bemühen, dass ihr Gebiet gedeiht und sich entwickelt. Die Stärken der Kulturveranstaltungen sind hochqualifiziertes Können, gute Aktionsideen, eine gefestigte Stellung sowohl in der Region als auch im ganzen Lande sowie eine beständige Nachfrage. Ein großer Mangel ist das Fehlen einer starken form der Zusammenarbeit.

Jedoch ist die eigentliche Kulturaktivität in der Region ziemlich vereinzelt und leidet auf lange Sicht an Planlosigkeit. Zudem fehlt es in der Region an einer einheitlichen Kulturstrategie. Das Problem in der Region besteht in der Sicherung der Kontinuität der Aktivität, denn die Kulturaktivität kämpft außer mit wirtschaftlichen Schwierigkeiten auch noch mit dem Mangel an Mitwirkenden. Probleme gibt es bei der Rentabilität und bei der Planung des Inhalts. In der Region mangelt es an einer Schulung in Hinsicht auf Rentabilität der Kultur und ebenso im allgemeinen bei den Kulturbeauftragten an Marketing- und betriebswirtschaftlichen Kenntnissen.

Es gibt bei uns also reichlich Hindernisse, die dem Wachstum der kulturellen Aktivitäten entgegenstehen, aber andererseits ist der Umfang des Angebots sehr gut. Außerdem haben die Kulturbeauftragten unserer Region begriffen, dass in der Region eine Koordination und Vernetzung der kulturellen Aktivitäten erforderlich ist, und sie legen Nachdruck darauf. Man hat bemerkt, dass man gemeinsame Richtlinien dafür braucht, wie der Aktionsbereich Kultur entwickelt werden sollte und was man dort anstrebt. Man vermisst in der Region eine Kulturstrategie, mit der man die Zusammenhanglosigkeit der Aktivität beseitigen und damit die Planmäßigkeit und Zielstrebigkeit verbessern könnte.

Wie kann man nun in Oulu Süd ein funktionierendes Netzwerk auf künstlerischem und kulturellem Gebiet ins Leben rufen? Erstens ist es für die Kulturveranstaltungen und –aktivitäten in unserer Region typisch, dass

sie oftmals auf eine einzige Person fixiert sind, die, wenn sie aufhört oder ihrer übermäßigen Arbeitsbelastung müde wird, ihre Begeisterung, ihre Kenntnisse und ihre Intuition mit sich nimmt. Es sollten sich also neue Leute an einer Aktion beteiligen. Zweitens vermisst man bei den kulturellen Aktivitäten professionelle Vorgehensweisen. Man hat die Dinge nicht im Griff. Drittens ist es ein weiteres Problem, dass man Kultur nicht hoch genug schätzt. Die Kulturaktivität wird sich solange nicht entwickeln, wie die Einstellung zur Kultur zum Beispiel bei den Entscheidungsträgern träge ist. Wie ich vorhin schon erwähnte, wurden die Kulturaktivitäten der Region lange traditionsgemäß in gemeinschaftlicher Tätigkeit realisiert. Kultur wird unter anderem schon aus diesem Grunde nicht als richtige Arbeit und Erwerbsquelle eingeschätzt. Kulturaktivität ist ein angenehmer Zeitvertreib, den man gut bei festlichen Anlässen gebrauchen kann, den man aber nicht bereit ist zu honorieren.

Im Gegenzug zu allem Vorerwähnten haben wir ein Projekt zu entwickeln begonnen, mit dessen Hilfe wir die Konzentration des Könnens auf künstlerischem und kulturellem Gebiet steigern können. Ziel dieser Konzentration des Könnens ist es, die Pflege der Kulturaktivität im Gebiet und die Vermarktung zu intensivieren und das gemeinsame Marketing zu entwickeln. Durch die Mitwirkung gemeinsamer Aktivität wird die Rolle der Kulturaktivität bei der Entwicklung, der Planung und der Beschlussfassung gestärkt. Das Ziel besteht darin, dass als Ergebnis des Projektes ein der Region ein Kulturaktivitätsgebiet entsteht, das wirtschaftlich tragfähig ist und ganzjährig Beschäftigung gibt. Es gilt, Kultur und Erwerbsleben enger zusammen zu bringen.

Die Planung kultureller Aktivität unterscheidet sich in vieler Hinsicht von anderen Planungen. Kultur lässt sich schwer in Zahlen fassen, auch sagen Statistiken und Mengenangaben nicht viel aus. Persönliche Erlebnisse und ihrer Wirkungen lassen sich nicht unmittelbar messen. Bei der Festlegung der Kulturstrategie für das Gebiet ist die ganzheitliche Erkenntnis von kulturbedingtem Nutzen und Wirkung wesentlich.

Schließlich einige Worte, wiederum ganz allgemein, zur Bedeutung der Kultur als Entwicklungsfaktor des Gebietes. Das Recht auf Kultur kann man als Staatsbürgerrecht betrachten. Die Menschen sollten ein Recht darauf haben, kulturelle Dienstleistungen zu schaffen und zu konsumieren. Untersuchungen zufolge ist kulturelle Aktivität ein gutes Gegenmittel gegen Außenseitertum.

Kunst und Kultur geben den Menschen die Möglichkeit, stärker, ganzheitlicher und staatsbürgerlicher zu werden. Das wesentliche Merkmal von Kunst und Kultur und ihr Wert bestehen darin, dass sie eine Quelle der Schöpferkraft und eine intellektuelle Resource sind. Deshalb haben sie großen Einfluss auf die Welt, welche sie neu erschaffen, kommentieren oder kritisieren. Es ist die Aufgabe von Kunst und Kultur, Fragen zur Weltsituation zu stellen, welche Aufklärung und Schulung allein nicht darlegen können. Künste und Kultur sind die einzigen Kräfte, die der Gesellschaft einen Spiegel vorhalten und ihr zeigen, wo sie steht. Dies alles bedenkend haben wir es also mit einem wahrhaft kraftvollen Faktor zu tun. Sehr selten hört man von Seiten der Entscheidungsträger Äußerungen, die Kunst und Kultur als hoffnungserweckende Faktoren für die Zukunft sehen. Denn genau das leistet die Kultur: Sie gibt Hoffnung für die Zukunft, sie gibt uns neue schöpferische Kräfte.

6. Case: Gertrud Theissen saksa

Gertrud Theißen, Stellungnahme „Monschau Klassik“ v. 17.03. 2003

Monschau besteht als Stadt seit 650 Jahren. Der historische Stadt-kern und die vor-handene Burg boten ideale Voraussetzun-gen für eine Freilichtbühne.

Dies wird genutzt für Klassik-veranstaltungen auf einem künst-lerisch hohen Niveau mit Spitzen-darstellern aus bekannten Opern-häusern als Gegenpart zu den breit vor-handenen Vereinsaktivi-täten der Kultur trei-benden Vereine.

Ein weiterer Schritt war es, die Infrastruktur im Spielbereich den Erfordernissen anzu-passen.

Der wohl wichtigste Schritt in diese Richtung war das Fernhalten des Veranstaltungsrisikos aus dem öffentlichen Trägerbereich durch die verantwortliche Einbindung eines leistungsstarken Veranstaltungspartners.

Die Stadt Monschau hat die erforderliche Infrastruktur geschaffen

- durch den Bau einer entsprechenden Spielbühne,
- die Einrichtung eines Regie-raumes,
- die Bereitstellung von entsprechenden Garderoben- und Umkleideräumen für die Künstler,
- den Bau von notwendigen sanitären Einrichtungen,
- die Installierung erforderlicher elektrotechnischer und sicherheitstechnischer Anlagen (z.B. Blitzschutz).

In diese Maßnahmen hat die Stadt bisher 295.000 € investiert. Sie waren nur durch die Förderungen des Landes NRW in Höhe von 80% aufzubringen.

Im Burghof sind 1.500 Sitzplätze vorhanden.

Ein großes Veranstaltungsrisiko ist das „Eifelwetter“. Um hier das Risiko zu minimieren, ist vorgesehen, den Spielbereich mit einer wandelbaren Lösung zu überdachen. Auch hier hat das Land zu den kalkulierten Kosten von 440.000 € einen Zuschuss von 80% zugesagt.

Die „Open Air Klassik“ in Monschau sind als erfolgreiche und immer beliebtere Veranstaltungen im weit überregionalen Raum zu sehen.

Die Besucherzahlen steigen erfreulich:

2000	rd. 6.500 Besucher
2001	rd. 8.500 Besucher
2002	rd. 14500 Besucher

Neben dem attraktiven Spielort sind sicher auch das hohe Niveau der Veranstaltung und die durchdachte Organisationsstruktur Garanten für die wachsende Besucherzahl.

Bewährt hat sich das „Drei-Säulen-Veranstaltungsmodell“ mit

- dem verantwortlichen Veranstalter von außerhalb („Kyrburgopern-festspiele“) für das künstlerische Angebot,

- der Veranstaltungskooperation vor Ort
- der Stadt Monschau für den Auf-bau der Infrastruktur und der Mon-schau-Touristik für die Durchfüh-rung, Vermarktung und Gästebe-treuung
- einem starken Werbepartner, der Druckerei Weiss, für die Öffent-lichkeitsarbeit mit erreichbaren 7,5 Mio Lesern.

Für die Klassikveranstaltungen 2003 sind 6 Opernveranstaltungen vorgesehen. Dafür sind schon jetzt rd. 4.000 Karten verkauft bzw. reserviert.

Hinzu kommen 1 Kinderoper mit 3 Aufführungen und ein Liederabend.

Alle Veranstaltungen sind darauf ausge-richtet, die Festspiele zu einem wichtigen Impulsgeber für die Wirtschaft, insbeson-dere den Tourismus in der Region auszu-bauen und zu festigen.

7. Case Gertrud Theissen, suomi

Gertrud Theißen, Katsaus „Monschau Klassik“ – esityksiin 17.03.2003

Monschau on kaupunki jo 650 vuotta. Kaupungin historiallinen keskusta ja sen linna tarjosivat hyvät edellytykset ulkoilmateatterille.

Siellä tarjotaan taiteellisesti korkeatasoisia musiikkiesityksiä, joissa on huippulaulajia tunnetuista oopperataloista. Tämä on vastakohtana kulttuuria harjoittavien yhdistysten runsaalle tarjonnalle.

Toinen tärkeä askel oli, saada esitysten infrastruktuuri vastaamaan vaatimuksia.

Tärkein askel tähän suuntaan oli se, ettei tapahtumista koituisi riskiä julkisille vastuunkantajille, vaan löytyisi yhteistyökumppaneita, jotka olisivat tarpeeksi vahvoja suoriutumaan riskistä.

Monschaun kaupunki on luonut tarvittavan infrastruktuurin:

- rakentamalla esityksiin tarvittavan näyttämön
- ohjaajatilien rakentaminen
- antamalla taiteilijain käyttöön tarvittavat puvusto- ja pukeutumistilat
- välttämättömien saniteettitilojen rakentamisella
- tarvittavien sähkö- ja turvallisuusteknisten (ukkosenjohdatin) laitteiden asentamisella

Näihin toimenpiteisiin kaupunki on sijoittanut tähän mennessä 295.000 €. Se oli mahdollista vain sen kautta, että Nordrhein-Westfalenin osavaltio otti kantaakseen 80 % kustannuksista.

Linnan pihalla on 1.500 istumapaikkaa.

Suuri riski järjestäjille on Eifelän sää. Tämän riskin minimoimiseksi esitysalueen suojaksi on suunniteltu muunneltavaa katosta. Myös tässä on osavaltio luvannut avustaa ottamalla kantaakseen 80 % arvioituista 440.000 €:n kuluista.

Monschaun ”Open Air Klassik” on nähtävä menestyksekkäänä ja pidettynä tapahtumana laajalti alueen ulkopuolellakin.

Kävijämäärät kasvavat ilahduttavasti:

2000	n. 6.500 kävijää
2001	n. 8.500 kävijää
2002	n.14.500 kävijää

Hienon esityspaikan lisäksi esitysten korkea taso ja harkittu organisaatio-rakenne takaavat kasvavat kävijämäärät.

Hyvin toimivaksi on osoittautunut ”Kolmen – pilarin – järjestelmämalli”, jossa vastuussa

- taiteellisesta tarjonnasta on ulkopuolinen vastaava järjestäjä (Kyrburgin oopperajuhlat)
- järjestämisestä paikallinen yhteistyö
- infrastruktuurin rakentamisesta Monschaun kaupunki
- toteuttamisesta, markkinoinnista ja vieraiden huollosta Monschaun matkailujärjestö
- tunnetuksi tekemisestä vahva mainoskumppani, Painotalo – Weiß, jonka julkaisut tavoittavat 7,5 milj. lukijaa

Vuoden 2003 klassikkotapahtumaksi on suunniteltu 6 oopperaesitystä. Niihin on myyty tai varattu jo nyt yli 4.000 pääsylippua.

Näiden lisäksi on 1 lastenooppera, joka esitetään

Tapahtumien tarkoituksena on juhlien avulla antaa ennen kaikkea luoda ja lujittaa alueen matkailua.

kolmesti ja yksi lauluilta.

tärkeää potkua taloudelle,

8. Työtupa

Kulttuuri-ihmisiä pohtimassa yhteistyömuotoja

Kulttuuriteeman työryhmä

Työryhmään osallistui n. 15 henkilöä. Alustuksen piti Anu Perttunen.

Gottfried Effen seminaarissa pitämän alustuksen (aiheena kulttuuri alueellisena kehitystekijänä) perusteella jatkettiin keskustelua.

Saksalaiset partnerit olivat kiinnostuneita mm. alueemme taitelijoiden työllistymistilanteesta. Kerroimme, että alueella on vain harvoja taiteellaan itseään elättäviä henkilöitä. Pääasiassa taitelijat työllistävät itsensä opetustyöllä.

Saksalaiset osallistujat kertoivat teatterinsa toimintamallista; sponsorointi, mainonta, yhteistyö muiden teattereiden kanssa, tilakysymykset.

Pyhäjärven Leader-rahotteinen harrastajateatteri KesäHeinä esitteli toimintaansa. Lähinnä keskusteltiin tulevien näytösten sisällöstä, teemasta sekä rahoituksesta. Lisäksi pyhäjärviset kertoivat yhteistyössä järjestettävästä valokuvanäyttelystä saksalaisen ystävyyskylänsä kanssa. Lopuksi keskusteltiin vanhojen rakennusten kunnostamisesta taide. Ja kulttuurikeskuksiksi.

9. Käyntikohteet

Pyhäsalmen seudun tanssiopiston esittely ja näytöstanssi VPK: talossa.

Menomatalla tutustuttiin Kärsämäen Elämäntarina-akatemiaan
Kesäheinä teatteriprojektin esittely
Pitokartano Verkkorannassa jossa myös ruokailu ja paikan esittely

Ekumeenisen keskuksessa kahvit ja Veli Riston paikan ja keskuksen toiminnan esittely

10 Iltamat

Lauantaina 29.3. Saviselän monitoimihallilla pidettyihin kulttuuri-iltamiin oli haettu ohjelma toiminta-alueen joka puolelta ja alueelle tyypillisiä taiteilijaesityksiä.

Illan avaussanat lausui Saviselän monitoimija Outi Levä. Ohjelmassa oli mm. kantelepitäjänä tunnetun Haapaveden kasvatin Eero Pitkälän opettaman Saviselän nuorisoryhmän kantele-esityksiä. Samoin haapavetisen monitoimimusiikkitaiteijan vetämän Hödän viuluesityksiä.

Pulkkilasta, Haapavedeltä ja Piippolasta koostunut rivitanssiryhmä Midle Point Stompers esitti rytmikästä ja nautittavaa menoa.

Pyhäjärvisen Jokilaaksojen Tanssitaiteen Tuki ry:n ympäri maailmaa esiintyneet ryhmät Jokilaakson Nuori Tanssi, (nuoret esiintyjät Kärsämäeltä ja Kajaanista) sekä toinen ryhmä Kurjenpolvet, (esiintyjinä Kopolan sisarukset Kärsämäeltä) esittivät nykytanssia. Mukana oli tätä tilaisuutta varten tehty tanssi: Pieni tarina Sydänmaalta, jonka lähtökohtana on sydänmaalaisen Pekka Kyllösen kertoma tarina. Käsikirjoitus, koreografia ja visualisointi Marketta Viitalan. Musiikki on koottu Säkkijärven polkasta, Tuonne taakse metsämaan ja Konneviitan kirkonkellot –kappaleista.

Kärsämäkinen kuoro Sarpaset Teuvo Marttilan johdolla esitti sointuvia lauluja .

Illan tanssimusiikista huolehti Kairanmaan harmonikkakerho

Lehdissä olleeseen iltamaohjelmaan tuli hieman muutoksia loppuvaiheessa. Mm. saksalaisten vieraiden musiikkiesitykset jäivät pois, koska heillä ei ollut valmiiksi harjoiteltua ohjelmaa ja aikaa oli liian vähän harjoitella. Samoin mieskuoro jäi päällekkäisyyksien vuoksi niin pieneksi, ettei johtaja halunnut lähteä lainkaan esiintymään. Ohjelmaa oli kuitenkin aivan sopivan pituisesti ja monipuolisuus tuli täytettyä.

Soinnilliset iltamat

Saviselän
Monitoimialissa
lauantaina
29.3.2003
klo 20.30 alkaen

Ollan soinnilliset esiintyjät:

- Avoansanat
- Kantelemusiikkiesityksiä
- Kurjenpolvet, tanssiryhmä
- Hödä
- Kärsämäen Miestaulajat
- Kansantanssiesityksiä
- Sarpaset-knovo
- Pianosooloja Pekka Luukkonen
- Kairanmaan hauristit
- Saksalaisten vieraiden musiikkiesityksiä
- Yhteislaulua
- Lomassa sointuonia puhepätkiä
- Lopuksi tanssia

Soinnillisin tervetuloitotuksin Saviselän ja Sydänmaan Kyläseurat ja Kv-virkkuhanke

www.kylakeskussyke.com

lisää tietoa seminaarista ja iltamista

SUOMALAIS-SAKSALAINEN
SEMINAARI
28.-30.3.2003

11. Arvioinnit

Palautepalaveri 12.5.2003

Läsnä: Erkki Böhme, Ritva-Liisa Nisula, Päivi Tikkanen, Markus Muuttola, Kristiina Parkkila, Martti Vuorio, Kari Moilanen, Anna-Maija Segler, Matti Viitala, Esko Vähätiitto, Elina Vähätiitto

Kulttuuri

- lauantain iltamaohjelmaan kerättiin koko keskipistealueen edustus
- tapahtuma toimi sillan rakentajana koko alueelle
- kyläroolit, jokaiselle omansa kulttuurin ym. Pohjalta.
- Saviselän sali on oiva paikka isojen tapahtumien esim. teatteri-, tanssiesityksien järjestämiseen

- Jokainen tekee omia asioita
- saksalaisia oli teemaretkellä vain kaksi
- teemaretken tanssiesitys oli piristävä lisä matkaan
- Koulutusyhteistyömahdollisuuksien kartoitusta: Piippolan Käsi- ja taideoppilaitokselta (Hannele Siekkisen) käynti Saksassa heinäkuussa.

12. Myöhempi kommentointi

13. Epilogi

Kulttuurin käsittelyä sisällöllisesti seminaarissa ei rajattu tai tiivistetty johonkin sen osa-alueeseen. Esittävän kulttuurin osalta vierailta oli kokemusta ja intressejä ”ammattimaiseen” toteutukseen. Sen sijaan suomalaisella puolella oltiin pääasiassa harrastuksen parissa.

Saksalaiset vieraat pitivät Saviselän kulttuuri-iltaa ihan hyvänä, mutta eivät pystyneet sitä ”heijastamaan” paikallisesti Soinnilliset iltamat koettiin hyväksi esittävän kulttuurin näytökseksi.

Teeman laajuudesta johtuen tulevassa vuorovaikutuksessa käsittely pitää rajata, vaikka esitykselliset osiot voivat olla laaja-alaisempia.

Sisältö:

1. Prologi
2. Alustus Vesa Nuolioja, suomeksi
3. Alustus Vesa Nuolioja, saksaksi
4. Alustus Karin Bubelach saksaksi
5. Alustus Karin Bubelach suomeksi
6. Case Uwe Günther saksaksi
7. Case Uwe Günther suomseki
8. Työtupa
9. Käyntikohteet
10. Arvioinnit
11. Myöhempi kommentointi
12. Epilogi

1. Prologi

Alkujaan teeman nimeksi oli määritelty ”pienimuotoinen tavaratuotanto”. Ilmeisesti käsite oli vaikeasti hahmotettavissa. Kuitenkin sen tarkoituksena oli käsitellä tavaramuotoisia hyödykkeitä ja sellaisia yrityksiä, jotka eivät vielä ole kovin merkittäviä valmistajia ja työllistäjiä. Tähän kenttään yhteyksien saaminen oli vaikeahkoa, kun samalla pyrittiin niiden löytymiseen tietyltä alueelta. Etsinnässä käytettiin seutukunnallista yritysesityskansiota sekä ”suusta korvaan” tietämystä. Pikaisesti toteutetussa aikataulussa päädyttiin neljään vierailuyritykseen, jotka suuntautuivat kierrokselle Kärämäki, Nivala, Haapavesi. Kohteisiin saatiin kootuksi useita tuotesektoreita ja aikaisempaa kokemusta Saksaan suuntautuneesta toiminnasta.

2. Alustus: Vesa Nuolioja, suomi

PIENIMUOTOINEN TAVARATUOTANTOYHTEISTYÖ

Maaseudun koko elinkeinotoiminnan kehittämisessä on huomio kiinnitetty viime vuosina erityisesti uuden (siis muun kuin maatilayrittämisen) yritystoiminnan mahdollisuuksien rakentamiseen. Uusimuotoinen yritystoiminta on monien aluekehitysohjelmien painopistealueita. Uusi yritystoiminta voi olla joko maatilasidonnaista tai kokonaan maatilasta erillään harjoitettavaa yritystoimintaa. Tällä hetkellä maassamme yli 20 000 maatilaa harjoittaa maatalouden rinnalla muuta pienyritystoimintaa. Viimeaikaiset tutkimukset osoittavat kiinnostuksen lisääntyneen uusimuotoisen yritystoiminnan kehittämiseen.

Tarvitaan linjauksia ja keskittymistä toimialoittain

Maaseutuyrittämisessä kehitettävät toimialat ovat jo nyt vahvat elintarvike-, käsityö-, puu-, ja matkailuala. Uusia kehittyviä toimialoja ovat teollisuuden alihankinta sekä ihmisten perustarpeisiin keskittyvät palvelut (esimerkiksi hoiva-ala). Alihankinnan määrätietoinen kehittäminen edellyttää, että suuret yritykset näkevät mielekkääksi ulkoistaa toimintoja, joita maaseudun pienyritykset osaavat toteuttaa. Käsitykseni mukaan olemme tässä ajattelussa jäljessä muuta Eurooppaa. Alihankinta voi liittyä yhtä hyvin elintarviketuotannon raaka-aineisiin, puolivalmisteisiin kuin puu- tai metallialan tuotantoon. Myös perustarpeisiin keskittyvien palvelujen tarve lisääntyy koko ajan sitä mukaa, kun maaseudun palveluverkon perusrakenne rappeutuu. Yritystoiminnan kehittämisen painottaminen joillekin valituille aloille helpottaisi myös hanketoimijoita, sekä hakijoita että hallinnoijia. Hankerahojen myöntäjien ja hallinnoijien ongelmana on usein hankkeiden ja samalla resurssien hajaantuminen moniin toimintasektoreihin. Täällä on kuitenkin keskitytty määrätietoisesti rakentamaan yhteistyötä.

Tarvitaan markkinavetureita

Jokainen yritysmaailmassa toiminut tietää, että tuotteille tai palveluille on oltava markkinat. Maaseudun yritystoiminnassa tuntuu kovin usein siltä, että aina markkinakanavia, ainakaan oman maakunnan ulkopuolelle ei jakseta ajatella. Toisaalta niitä ei välttämättä yksittäisen yrittäjän kannalta tarvitakaan, koska markkina-alueeksi riittää oma maakunta ja yritys tarjoaa työtä omistajalleen. Jos kuitenkin otetaan näkökulmaksi EU:n jäsenmaat ja maaseutuyrittämisen kehittäminen laajasti, tarvitaan maakuntatason

myynti- ja jakeluverkostollaan kattavia markkinavetureita, jotka myös voivat sitoutua maaseudun yritysten tuotteisiin tuotevalikoimissaan. Tämänkin seminaarin tuloksena on mahdollista synnyttää pysyviä kaupankäynnin suhteita ja tiedän, että niitä syntyy.

Tarvitaan verkottumista

Mielestäni nyt on aika pysähtyä tarkastelemaan sitä, että verkottamalla jo toimivat yritykset suurempiin markkina-alueisiin kaupan käynti lisääntyisi. Neuvontajärjestöllä verkottamisesta on hyvät kokemukset elintarvikealalla. Noin kolme vuotta toimineella verkottaja-yrityksellä, Kotitilan Parhaat Oy:llä, on yhteistyökumppaneita jo noin 80 elintarvikekauppaa eri puolilla maata. Ilmoittautumalla mukaan Kotitilan Parhaat Oy:n järjestelmään yhtiö hoitaa yrityksen puolesta esimerkiksi logistiikkajärjestelyt valmiiksi.

Aina ajassa

Edustamani neuvontajärjestön osalta voin todeta, että palveluiltamme edellytetään yhä enemmän maaseutuyritysten kehittämiseen ja sopeuttamiseen liittyvää sisältöä. Erityisesti tilan johtamiseen liittyvä neuvonta korostuu, samoin EU-tukien ja verotuksen ja markkinoinnin kysymykset ovat keskeisiä.

Niinpä järjestömme onkin kehittänyt viime vuosina voimakkaasti yritysneuvonnan palveluita, ja tällä hetkellä tarjolla ovat ProAgria Yritys –tuoteperheen palvelut. YritysTutka arvioi liikeidean toteuttamiskelpoisuutta ja se tuottaa kehittämissuunnitelmat. Liiketoiminnan suunnittelu menee pintaa syvemmälle yrityksen kehittämiseen. YritysInvestointi tuo esille rahoitusvaihtoehdot ja riskit ja lopuksi YritysAnalyysi nostaa esille liiketoiminnan vaihtoehtoja ja arvioi yrityksen kuntoa.

ProAgria Oulun Maaseutukeskuksen palvelut sisältävät nämä tuotteet ja henkilöstömme, yritysneuvojat ovat maaseudun yritysten käytössä alueellamme ja laajemminkin.

Lopuksi haluan tuoda esiin sen, että ensi kesänä toteutuu Oulussa Raksilan urheilupuiston alueella valtakunnallinen Farmari Suomen Maatalousnäyttely 31.7. – 3.8.2003. Tapahtuman vastuullisena järjestäjänä toimii ProAgria Oulun Maaseutukeskus. Tervetuloa tutustumaan alan suurimpaan tapahtumaan Ouluun luomaan hyviä ja pysyviä asiakassuhteita ja edelleen edistämään tavaratuotannon yhteistyötä.

Vesa Nuolioja

johtaja

ProAgria Oulun Maaseutukeskus

3. Alustus: Vesa Nuolioja, saksa

ZUSAMMENARBEIT BEI DER WARENPRODUKTION IN KLEINEM RAHMEN

In den letzten Jahren war bei der gesamten Entwicklung der Erwerbstätigkeit im ländlichen Raum das Augenmerk besonders auf die Schaffung neuer (also nicht-landwirtschaftlicher) Möglichkeiten zu unternehmerischer Tätigkeit konzentriert. Neue Unternehmenstätigkeit gehört zu den Schwerpunktsbereichen vieler Gebietsentwicklungsprogramme. Eine solche neue Unternehmenstätigkeit kann entweder an einen Bauernhof gebunden oder auch eine vollkommen unabhängig von der Landwirtschaft betriebene Unternehmenstätigkeit sein. Zur Zeit betätigen sich in unserem Lande über 20000 Landwirtschaft betreibende Haushalte nebenher als Kleinun-

ternehmer. Die Untersuchungen der letzten Zeit deuten auf zunehmendes Interesse an der Entwicklung neuartiger Unternehmenstätigkeiten hin.

Wir brauchen dem jeweiligen Tätigkeitsgebiet angepasste Richtlinien und Konzentration

Die im ländlichen Raum zu entwickelnden unternehmerischen Tätigkeitsgebiete sind die jetzt schon starken Bereiche Lebensmittel, Handarbeit, Holz und Tourismus. Sich neu entwickelnde Tätigkeitsgebiete sind das industrielle Subunternehmertum sowie Dienstleistungen, die sich auf menschliche Grundbedürfnisse konzentrieren (zum Beispiel Pflegeberufe). Die zielstrebige Entwicklung des Subunternehmertums wird dadurch begünstigt, dass große Unternehmen es als vernünftig einschätzen, Aktivitäten, die Kleinunternehmer auf dem Lande übernehmen können, nach außerhalb zu verlagern. Meines Erachtens sind wir diesbezüglich hinter dem übrigen Europa zurückgeblieben.

Das Subunternehmertum kann sich ebenso gut mit Rohstoffen zur Lebensmittelproduktion, mit Halbfertigwaren wie auch mit der Produktion in der Holz- oder Metallbranche befassen. Auch der Bedarf an Dienstleistungen, die schwerpunktmäßig Grundbedürfnisse befriedigen, wächst fortwährend in demselben Maße, wie die Grundstruktur des Dienstleistungsnetzes auf dem Lande in Verfall gerät. Die Konzentration auf einige ausgewählte Gebiete bei der Entwicklung der Unternehmenstätigkeit würde es sowohl den Projektdurchführenden als auch den Bewerbern und den Verwaltungen leichter machen. Die für die Vergabe von Projektmitteln Zuständigen und die Verwaltungen stehen oft vor dem Problem, dass die Projekte und damit die Ressourcen sich auf viele Betätigungsfelder zerstreuen. Hier jedoch konzentriert man sich auf die Organisation von Zusammenarbeit.

Wir brauchen Markt-Zugpferde

Jeder in der Geschäftswelt Tätige weiß, dass für Produkte oder Dienstleistungen ein Markt vorhanden sein muss. Bei den unternehmerischen Tätigkeiten auf dem Lande kommt es einem sehr oft so vor, dass man an Absatzmärkte, jedenfalls außerhalb der eigenen Provinz, überhaupt nicht zu denken wagt. Andererseits braucht man diese, vom Standpunkt des Unternehmers aus gesehen, auch gar nicht, weil die eigene Provinz als Absatzgebiet ausreicht und das Unternehmen seinem Besitzer Arbeit gibt. Im Hinblick auf die EU-Mitgliedstaaten und eine groß angelegte Entwicklung der Unternehmenstätigkeit im ländlichen Raum braucht man jedoch Markt-Zugpferde mit einem für die Region flächendeckenden Vertriebs- und Verteilungsnetz, welche die Produkte der Unternehmen im ländlichen Raum in ihr Warenangebot aufnehmen. Als Ergebnis auch dieses Seminars können dauerhafte handelsfördernde Beziehungen entstehen, und ich weiß, dass sie entstehen werden.

Wir brauchen Vernetzung

Meines Erachtens ist es jetzt an der Zeit zu erwägen, dass durch Vernetzung bereits aktiver Unternehmen mit den größeren Marktgebieten der Handel angekurbelt würde. Die Beratungsorganisation hat gute Erfahrungen mit der Vernetzung auf dem Lebensmittelgebiet. Das seit drei Jahren bestehende Netzwerk-Unternehmen *Kotitilan Parhaat Oy* ("Das Beste vom Bauernhof AG") zählt schon etwa 80 Lebensmittelläden überall im Lande zu seinen Handelspartnern. Wer sich dieser Organisation der *Kotitilan Parhaat Oy* anschließt, für den organisiert sie im Auftrag des Unternehmens zum Beispiel die Logistik.

Immer der Zeit gemäß

Seitens der von mir vertretenen Beratung-organisation kann ich feststellen, dass man bei unserer Dienstleistung zunehmend Inhalte voraussetzt, die mit der Entwicklung und Anpassung der Firmen im ländlichen Raum im Zusammenhang stehen. Besonders wird die Beratung im Zusammenhang mit der Führung des Hofes betont, auch stehen Fragen zur EU-Förderung und zur Besteuerung und zum Marketing im Mittelpunkt.

So hat unsere Organisation in den letzten Jahren denn auch mit Nachdruck Dienstleistungen zur Unternehmensberatung entwickelt, und gegenwärtig sind die Dienstleistungen der Produktfamilie der Firma ProAgria im Angebot. Yritystutka ("Firmen-Radar") taxiert die Realisierbarkeit der Geschäftsidee und macht Vorschläge zur Entwicklung. Liiketoiminnan suunnittelu ("Unternehmensplanung") steigt tiefer in die Unternehmensentwicklung ein. Yritysinvestointi ("Unternehmensinvestition") zeigt Finanzierungsalternativen und Risiken auf, und Yritysanalyysi ("Unternehmensanalyse") schließlich weist auf Alternativen in der Geschäftstätigkeit hin und bewertet den Zustand des Unternehmens.

Die ProAgria –Dienstleistungen des Landbezirkszentrums Oulu beinhalten diese Produkte und unsere Personal, die Unternehmensberater sind bei Unternehmen in unserem Gebiet und auch im größeren Bereich aktiv.

Schließlich möchte ich ankündigen, dass vom 31.7. bis 3.8.2003 auf dem Gelände des Sportparks Raksila, Oulu, die staatliche Ausstellung *Farmari Suomen Maatalousnäyttely* ("Landwirtschaftsausstellung Finnlands Farmer") stattfindet. Als verantwortlicher Organisator dieser Veranstaltung fungiert das *ProAgria Oulun Maaseutukeskus* ("ProAgria Landbezirkszentrum Oulu"). Herzlich willkommen zur größten Veranstaltung des Gebiets, um Oulu gute und dauerhafte Kundenbeziehungen zu schaffen und die Zusammenarbeit bei der Warenproduktion weiter zu fördern.

Vesa Nuolioja
Vorsitzender
ProAgria Oulun Maaseutukeskus

4. Alustus: Karin Bubelach, saksa

Business to Business

Guten Tag, meine Damen und Herren,

ich freue mich, als Gast hier sein zu dürfen und möchte mich – auch im Namen meines Dorfes Zingsheim – recht herzlich für die Einladung bedanken. Zingsheim ist ein Dorf der Gemeinde Nettersheim mit 900 Einwohnern und ca. 500 Arbeitsplätzen. Dieses Verhältnis klingt phantastischgut und ergibt sich unter anderem daraus, dass die Gemeinde Nettersheim in ihrem Ort Zingsheim ein relativ großes Industriegebiet hat. Hier sind vor allem kleinere und mittlere Betriebe im Handwerksbereich, dem Handel und auch einige Industriebetriebe und Dienstleister angesiedelt.

Die Eifel ist im Vergleich zu anderen Regionen in Deutschland auch nicht gerade überbesiedelt – das hat sie mit den Regionen in Finnland gemeinsam. Genau dieser Umstand macht die Eifel aber auch interessant für den sanften Tourismus. In diesem Bereich wird dem Reisenden inzwischen eine Menge geboten.

Was aber macht die Eifel noch aus? Wovon leben die Menschen hier? Es können doch nicht alle Fremdenzimmer anbieten oder Reisende verköstigen?

Traditionell ist die Eifel eine Region der kleineren Betriebe. Vom Bergbau, den es bis vor noch nicht allzu langer Zeit in der Gegend um Mechernich und Reifferscheid gegeben hat, über die Holzverarbeitung bis hin zu Technologie-Unternehmen ist es eine erstaunliche Entwicklung gewesen, die noch bei weitem nicht abgeschlossen ist. Den Bergbau in der Eifel gibt es nicht mehr (außer natürlich den Braunkohle-Tagebau im größten Stil, aber der tangiert die Eifel nicht so richtig), die Holzverarbeitung hat sich auch erst in den letzten 150 Jahren etabliert – ein echtes Holzland ist die Eifel früher nicht gewesen und High-Tech findet man erst in den letzten Jahren in kleinen, aber feinen Betrieben. Diese Unternehmen haben die logistisch günstige Lage der Region erkannt und nutzen sie für mittlerweile internationale Geschäfte. Es bilden sich immer mehr „Zentren“, ob das nun in Gewerbegebieten ist oder in kleineren Einheiten, in denen sich Betriebe zusammenschließen, um gemeinsam Leistungspakete und Komplettlösungen anzubieten.

Unsere Zeit erfordert es immer mehr, den eigenen Wirkungskreis zu erweitern. Als Familienbetrieb mit Kunden im Umkreis von einigen Kilometern ist ein Betrieb heute eigentlich nur noch im Ausnahmefall und in speziellen Branchen überlebensfähig. Die Konkurrenz ist groß und die Preise sind niedrig. Überzeugen kann nur noch das Zusammenspiel von Preis, Qualität, Zuverlässigkeit bei Lieferungen und Terminen. In diesen Bereichen haben sich die Unternehmen in der Eifel über die Region hinaus einen guten Namen gemacht und werden mittlerweile aus dem Köln-Bonner-Düsseldorf Raum bis hin zum Ruhrgebiet beauftragt.

Aber auch damit ist es natürlich nicht getan. Vor allem die jüngeren Unternehmensleiter suchen immer wieder nach neuen Märkten, Produkten und Möglichkeiten, auch über die Region hinaus bekannt zu werden und zu bleiben.

Eine gute Möglichkeit dazu bieten internationale Begegnungen wie diese hier im Rahmen des Dorfontwicklungsseminars – Kontakte knüpfen (eins der ganz wichtigen Dinge bei Geschäften). Ich möchte hier nicht mit Zahlen aufwarten – das können Herr Günther und Herr Pauls besser als ich, aber einige Hinweise geben, wie sich im Laufe der letzten Jahre und Monate doch schon in einzelnen Projekten eine direkte Kooperation zwischen Unternehmen in Deutschland und Finnland angebahnt haben.

Da wäre zum Beispiel die Kulinarische Meile, erste Aktivitäten dazu hat es bereits vor längerer Zeit gegeben, im Rahmen derer Geschäfte in der Eifel Produkte aus Finnland vertreiben. Die neuesten Informationen sind wirklich brandheiß, denn bereits für Mai werden zusammen mit der Kurverwaltung Bad Münstereifel und anschließend auch anderen Orten in der Eifel etliche Veranstaltungen vorbereitet, zu denen finnische Produkte vorgestellt werden und anschließend auch vor Ort gekauft werden können.

Eine der vorbereitenden Maßnahmen dazu war im Dezember und Februar das „Projekt Weihnachtsmann“, in dem zu einem typisch finnischen Elchessen in einem Restaurant in der Region eingeladen wurde. Geplant war dies eigentlich nur als Einmalaktion, die gute Reaktion darauf hat uns dann dieses Essen ein zweites Mal durchführen lassen. Als Ergebnis wird jetzt ständig gefragt, wo es denn nun endlich den Flammkäse und die Multebeeren-Marmelade zu kaufen gäbe. Der Grundstein für eine neue Aktion war somit gelegt und wird in den nächsten Monaten mit Unternehmen aus Finnland richtig anlaufen.

Weiter werden Produkte aus dem kunsthand-werklichen Bereich mittlerweile nach Deutschland gebracht (nicht nur zu Weihnachtsmärkten) und in hochklassigen Geschenkeläden in der Region vertrieben. Das sind kleinere Nischen, aber sie haben die Chance, mit gemeinsamen Anstrengungen größer zu werden.

Im Weiterbildungsbereich gibt es Kooperationen der Europa Holzakademie mit Regionen aus Finnland und der Eifel. Auch hier kommen Unternehmen zusammen, die sich nicht nur weiterbilden, sondern auch Kontakte knüpfen und mögliche neue Geschäftsbeziehungen eröffnen möchten.

Im Finnlandbüro laufen Anfragen über Finnland und seine Holzhäuser ein, darunter auch Unternehmen, die gerne in Geschäfts-beziehungen mit finnischen Unternehmen treten oder näheres über die finnische Art, Holzhäuser zu bauen, erfahren möchten.

Meine Damen und Herren, es gäbe noch eine ganze Menge zu berichten über die Unternehmen in der Eifel und ihre Besonderheiten, aber Sie haben heute schon sehr viele Informationen zu hören bekommen und wir möchten ja auch in den Diskussionen anschließend noch etwas zu sagen haben, darum mache ich an dieser Stelle Schluß und übergebe an Herrn Pauls/Günther. Vielen herzlichen Dank für Ihre Aufmerksamkeit.

5. Alustus: Karin Bubelach, suomi

Business to Business

Hyvää päivää, hyvät naiset ja herrat,

olen iloinen, että saan olla vieraanannettaällä ja haluan kiittää sydämelisesti - myös kyläni Zingsheimin nimissä – kutsusta. Zingsheim on Nettersheimin kuntaan kuuluva kylä, jossa on 900 asukasta ja noin 500 työpaikkaa. Tämä suhde kuulostaa uskomattoman hyvältä ja se johtuu mm. siitä, että Nettersheimin kunnalla on Zingsheimin kylässään suhteellisen suuri teollisuusalue. Tänne ovat asettuneet ennen kaikkea pienet ja keskisuuret käsityöalan, kaupan ja myös muutamat teollisuuden ja palvelualan yritykset.

Verrattuna muihin Saksan seutukuntiin Eifelia ei pitää juuri liian tiheään asuttuna – se alueella on yhteistä Suomen seutukuntien kanssa. Juuri tämä tekeekin Eifelista kiintoisan ”pehmeää” matkailua ajatellen. Koko joukko tarjottavaa matkailijalle tällä alueella jo onkin.

Mutta mitä muuta Eifel vielä on? Mistä ihmiset täällä elävät? Eiväthän he kaikki voi tarjota majoitusta vieraille tai kestitä heitä?

Perinteisesti Eifel on pienehköjen yritysten aluetta. Vuorityöstä – sitä harjoitettiin Mechernichin ja Reifferscheidin ympäristössä vielä ei niinkään kauan sitten – puunjalostuksen kautta teknologiayrityksiin, on ollut hämmästyttävä kehitys, joka ei vielä pitkään aikaan ole päättymässä. Kaivoksia Eifelissa ei enää ole (paitsi tietenkin suurisuuntaiset ruskohiili-avolouhokset, mutta se ei oikeastaan koskekaan Eifelia), puunjalostus on asettunut uomiinsa vasta viimeisten 150 vuoden aikana – aikaisemmin Eifel ei ollut mikään varsinainen puun tuottaja ja High-Tech on vasta viime vuosien ilmentymä pieninä mutta mallikkaina yrityksinä. Nämä yritykset ovat huomanneet alueen jakelun kannalta edullisen sijainnin ja käyttävät sitä tätä nykyä hyödykseen kansainvälisissä liiketoimissaan. Niin yritysalueilla kuin pienemmissä yksiköissä muodostuu yhä enemmän ”keskuksia”, joissa yritykset liittyvät yhteen tarjotakseen yhdessä palvelupaketteja ja kokonaisratkaisuja.

Aikamme vaatii yhä enenevässä määrin oman vaikutuspiirin laajentamista. Perheyritys muutaman kilometrin säteellä olevine asiakkaineen on tänä päivänä vain poikkeustapauksissa ja erikoisaloilla elinkelpoinen. Kilpailu on kovaa ja hinnat ovat alhaisia. Vain hinnan, laadun, toimitusten ja toimitusaikojen luotettavuuden yhteispeli voi saada asiakkaan vakuutetuksi. Tässä suhteessa ovat Eifelin yritykset luoneet itselleen hyvän nimen myös alueen rajojen ulkopuolella ja niiden

palveluksia käytetään hyväksi tällä hetkellä Kölnin – Bonnin - Düsseldorfin alueilta aina Ruhrin alueelle asti.

Mutta tämäkään ei riitä. Etenkin nuoret yritysjohtajat hakevat yhä uusia markkinoita, tuotteita ja mahdollisuuksia tulla tunnetuksi ja pysyä tunnettuna myös alueen ulkopuolella.

Hyviä mahdollisuuksia tähän tarjoavat kansainväliset tapaamiset, kuten tämä kylänkehittämisseminaari, jonka puitteissa luodaan yhteyksiä (yksi erittäin tärkeä seikka liike-elämässä). En halua tarjoilla tässä mitään lukuja – sen taitavat hr. Günther ja hr. Pauls minua paremmin, vaan tyydyn muutamiin esimerkkeihin siitä, miten viime vuosina ja kuukausina suora yhteistyö jo on löytänyt uomansa saksalaisten ja suomalaisten yritysten välillä.

Esimerkkinä ensimmäisistä toimenpiteistä, joiden puitteissa Eifelin kaupat jo iät ja ajat myyvät suomalaisia tuotteita on "Herkku-Mail". Viimeisimmät tiedot ovat todella tulikuuria, sillä jo toukokuulle valmistellaan yhdessä Bad Münstereifelin kylpylän johdon ja muiden Eifelin kylien kanssa tilaisuuksia, joissa esitellään suomalaisia tuotteita, joita voi ostaa kyseisissä paikoissa. Valmistelevia toimenpiteitä olivat joulukuun ja helmikuun "joulupukkihanke", johon kuului tyypillinen suomalainen hirviateria eräässä alueen ravintolassa. Suunnitelman mukaan tämän piti tapahtua vain kerran, mutta hyvä vastaanotto sai meidät järjestämään aterioinnin toisenkin kerran. Tuloksena oli, että jatkuvasti tiedustellaan, mistä nyt viimeinkin voisi ostaa leipäjuustoa ja lakkahilloa. Näin on valettu perusta uusille toimille ja lähikuukausina ne käynnistetään yhdessä suomalaisten yritysten kanssa.

Lisäksi Saksaan viedään taideteollisuustuotteita (ei vain joulumarkkinoille), joita myydään alueen laadukkaissa lahjatavara-kaupoissa. Nämä ovat pieniä valtauksia, mutta yhteisin ponnistuksin niillä on mahdollisuus laajentua.

Jatko-opetuksen alalla on olemassa yhteistyötä Euroopan puuakatemiassa Suomen ja Eifelin alueilla. Tässäkin löytävät toisensa yritykset, jotka eivät huolehdi vain jatkokoulutuksesta, vaan jotka myös haluavat luoda yhteyksiä ja avata mahdollisesti uusia liikesuhteita.

Suomi-toimistoon tulee Suomea ja sen puutaloja koskevia kyselyjä. Näiden joukossa on myöskin yrityksiä, jotka hakevat liikeyhteyksiä suomalaisten yritysten kanssa tai haluaisivat lähempiä tietoja suomalaisten puutalojen rakennusmenetelmistä.

Hyvät naiset ja herrat, olisi vielä koko joukko kerrottavaa Eifelin yrityksistä ja niiden erikoislaadusta, mutta olette saaneet jo niin paljon tietoja kuullaksenne – ja seuraavaan keskusteluummekin haluaisimme säästää jotain sanottavaa, joten lopetan tähän ja annan puheenvuoron hr. Paulsille/Güntherille. Paljon kiitoksia tarkkaavaisuudestanne.

6. Case: Uwe Günter, saksa

Handwerk und Gewerbe im Kreis Euskirchen - Betrachtungen und Informationen anlässlich des Besuches von 26. - 31.03.2003 in Oulu/Finnland

1. Handwerk als ein Teil der Gesamtwirtschaftlichen Betrachtung für den Kreis Euskirchen. Ein ländlich geprägter Flächenkreis mit ca. 1.250 qkm Fläche (davon 36,1 % Waldfläche und 47,1 % landwirtschaftlicher Nutzfläche).

Unternehmenslandschaft ist geprägt durch einen reichen Branchenmix, der von allen Beteiligten als Vorteilhaft betrachtet wird. Bedeutet er doch eine Risikostreuung.

Wenige Industriebetriebe von überregionaler Bedeutung: Procter & Gamble (Babywindeln), Miele & Cie. (Motoren für Haushaltsgeräte), Pfeiffer & Langen (Zuckerherstellung) Takasago (Aromastoffe), Kappa Papier (Well- und Vollpappe), Nestle Purina (Tiernahrung), Hirsch (Mode), PAPSTAR (Logistik f. Einmalgeschirr, Serviceverpackungen etc.).

Es sind insgesamt mehr als 4.500 Unternehmen mit mehr als 45.000 Beschäftigten ansässig. Davon gehören 2.295 (Stand: 31.12.2001) zur Wirtschaftsgruppe "Handwerk" mit ca. 13.000 Beschäftigte und 1.336 Auszubildende (Stand 31.12.2001).

Diese Unternehmen erwirtschaften ca. 780 Mio. € Umsatz.

Schwerpunkte bilden das Bau- und Ausbauhandwerk, Kraftfahrzeuggewerbe, Metallhandwerk und holzverarbeitende Handwerk (Tischler). Insgesamt sind mehr als 70 Berufe aus dem Verzeichnis der Unternehmen die als Handwerk betrieben werden können vertreten.

2. Handwerk - der Versuch einer Definition:

Handwerksunternehmen definieren sich anhand einer Liste von 93 Berufen die der Gesetzgeber in der Handwerksordnung festgelegt hat. Typische Merkmale des Handwerksunternehmens sind:

- Inhaber geführter Familienbetrieb,
- handwerkliche, traditionelle Ausbildung - Lehrling - Geselle - Meister,
- überwiegend handwerkliche, individualisierte Fertigung,
- manueller Einsatz an den hergestellten Produkten ist höher als der Kapitaleinsatz

aber ein moderner Handwerksbetrieb ist auch

- eine Kapitalgesellschaft mit mehreren Gesellschaftern und / oder Beteiligungs-gesellschaften,
- mit Inhabern und Betriebsleitern mit Ingenieur - oder kaufmännischer Ausbildung,
- mit CNC/CAD gestützten Fertigungsmaschinen für Klein- und Großserienfertigung,

3. Der Markt

Handwerksunternehmen bedienen den örtlichen, regionalen Markt. Ihr Markteinzugsgebiet liegt zwischen 50 und 70 km um den Betriebssitz herum. In Ausnahmefällen auch zwischen 120 und 150 km und mehr.

Handwerksbetriebe aus dem Kreis Euskirchen bedienen überwiegend Kunden in den Ballungsräumen Köln/Bonn und Rheinschiene bis Düsseldorf und dem Ruhrgebiet.

Grund ist die gute Verkehrsstruktur (A1) und die massierte Nachfrage durch die Bevölkerungsdichte.

Von geringerer Bedeutung sind die ähnlich weit entfernten Märkte Aachen, Luxemburg und Belgien. Gründe sind die schlechte Verkehrserschließung und die sprachlichen Hindernisse, sowie die Vorbehalte wegen der unbekanntenen Gepflogenheiten auf ausländischen Märkten. Möglicherweise waren die bislang an gestammten Märkte für die etablierte Unternehmen aber auch ausreichend. Der für Handwerksunternehmen relevante Markt ist der Binnenmarkt. Exportmärkte spielen eine untergeordnete Rolle. Mittelbar sind Handwerksunternehmen aber von der internationalen berührt. Sei es als Dienstleistungsbetrieb oder Zulieferer für Industrieunternehmen.

Eine Situation die sich auch kurzfristig verändern kann.

Eine bedeutende Rolle bildet der Bereich Zulieferer für Industrieunternehmen, speziell im Bereich Maschinenbau und Spezialmaschinenbau.

4. Die aktuelle Lage ist geprägt von einer nachhaltigen Konjunkturschwäche. Einen bereits über mehrere Jahre dauernden Personalabbau und einer Insolvenzwelle.

Die Investitionsbereitschaft geht zurück. Die Eigenkapitalquote ist in der Handwerkswirtschaft traditionell gering - zu gering um den Risiken des Bankenrating (Basel II) zu genügen. Die Ertragslage ist unbefriedigend.

Euskirchen, den 19.03.2003

Uwe Günther
Geschäftsführer
Kreishandwerkerschaft Euskirchen
Eichendorffstraße 44-46
53879 Euskirchen
Fon +49225198010
Fax +493351980130
info@kh-euskirchen.org
www.kh-net.de/euskirchen

7. Case: Uwe Günter, suomi

**Käsityöammatti ja elinkeinot Euskirchein hallintopiirissä
tarkastelua ja tietoja Oulu/Suomi matkaa 26.-
31.03.2003 varten**

1. Käsityöelinkeino nähtynä Euskirchenin hallintopiirin kokonaistalouden osana. 1250 km²:n suuruinen maaseutualue (36,1 % metsää ja 47,1 % viljeltyä maata)

Yritysmaisemalle on leimaa antava monien eri elinkeinoalojen sekoitus, jota kaikki osalliset pitävät etuna. Merkitsehän se riskialttiuden jakaantumista useille. Muutamia teollisuusyrityksiä, joilla on merkitystä alueen ulkopuolella: Procter & Gamble (vauvan vaippoja), Miele & Cie (kotitalouskoneiden moottoreita),

Pfeiffer & Langen (sokerin valmistus), Takasago (aromiaineet), Kappa Papier (aalto- ja umpipahvi), Nestle Purina (eläinten ruoat), Hirsch (muoti), PAPSTAR (kertakäyttöastioiden ja astiastopakkausten jne. logistiikka)

Yrityksiä on yli 4500 ja niissä työntekijöitä yli 45000. Näistä 2295 yritystä (tilanne 31.12.2001), n. 13000 työntekijää ja 1336 koulutettavaa kuuluvat ryhmään ”käsityöammatit”.(Tilanne 31.12.2001)

Näiden yritysten liikevaihto on n. 780 milj. €.

Tärkeimpiä ovat rakennus- ja remonttiammatit, autoala, metalli- ja puualan käsityöammatit (puusepät). Yritysluettelossa on yhteensä yli 70 nimikettä, joita voidaan pitää käsityöammatteina.

2. Käsityöammatti – määrittely-yritys:

Käsityöyrityksiksi määrittävät 93 ammattia. Tämä käy ilmi luettelosta, jonka lainlaatija on vahvistanut käsityöammatteja koskevissa säännöissä:

Käsityö-yrityksien tyypillisiä tuntomerkkejä ovat: omistajajohtoinen perheyrittäjyys

- perinteinen ammattioppi: oppipoika - kisälli – mestari
- pääasiassa käsityönä tehty, yksilöllinen valmistaminen
- valmistetun tuotteen hinnassa työn arvo sijoitusarvoa korkeampi mutta nykyaikainen käsityöyritys on myös

- pääomayhtiö, jossa osakkaina on useita yhtiötovereita ja / tai osayhtiöitä, insinööri- tai kaupallisesti koulutetun omistama ja johtama

CNC/CAD:n avulla toimivat valmistuskoneet pien- tai suurten sarjojen valmistukseen

3.Markkinat

Käsityöyritykset palvelevat paikallis- ja aluemarkkinoita. Niiden markkina-alue on 50-70 km:n säteellä yrityksen sijaintipaikasta. Poikkeustapauksissa 120-150 km:n säteellä tai kauempana.

Euskirchenin hallintopiirin käsityöyritykset tarjoavat palveluksiaan pääasiassa asiakkaille Kölnin/Bonnin tiheään asutuilla alueilla, Rheinin väylällä Düsseldorfin asti sekä Ruhrin alueella. Tämän selityksenä ovat hyvät liikenneyhteydet (moottoritie A 1) sekä kysynnän keskittyminen väestörikkaalla alueella.

Vähempimerkityksisiä ovat samojen etäisyyksien päässä sijaitsevat Aachenin, Luxemburgin ja Belgian markkinat. Syynä tähän ovat huonot liikenneyhteydet ja kielelliset esteet sekä ennakkoluulot ulkomaisten markkinoiden oudoilta vaikuttavia käytäntöjä kohtaan. Mahdollisesti ovatkin tähänastiset markkinat riittävät vakiintuneille yrityksille. Käsityöyritysten tärkeä markkina-alue on sisämarkkinat. Vientimarkkinat näyttölee vähemmän tärkeää osaa. Kuitenkin välillisesti kansainvälisyys koskettaa myös käsityöyrityksiä. Vaikkapa palveluita tuottavien yritysten tai teollisuusyritysten alihankkijoina.

Tilanne, joka voi muuttua nopeastikin.

Tärkeää osaa näyttölee alihankkijana toimiminen teollisuusyrityksille, erityisesti koneenvalmistus tai erikoiskoneiden valmistuksen aloilla.

4. Ajankohtaista tilannetta leimaa pysyvä suhdanteiden heikkous, jo useita vuosia jatkunut työvoiman irtisanominen ja maksukyvyttömyysaalto. Investointivalmius laskee. Omaa pääomaa on käsityötaloudessa perinteisesti niukasti – liian niukasti riittääkseen pankkirahoituksen (Basel II) riskeihin. Tuotantotilanne on epätydyttävä.

Euskirchen, 19.03.2003-03-27

Uwe Günther

Käsityöyrittäjähdistyksen toiminnanjohtaja

Euskirchen

Eichendorffstraße 44-46

53879 Euskirchen

8. Työtupa

Business to business teemalaisia työssään

9. Käyntikohteet

Yritysvierailut business to business lauantaina 29.3.03

Mukana ryhmässä: Kari Moilanen, Martti Vuorio, Lauri Jussila, Elina Vähätiitto, Karin Bubelach, Zingsheimin kylä, yksityisyrittäjä, kouluttaa puualan yrittäjiä, Brigitte Brand, Hagedornin kylän kylätoimikunnan puheenjohtaja, maanviljelijä, Uwe Günther, käsityöyrittäjäyhdistyksen puheenjohtaja (50 yrittäjää), Gert Pauls, ammatillisen kurssikeskuksen vararehtori.

1. käyntikohde Wanhakosken leipomo Kärsämäellä, yrittäjät Marja-Leena ja Markku Koski, perheyritys, jossa työskentelee 3 leipuria. Leipomotuotteet kehitelty itse kokemuksen kautta. Leipälajeja 5 sekä lisäksi gluteenittomat tuotteet, mm ruisleipä.
2. käyntikohde Nivalan Haapapuu, perheyritys, yrittäjät Hannu ja Toivoniemi. Tällä hetkellä he tekevät työtä kaksin, myös ”keikkatöitä” muihin yrityksiin. Päätuotteet piianpeilit ja saunajakkarat. Ovat vieneet saunajakkaraita aikaisemmin Saksaan, mutta ei tällä hetkellä. Ovat kiinnostuneet aloittamaan uudestaan vientiä.
3. käyntikohde Kankaan Savipaja Maliskylällä, yrittäjä keraamikko Sisko Kangas. Aviomies tulossa myös kokopäiväisesti mukaan (lehmät olivat lähdössä seuraavana maanantaina teurastamolle) Myymälä- ja tuotantorakennus rakennettu oljesta ja savesta, sekä ekologisena lisänä maalämpö. Uusia tuotteita kehitteillä, mm valukeramiikkaa. Myymälässä myynnissä myös muiden käsityöyrittäjien tuotteita mm. tekstiilejä. Ollut jo aikaisemmin yhteistyötä Saksaan Höxterin alaeelle, josta yritys vierailulla oli mukana –Brigitte Brand Steinheimin kaupungista ja. Sisko Kankaalla ja Brigitte Brandilla oli yhteinen keramiikkataiteilijatuttu. Päivän aikana ryhmä kävi

Savipajavierailun päätteeksi kiitos emännälle

4. käyntikohde Timber-Hirsi Oy Haapavedellä, joka harjoittaa jo vientitoimintaa mm. Saksaan taloja sekä kevyempiä rakennelmia. Yritys tekee vientiä myös useisiin euroopan maihin. Yrityksessä työskentelee n, 11 henkilöä, jotka ovat noin puoleksi tuotantopuolella ja ”paperitöissä”. Lisää yrityksestä [www-sivulla timber-hirsi](http://www.timber-hirsi.fi).

10. Arvioinnit

Seminaarin jälkiarviointipalaveri 12.5.2003

Läsnä: Erkki Böhme, Ritva-Liisa Nisula, Päivi Tikkanen, Markus Muuttola, Kristiina Parkkila, Martti Vuorio, Kari Moilanen, Anna-Maija Segler, Matti Viitala, Esko Vähätiitto, Elina Vähätiitto

Business to business

- saksalaiset vieraat olivat kiinnostuneita suomalaisesti tuotteista, esim. Haapapuun saunajakkarat, joita jo on aikaisemmin viety Saksaan.
- Myös Savipajan keramiikka kiinnosti yhteistyömahdollisuutena.
- Myös muita kiinnostuksen kohteita tuli vieraiden taholta esille, esim. Kronenborgin linnaan keramiikkaa.
- Suomalaisten pitäisi verkostoitua enemmän, koska yritykset ovat pieniä toimimaan yksinään.
- Kärämäelle suunniteltua puutietokeskusta voitaisiin käyttää yhteistyömahdollisuutena, yleensä puualan koulutuksen oppilasvaihtoa
- Jatko-yhteistyömahdollisuuksina voisivat olla Saksassa järjestettävät messut ja tapahtumat, esim. Monschaun joulumarkkinat 2003 ,
- Internet-kauppa voisi olla mahdollisuus kaupan tekoon: hirvestä, porosta, tyrnistä ja metsämarjoista.

AIM

Consulting

Sisäinen muistio

Karin Bubelach:

Laajasta ohjelmasta 1000 kiitosta. Teemat ja tutustumiskohteet täydensivät toisiaan. Esille tuli paljon asioita, ideoita ja ajatuksia. Business-to-business ei saisi koskaan unohtaa. Verkostoituminen on tärkeää.

25.03. – 30.03.2003 välisenä aikana osallistuimme kylien kehittämisseminaariin Sykkeessä. Saksasta ryhmään ”Business to Business” kuuluivat: Karin Bubelach (AIM Consulting), Karl Helmut Schmitz (Asiantuntija), Gerd Pauls (Ammattikasvatuskeskus Euskirchen). Seminaarin puitteissa käytiin erinäisiä keskusteluja, joiden tuloksena seuraavaa:

1. Metsästysmatkailu

On täysin mahdollista markkinoida metsästysmatkoja myöskin Saksassa. AIM Consultingin ja Reise-Erlebenin (Matka-elämykset) ansiosta on jo olemassa internetsivut ja suoraa mainontaa hallintopiirien metsästysyhdistyksille. Herra Schmitz ja rouva Bubelach paneutuvat edelleen tähän teemaan, tarvitsevat kuitenkin metsästysyhdistyksiltä tarmokasta ja luotettavaa tukea.

2. Vaellusratsastus

Tällä alueella suoritetaan ensimmäisiä esitutkimuksia, onko tämä ja jos on, missä määrin toteutettavissa Sykkeen ympäristössä. On kuitenkin sanottava suoraan, että toteuttamiseen tarvitaan rahavaroja, joiden on tultava Suomesta. Heti, kun saamme Sykkeestä tässä suhteessa myönteisiä uutisia, voimme jatkaa Saksassa ja käynnistää markkinoinnin yhteistyössä alan matkailujärjestäjien kanssa.

3. Koiratutka

Kempeleläisen Ultracom yrityksen kanssa on syntynyt ensimmäisiä liikeyhteyksiä, joita mahdollisesti voidaan laajentaa.

4. Whiteshop

Chris Whiten kanssa on käyty ensimmäisiä neuvotteluja, myös tästä voi syntyä yhteyksiä. Suunnitteilla on syyskuussa ensimmäinen näyttely Saksassa. Tällä hetkellä vielä odotetaan, johtavatko neuvottelut markkinoinnista Saksassa menestykselliseen tulokseen.

5. Fagun

Täälläkin käydään neuvotteluja, jotka todennäköisesti parhaassakin tapauksessa johtavat vain höllään yhteistyöhön.

6. Nilapuu

Tämä teema on lähtenyt liikkeelle viime vuonna LIGNA Europa Holzakademien (Ligna Europa puuakatemia) kautta, eikä läheskään tyydyttävästi. Saksalaisilla markkinoilla on eri alueilla toki olemassa kiinnostusta. Valitettavasti vastaukset Kuusamosta tulevat erittäin hitaasti tai eivät ollenkaan. Olisi suotavaa, että niin innovatiivinen tuote löytäisi sopivat puitteet ja markkinat.

7. Herkkumaili

Tällä sektorilla ovat meneillään esittelyvalmistelut, tuotteiden hinnat ovat suurimmaksi osaksi selvillä, joten nyt voidaan ottaa yhteyttä myös saksalaisiin kauppoihin. 22. toukokuuta AIM:lla on järjestelytapaaminen Bad Münstereifelin kylpylän johdon ja rouva tohtori Klemmen kanssa. Koko asia hoidetaan hänen Botanische Wanderungenin (Kasvitieteelliset retket) kautta. Aikataulu on sitten : 13.06. lehdistökonferenssi Bad Münster-eifelissa kylpylän 50.vuotisjuhlan puitteissa. Jo siellä on tarkoitus tarjoilla joitakin erikoisuuksia (poronpaisti, leipäjuusto, mahdollisesti likööri). 25.07.

on sitten tuote-esittely Bad Münstereifelissa. Ensi viikolla selvitämme jatkoaikataulun Nettersheimissa, mahdollisesti Dahlemissa ja Kallissa.

8. Ammattikasvatuskeskus Kärsämäki (?? suomentajan kysymys)
Ensimmäiset yhteydet Euskirchenin Ammattikasvatuskeskukseen on luotu. Herra Pauls on kutsunut rouva Viitalan vierailulle kesällä. Ilmeisesti tämä vierailu toteutuu.

Kaiken kaikkiaan voi sanoa, että molemmin puolin on olemassa runsaasti hyvää tahtoa. Tulevaisuus näyttää, miten pitkälle hyvä tahto on muutettavissa teoiksi, sillä kaikki hankkeet vaativat paljon työtä ja kustannuksia.

INTERNES MEMORANDUM

AN: KARI MOILANEN
VON: KARIN BUBELACH
THEMA: DORFENTWICKLUNGSSEMINAR
CC:

Vom 25.03. bis 30.03.2003 haben wir am Dorfentwicklungsseminar in Syke teilgenommen. Zur Gruppe Business to Business gehörten von deutscher Seite: Karin Bubelach (AIM Consulting), Karl Helmut Schmitz (Sachverständiger) und Gerd Pauls (Berufsbildungszentrum Euskirchen). Im Rahmen des Seminars haben verschiedene Gespräche stattgefunden, aus denen sich folgendes ergeben hat:

1. **Jagdreisen**

Es werden durchaus Möglichkeiten gesehen, die Jagdreisen auch in Deutschland zu vermarkten. Über AIM Consulting und Reise-Erleben gibt es bereits Internetseiten und eine direkte Werbung in deutschen Kreisjagdverbänden. Herr Schmitz und Frau Bubelach werden sich mit diesem Thema weiter beschäftigen, benötigen aber tatkräftige und verlässliche Unterstützung der Jagdvereine.

2. **Wanderreiten**

Hier laufen erste Vorprüfungen, ob und inwieweit dies in der Gegend um Syke herum zu realisieren ist. Man muß allerdings ganz klar sagen, dass für eine Realisierung finanzielle Mittel notwendig sind, die aus Finnland kommen müssen. Sobald wir positive Meldungen aus Syke bekommen, können wir in Deutschland weitermachen und eine Vermarktung in Kooperation mit fachbezogenen Reiseveranstaltern in Gang setzen.

3. **Hunderadar**

Mit der Fa. Ultracom, Kempele, gibt es erste geschäftliche Beziehungen, die eventuell ausbaufähig sind.

4. **Whiteshop**

Mit Chris White hat es erste Gespräche gegeben, auch hier gibt es Anknüpfungspunkte. Eine erste Ausstellung ist im September in Deutschland geplant. Ob die Verhandlungen über Vermarktung in Deutschland erfolgreich sein werden, ist zurzeit noch offen.

5. **Fagun**

Hier gibt es ebenfalls Gespräche, die allerdings wahrscheinlich bestenfalls in einer losen Kooperation laufen werden.

6. **Nilapuu**

Dieses Thema ist im letzten Jahr über die LIGNA+ Europa Holzakademie angelaufen und bei weitem noch nicht befriedigend. Das Interesse im deutschen Markt ist in verschiedenen Bereichen durchaus vorhanden. Leider kommen

Reaktionen aus Kuusamo nur sehr zögerlich oder gar nicht. Es wäre schön, wenn ein so innovatives Produkt auch den geeigneten Rahmen und Markt fände.

7. **Kulinarische Meile**

Hier laufen die Vorbereitungen für Präsentationen in Deutschland an, Produktpreise liegen mittlerweile zum größten Teil vor, so dass nunmehr auch deutsche Geschäfte angesprochen werden können. Am 22. Mai ist das Organisationstreffen von AIM mit der Kurverwaltung Bad Münstereifel und Frau Dr. Klemme, über deren Botanische Wanderungen das Ganze abgewickelt wird. Der Terminablauf ist dann erst einmal wie folgt: am 13.6. Pressekonferenz in Bad Münstereifel zum 50jährigen Bestehen der Kurverwaltung. Dort sollen bereits einige Spezialitäten (Rentierschinken, Flammkäse, evtl. Likör) gereicht werden. Am 25.07. ist dann die Produktpräsentation in Bad Münstereifel. In der nächsten Woche klären wir die Folgetermine in Nettersheim, evtl. Dahlem und Kall ab.

8. **Berufsbildungszentrum**

Kärsämäki

Hier hat es bereits erste Kontakte zum BZE in Euskirchen gegeben. Herr Pauls hat Frau Viitala eingeladen, im Sommer zu kommen. Dies wird voraussichtlich etwas werden.

Alles in allem lässt sich sagen, dass eine Menge guter Wille auf beiden Seiten vorhanden ist. Es wird sich zeigen, inwieweit der gute Wille sich in die Tat umsetzen lässt, denn alle Projekte sind mit viel Arbeit und auch Kosten verbunden.

11. **Myöhempi kommentointi**

12. **Epilogi**

Teeman perjantai-iltapäivään tarkoitettuun työtuvan vetäjään kohdistuneen sairastumisen takia vaiheen käsittely jäi pinnalliseksi ja raportointi puutteelliseksi.

Teeman nimi muotoutui seminaarin aikana ennakkoon aiotusta nimestä business to business`ksi, mikä on paremmin mielletävissä puolin ja toisin.

Toteutettu yritysvierailukierros osoittautui onnistuneeksi Hankkeen vierailuun asettamat tavoitteet toteutuivat. Yrittäjät olivat aktiivisesti ja ystävällisesti tapahtumissa mukana. Nähtäväksi jää, seuraako vierailuista kohdeyrityksille tulevaisuuden vaikutusta.

Sekä suunnittelun ja kohteiden etsimisvaiheissa ja seminaariin osallistumisen kokemuksien johtopäätöksena voidaan pitää sitä, että alueen pienimuotoisen tavaratuotannon yrittäjille kansainvälistyminen on vielä jokseenkin vieras asia.

Jälkiarvioinneissa todettiin seminaarin teemojen, erityisesti matkailun ja b to b sitoutuvan hyvin läheisesti toisiinsa.

Tulevia yhteistoimintakuvioita ajatellen on suuri kysymys, luodaanko kansainvälisiä suhteita b o b:n osalta kylätoiminnan saralla, vaan ovatko ne kunnallisten elinkeinon kehittämisasioita. Edelliseen ajatukseen liittyen seminaari antaa aihetta miettiä, miksi kunnalliset (seutukunnalliset) ”elinkeinokehittäjät ” eivät juurikaan huomioineet seminaaria saamastaan ennakkoinformaatiosta huolimatta. Ehkäpä kylälähtöiset kehittämistoiminnot astuivat heidän ”hipeille” varpailleen.

Perjantai 28.3.

- 9.30 Kahvi
 10.00 Seminaarin avaus
- Neljän teema-aiheen käsittely
 - esitelmät teema-aiheista molemmista maista sekä vapaan sanan vuorot
 Välillä lounas
- 14.30 Kahvi
- 15.00–16.30 Teema-tupien yksityiskohtaiset avaukset Sykkeessä
- 19.0- Käppäily” (pufée) -päivällinen

Lauantai 29.3.

- 9.0 Lähtö Sykkeestä teemaretkille
 kahvit ja lounasruokailu sisältyvät päivän ohjelmaan

Kulttuuriteeman ryhmä aloittaa Elämäntarina-aiheella, joten siihen voi liittyä mukaan myös Kärämäen Pappilasta (9.30).

Tuoteteeman ryhmän ensimmäinen etappi on Wanhakosken leipomo Rannankylällä, joten matkan voi aloittaa myös sieltä (9.30).

Luontomatkailun ryhmä aloittaa Sykkeestä, joten selkeintä on tulla mukaan lähtöpaikasta.

Kehittämisesurssien ryhmä aloittaa Saviselistä ja palaa reissupäivän päättävään tapahtumaan paanukirkolle Saviselin kautta, joten auton voi jättää myös sinne.

Kullakin teemaryhmällä on 4-5 tutustumiskohdetta, jotka tulevat näkymään www-sivuille tulevaan hanke-esittelyyn sitä mukaa kuin aikataulu saadaan varmistettua.

- 15.30 ryhmät kokoontuvat Paanukirkon esittelyyn Pappilan Seurakuntatuvalle.
 20.30 Alueellisen kulttuurin esittäytymisilta Saviselän Monitoimihallin salissa.

Sunnuntai 30.3.

- 10.0- Kohdekylän edustajat noutavat kylävieraansa Sykkeestä.
 n. 16.00 Saksalaiset osallistujat palaavat Sykkeeseen.
 18.0 Vieraiden ja järjestäjien kokemukset

Sydänmaan Kyläseura ry
TIIMITYÖN taulukko 28.3.2003

KV-virkku hanke

Seminaarin puheenjohtajana toimii Matti Viitala

KEHITTÄMI SRESURSSIT	KULTTUU RI	LUONT OMATK AILU	PIENIMUOTOINEN. TAVARATUOTANTO
TEEMAMESTARI Kaisa Uusioja P-Pohjanmaan kyläkoordinaattori	TEEMAMESTARI Anu Perttunen Elämäntarina-Akatemian projekti- päällikkö	TEEMAMESTARI Esko Vähätiitto Toimitusjohtaja	TEEMAMESTARI Martti Vuorio Kärsämäen Kehityskeskus Oy Toimitusjohtaja
KÄÄNNÖS Kirsti Oulasmaa	KÄÄNNÖS Anna-Maija Segler-Ritola	KÄÄNNÖS Erkki Böhme	KÄÄNNÖS Kari Moilanen
AVAUSESITELMÄ Mikko Koskela TE-keskus kehittämisjohtaja Saksasta: Heinz Kerkman, Höfenin kylän kylätoimikunnan pj	AVAUSESITELMÄ Gottfried Effe Oulun yliopisto, projektipäällikkö Saksasta: Hubert vom Venn, Roetgenin kylä, teatterinjohtaja, taiteilija	AVAUSESITELMÄ Ilkka Yliniemi P-Pohjanmaan liitto, kehitysjohtaja Saksasta: Reinholt Müller, Dahlemin pormestari, Kronenburg-järven matkailuyhdistys	AVAUSESITELMÄ Vesa Nuolioja Oulun maaseutukeskus johtaja Saksasta: Karin Bubelach, Zingsheimin kylä, yrittäjä
CASE Ilkka Peltola Keskipiste-leade,r leaderneuvoja Saksasta: Frank Diefenbach, maanmittausinsinööri	CASE Anu Perttunen Saksasta:	CASE Markus Muuttola	CASE Martti Vuorio Saksasta: Uwe Günther, Euskirchenin käsityöyrittäjät Gert Pauls, Euenheimin amm.kurssikesk. vararehtori

liite 12 b

**Kansainvälinen suomalais-saksalainen seminaari Kyläkeskus Sykkeessä
Kärsämäellä 28.3.-30.3.2003**

On kehittämishanke, jolla kylät valmistelevat suunnitelmallista siirtymistä kylien kansainväliseen yhteistyöhön saksalaisten kylien kanssa.

HANKKEEN LÄHTÖKOHDAT

Useat Keskipisteen alueen kylistä ovat jo saaneet tuntumaa kansainväliseen toimintaan. Lähinnä Kairanmaan kylät ovat olleet mukana kansainvälisen Keskipistealueiden välisessä yhteistoiminnassa. Sydänmaankylä on ollut mukana niin Keskipistealueiden toiminnassa kuin Saksaan suuntautuvassa kanssakäymisessä. Kansainvälisyys on merkitty monien kylien suunnitelmiin, mm. Sydänmaankylässä se on keskeisenä elementtinä tulevaisuuden visiossa.

TOTEUTUS

Leader hankkeen hallinnoijana ja toteuttajana toimii Sydänmaankylän Kyläseura ry. Seminaari toteutetaan Kärsämäen Sydänmaan kylässä Kyläkeskus Sykkeessä. Kolmipäiväisessä tapahtumassa ensimmäinen päivä käytetään teema-aiheiden, molempien maiden osalta pääasiassa luentomaisiin asiantuntijaesityksiin. Toisena päivänä vierailaan ryhmittäin Keskipistealueella eri teemojen mukaisissa käyntikohteissa. Toiseen päivään liittyy myös laajempi kulttuuritapahtumailta Saviselän monitoimitalolla, jossa korostetaan paikallista kulttuuria. Kolmantena päivänä muodostuvat kyläparit kohtaavat asianomaisilla kylillä. Molemmista maista seminaariin osallistuu 6 - 7 kyläyhteisöä. Sisältöteemoina ovat: **kehittämisesurssit, kulttuuri, luontomatkailu ja pienimuotoinen tavaratuotanto.**

Tilaisuuden avauspuheenvuoron käyttää Kärsämäen kunnanvaltuuston puheenjohtaja ja leipomoyrittäjä Markku Koski. Avausesitelmät pitää Suomesta: kehittämissurssissa TE-keskuksen kehittämisjohtaja Mikko Koskela, kulttuurissa Oulun Yliopistolta projektipäällikkö Gottfried Effe, luontomatkailussa P-P:n liiton kehitysjohtaja Ilkka Yliniemi ja pienimuotoisessa tavaratuotannossa Oulun maaseutukeskuksen johtaja Vesa Nuolioja. Saksasta tulee joka teemaan myös esitelmäpuheenvuoro.

Seminaarin kehittämissaiheena on tulevan yhteisen toiminnan suunnittelu. Ennakoivana tavoitteena voidaan pitää hankkeeseen osallistuvien kylien vastavierailua Saksaan viimeistään vuoden 2004 aikana. Toinen tulevaisuuden tärkeä tavoite on saada mm. www.sivujen avulla kyläparien yhteistyö ja muu toiminta alkuun.

Lisätietoja: seminaariesite löytyy www-sivuilta www.kylakeskussyke.com

Sydänmaankylän Kyläseura ry

Elina tai Esko Vähätiitto

Luomajoenkouluntie 38, 86710 Kärsämäki

puh. 08-773 805, 0400-266 008, fax 08-773 806

kylakeskussyke@kotinet.com

www.kylakeskussyke.com

31.3.2023

PYHÄJOKISEUTU

Juttuvinkit:
puh. 4795 144
e-mail: pjs.toimitussihteeri@sps.fi

Vieraat pääsivät navettaankin

Sirpa Kortet

Kylät availivat kansainvälisyyden portteja kolmipäiväisessä seminaarissa Kärsämäen Sydänmaankylällä.

Työryhmien, teemaluentojen ja alueen esittelykierroksien avulla saksalaisille vieraille luotiin kuva niin maamme maataloudesta kuin kulttuuristakin.

Nyt kun ajatuksienvaihto, yhteiset tavoitteet sekä toimijat ovat selvillä, aletaan kytillä ja yrityksissä miettiä käytännön konkreettisia toimintamuotoja.

Viikonlopun aikana yksi yrittäjä oli sopinut tuotteilensa myyntikanavan Saksaan. Myös oppilaitokset olivat päättäneet niin oppilaskuin opettajavaihdostakin.

Sydänmaan kylän kyläseuran puheenjohtaja **Matti Viitala** oli sunnuntain päätöstilaisuudessa erittäin tyytyväinen onnistuneeseen tapahtumaan.

SIVU 7

Sydänmaan kylän suomalais-saksalaisen seminaarin tutustumiskohteena oli maamme maatalous. Dahlemin pormestari Reinhold Müller ja kästyöläisyrittäjien toiminnanjohtaja Uwe Günther saivat tietoa maidontuotannosta saviseläksiltä maatalousyrittäjiltä Tuovi ja Ilkka Mäeltä.

Kansainvälisyys lähtee pienestä

Sirpa Kortet

Kärsämäellä viikonloppuna ollut suomalais-saksalainen seminaari loi hyvän ja suunnitellun pohjan yhteistyölle kylien ja yrittäjien kanssa. Kyläkeskus Sykkeessä ja sen ympäristössä ideoidut teemat poikivat jo nyt uutta tietoa mm. EU-rahoitusten hyödyntämisessä.

- Kun suomalainen hakee rahaa tien kunnostamiseen, lopputuloksena on korjattu tie. Saksalaiset hakevat rahaa alueen viihtyvyyden lisäämiseen, jossa yhtenä kohtana on tien kunnostaminen. Samassa hankkeessa he kunnostavat myös tien vieressä olevat rakennukset ja aidat, kyläseuran puheenjohtaja Matti Viitala kertoo eroista.

Avarakatseisen ideoinnin pohjalta kansainvälistymishankkeessa mukana olevat kylät suunnittelevatkin nyt kulttuuri-, koulutus-, ja yrittäjyyshyhteistyötä.

- Tarkoituksena on tehdä vuoden sisällä vastavierailu Saksaan. Nyt tämä ei saa jäädä tähän, vaan suunnitelmat on saatava käytännön toteutukseen, hän jatkoi.

Viitala on iloinen siitä, että onnistunut seminaari synnytti jo nyt kannattavia yhteistyökuvioita mm. yrittäjille ja oppilaitoksille.

Ylituotanto tuotteiksi

Eiffelin ja Höxterin alueelta olleet 15 saksalaista pääsivät tutustumaan myös paikalliseen maatalouteen. Osa vieraista tutustui Tuovi ja Ilkka Mäen navettaan Saviselässä.

- Suurin ero maidemme maataloudessa on navetoiden taso. He olivat yllättyneitä siitä, kuinka järeet rakennukset suomalaisessa

Kansainvälinen yhteistyö lähtee pienestä liikkeelle. Mäen perheen pikkuuurtorimies sai Saksan Dahlemin pormestariilta muistoksi lippalakin.

maataloudessa tarvitaan jo pelkästään ilmaston takia, Tuovi Mäki kertoo.

Myös EU-tukien määrä puhutti, sillä suomalaisten viljelijöiden arvion mukaan saksalaiset saavat tukea huomattavasti enemmän. Maidon ylimuunnosta saksalaisilla oli yhteistyöesimerkki naapurinaa Belgian kanssa.

- Maidontuotanto on keskittynyt alueille, missä tuotantoa tuetaan eniten. Näistä alueellisista ylituotannosta johtuen maito on kuljetettu Belgiaan, missä se jalostetaan tuotteiksi. Valmiit maitotuotteet tuodaan sitten Saksaan, pormestari Reinhold Müller kertoi.

Kansainvälistä kesäapua

Isäntä Ilkka Mäki näkee kansainvälistymisen mielenkiintoisena mahdollisuutena. Hän itse on miettinyt mm. maatilamatkailuyrittäjyyttä.

- Kesäisin voisi tarjota ulkomaalaisille perheille mahdollisuuden tutustua suomalaisen maatalan toimintaan. Mikäpä ettei heitä voisi ottaa tänne maatilalle kesällä avuksikin, hän tuumailee.

Myös elämysmatkailun ja metsäystyretkien tarjoaminen kansainvälisille vieraille saa häneltä kannatusta.

Yrittäjänä hän ajattelee yhteistyömahdollisuuksia myös maataloustuotteissa.

- Suomalaisen tuotteiden markkinoinnissa on haastetta. Puhtaat luomatuotteet voisivat olla yksi hyvä vaihtoehto, hän arkkoi.

Mäkeä kiinnostaisi tutustua myös saksalaiseen biokaasusysteemiin, minkä hän tietää siellä olevan jo pitkälle kehittyntä.

Arvoisa kulttuurivaikuttaja

Yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa on voimaa.

Erityisesti pienten kannattaa yhdistää tavoitteet ja voimansa. Aika ja EU-rahoitteiset kehittämishankkeet vaativat tulevaisuudessa kykyä kansainväliseen toimintaan.

Sydänmaan kyläseura on ottanut osaltaan kansainvälistymishaasteen vastaan järjestämällä 28. – 30.3.2003 leader-rahoituksen tuella asiasta suomalais-saksalaisen seminaarin Kyläkeskus Sykkeessä, Luomajoenkouluntie 38, Kärsämäen Sydänmaankylässä. Tapahtuman tarkoitus on aloittaa pitempiaikainen kehittämistyö vuorovaikutteisesti kyläryppäiden välillä

Seminaarin ohjelma tiivistettynä liitteenä.

Lisää tietoa myös www-sivulta www.kylakeskussyke.com (kylälle/lööppi/seminari).

3-päiväinen tapahtuma ja sen osat ovat avoimia kaikille. Voit osallistua kokonaisuuteen tai osioihin, kuten luentopäivään, perjantai-illan käppäilyyn, lauantain teemaretkiin tai lauantai-illan kulttuuri-iltamiin.

Alasi asiantuntijana voit tuoda oman kortesi kehittämistyön kehoon ja samalla saada kosketusta saksalaiseen toteutukseen sekä luoda henkilökohtaisia suhteita.

TULE MUKAAN !

Ruokailun ja kuljetusten järjestämistä varten tarvitsemme osallistumisestasi tiedon ennakolta 25.3. mennessä joko puhelimitse 08-773805, 0400-266008 tai email: kylakeskussyke@kotinet.com

Sydänmaankylän kyläseura ry
KV-virkkuhanke

Elina Vähätiitto
hankevastaava

Arvoisa julkisen sanan edustaja

Yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa on voimaa.

Erityisesti pienten kannattaa yhdistää tavoitteet ja voimansa. Aika ja EU-rahoitteiset kehittämishankkeet vaativat tulevaisuudessa kykyä kansainväliseen toimintaan.

Sydänmaan kyläseura on ottanut osaltaan kansainvälistymishaasteen vastaan järjestämällä 28. – 30.3.2003 leader-rahoituksen tuella asiasta suomalais-saksalaisen seminaarin Kyläkeskus Sykkeessä, Luomajoenkouluntie 38, Kärämäen Sydänmaankylässä. Tapahtuman tarkoitus on aloittaa pitempiaikainen kehittämistyö vuorovaikutteisesti kyläryppäiden välillä

Seminaarin ohjelma tiivistettynä liitteenä.

Lisää tietoa myös www-sivulta www.kylakeskussyke.com (kylälle/lööppi/seminaari).

3-päiväinen tapahtuma ja sen osat ovat avoimia kaikille. Voit osallistua kokonaisuuteen tai osioihin, kuten luentopäivään, perjantai-illan käppäilyyn, lauantain teemaretkiin tai lauantai-illan kulttuuri-iltamiin.

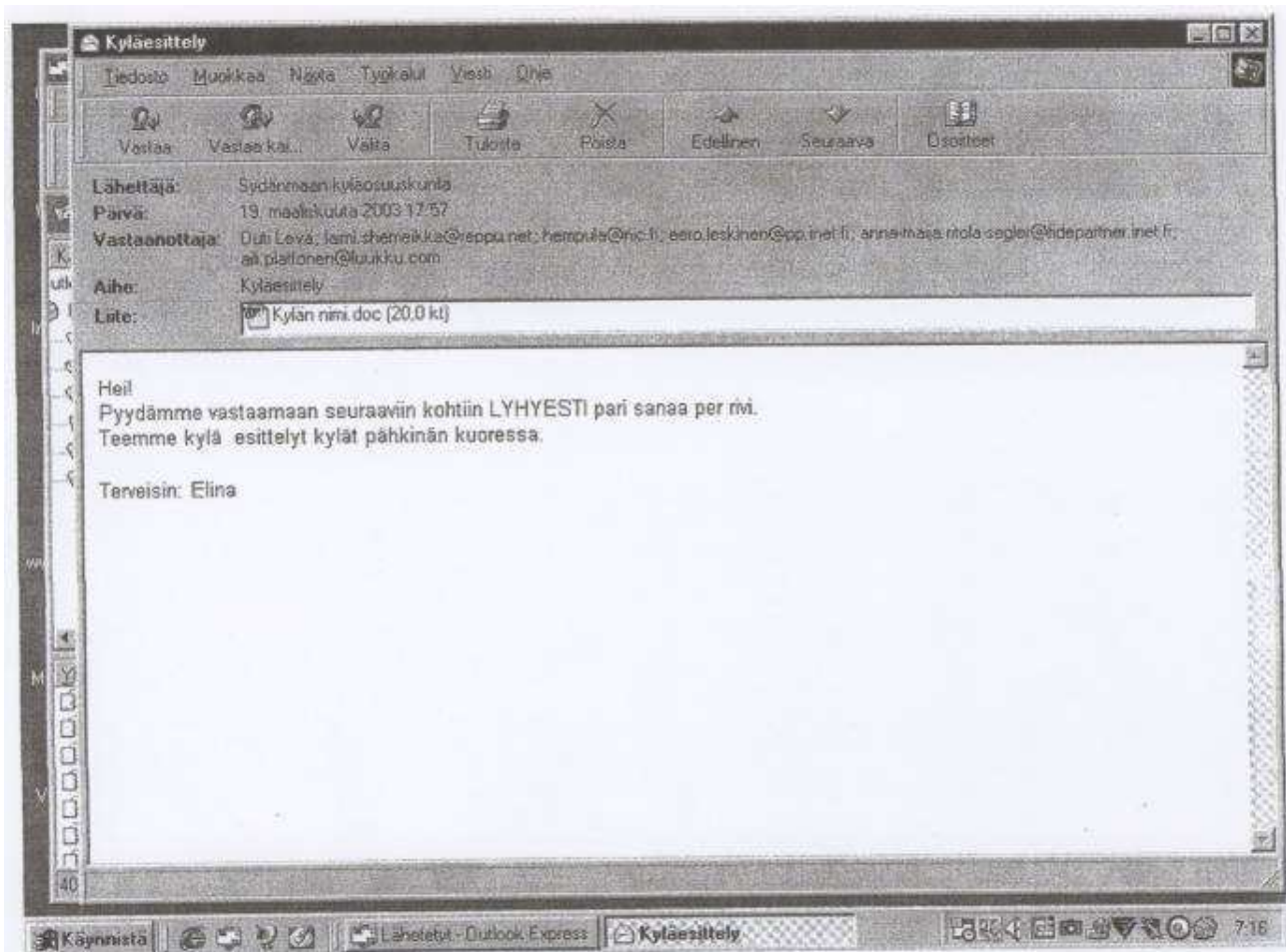
Merkittävänä alueemme julkisena viestijänä voit tuoda oman kortesi kekkoon tekemällä seminaarista juttua joko ennakolta tai itse tapahtumaan liittyen. Samalla saat kosketusta saksalaiseen toteutukseen sekä mahdollisuuden luoda henkilökohtaisia kontakteja.

TULE MUKAAN !

Ruokailun ja kuljetusten järjestämistä varten tarvitsemme osallistumisestasi tiedon ennakolta 25.3. mennessä joko puhelimitse 08-773805, 0400-266008 tai email: kylakeskussyke@kotinet.com

Sydänmaankylän kyläseura ry
KV-virkkuhanke

Elina Vähätiitto
hankevastaava

Liite no 17

Kansainvälinen kyläseminaari

kyläkeskus Sykkeessä,

Sydänmaankylä, Kärsämäki 28.3. -
30.3.200

Perjantai 28.3.

Matkailun teemaryhmä

Osanottajat:

Tanja Löytynoja (Oulun yliopisto)
Seija Kärkkäinen (Kylän kehittämishanke,
Pyhäjärvi)
Sakari Muuttola (Erä-Korpinen, Reisjärvi)
Ilkka Yliniemi (Pohjois-Pohjanmaan Liitto)
Reinhold Müller (Dahlemin
kaupunginjohtaja)
Hubert Breuer (Simmerathin
kaupunginjohtaja)
Helmut Schmitz (yrittäjä, intohimoinen
metsästäjä)
Markus Muuttola (case-esittelijä)
Päivi Tikkanen (matkailualan opiskelija,
Kajaanin AMK)
Erkki Böhme (teemaryhmän vetäjä)

- Dahlemilla on 600 000 yöpymisvuorokautta/v.
- Simmerathilla on yhteistyö kahden muun kunnan kanssa matkailullisesti.
- Matkailullisesti loka- tammikuu on hiljaista, kaksi viikkoa jouluna on poikkeus. Pääsiäisestä lähtien majoitusluvut alkavat nousta. Off-season on halvempaa.

Siellä on kahdenlaista keskusvaraamojärjestelmää, pienempi ja isompi:

Pienempi: TAG (Touristische Arbeitsgemeinschaften, matkailualan työyhteisö) tekee esitteet. on Yleisesite, jossa mainostetaan keskusvaraamon on-line-numeroa. Varaamon ja majoitusyritysten välillä on internet-

yhteys, joten varaamo pystyy aina varaamaan tyhjän majoitustilan. Majoituspaikka tilittää jälkikäteen keskusvaraamolle 10 %:n komission.

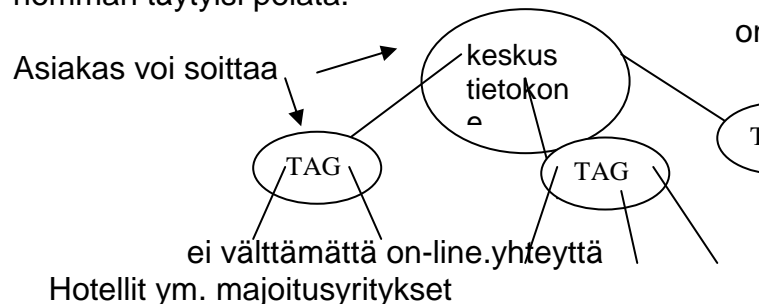
Toisessa esitteessä on luettelo majoitusyrityksistä. Asiakas voi soittaa suoraan yritykseen ja varata huoneen.

Aina on yksi ja sama tavoite, että asiakkaita tulee alueelle, sillä ei ole mitään väliä, mitä kautta varaus on hoidettu.

Varaukset vähenevät puhelimen kautta, koska nettivaraukset yleistyvät.

Varaussysteemi on avoin kaikille. Jos yritys haluaa olla siinä mukana, sen pitää olla jäsen joko TAG:ssa tai kunnallisessa matkailuyhdistyksessä. Yrityksen täytyy maksaa jäsenmaksua TAG:iin tai matkailuyhdistykseen ja jäsenmaksu riippuu petipaikkojen määrästä. Muuta maksua ei varaussysteemiin kuulumiseen ei ole, vain se 10 %:n komissio. Ilmoituksesta esitteessä yritys maksaa extraa. Niitä majoitusyrityksiä markkinoidaan, jotka ovat esitteessä.

Isompi: Isommassa varausjärjestelmässä on keskustietokone. TAG:lla on satelliittitietokoneet, jotka ovat aina on-line-yhteydessä keskustietokoneeseen. Tässä järjestelmässä on ongelmana tuplabuukkaus, koska majoitusyritys ja TAG eivät välttämättä ole on-line-yhteydessä. Mutta koska matkatoimistotkin varaavat tätä kautta, homman täytyisi pelata.

Tanja Löytynoja kysyi kansallispuistojen välisestä yhteistyöstä. Saksalaiset vastasivat, että Kari Moilasan kanssa on kontakteja vaihdettu ja vierailuja on tehty Kuusamoon, mutta vielä ei ole olemassa yhteisiä projekteja.

Sakari Muuttola kertoi omasta metsästysmatkailu- ja majoituspalvelu yrityksensä (Erä-Korpinen) sekä muista majoituspalveluista Reisjärvellä, jotka ovat tasokkaita ja metsästysmatkailijoiden ym. lomavieraiden käyttöön. Maire Leppälällä on vuokrattavana omakotitalo 5-6 henkilölle. Ja sitten on myös Susisaaren Loma Oy:n omistama luksus-tason lomahuoneisto. Se sijaitsee Susisaarella ja toimii viikko-osakeperiaatteella.

Saksalaiset vieraat kysyivät, miten muuten kuin kalastamalla järveä voi hyödyntää. Järvellä voi uida, harrastaa vesihiihtoa ym. vesiuheilua. Lestijärvellä tehdään nuottausretkiä.

Jos tulee asiakkaaksi Erä-Korpiselle, Sakari hoitaa kokonaispakettina. Siihen kuuluu majoitus, metsästys ja kuljetukset (myös lentoasemalta nouto ja sinne vienti).

Esimerkki tuotepaketista: Viikon loma (5 jahtipäivää)
Hinta / hlö 180-200 € / päivä / hlö (oppaan kanssa, ei välttämättä kaatomaksu. Jotkut seurukset ottavat 100-200€ kaadosta)

Saksalaiset sanoivat, että jos he markkinoivat metsästyspaketteja, hintojen pitää olla varmoja. Eli joku keskimääräinen hinta, joka kattaa sitten myös kaatomaksunkin. Tai hinnaston voi tehdä siten, että siinä näkyy kaikki hinnat. Silloin asiakas tietää, mitä maksaa, jos hän ampuu hirven (ja kuinka ison hirven). Uroshirvella voisi olla

piikkimaksu, naaraan kaatomaksu 100€ ja vasan kaatomaksu 50€.

Kaikelle metsästettävälle listahinnat. Perushintaan ei sisälly kaatomaksuja, mutta pakettihinnan täytyy olla aina sama metsästysseurasta riippumatta. Hinnastot täytyy olla julkisia, myös netissä. Hyvä idea oli, että väriesitteeseen ei tule hintoja vaan kopiona esitteen väliin. Siten ei tarvitse painaa koko esitettä uudestaan, jos hinnat muuttuvat. Metsästys tapahtuu aina seurueen mukana, Villin Pohjolan kautta on mahdollista metsästä yksinkin. Myös sellainen perushinta, että siihen kuuluu jahdin aikana metsään ruoka, mutta ei aamu- eikä iltapalaa.

Lauantain 29.3. vierailukohteet

Ensin kävimme tutustumassa teurastamoon. Esko kertoi vähän talon historiasta ja miten teurastamo toimii. Seuraava tutustumiskohde oli sorsakosteikko. Esko kertoi sen tarinan ja millä periaatteella se toimii. Sitten ajoimme hirviseururan kodalle Pyhännälle. Siellä oli ruokailu, hirvenlihaa. Meille kerrottiin, millaista on hirvenmetsästys siinä seurassa. Meille esiteltiin viime vuoden syksynä markkinoille tullutta GPS-laitetta, joka tulee koiralle. Siten koiran pystyy paikallistamaan ihan mistä tahansa. Se kiinnosti myös saksalaisia vieraita.

Ruoan jälkeen meidät vietiin moottorikelkalla Lamu-järven jäälle. Siellä seurasimme nuottausta. Ja sieltä tulikin n. 500kg muikkuja! Luonnollisesti nuottaus kiinnosti seminaarivieraita. Meille näytettiin myös pilkkimistä. Siitä saaliina oli vain kolme kiiskeä. Seuraavaksi menimme rantaan ja siellä oli pullakahvit ja paistettua makkaraa. Samalla Juhani Mahosenaho kertoi Pyhännälle tulevasta metsäluontokeskuksesta. Ehkä tulevaisuudessa sillä voi olla jonkinlaista yhteistyötä saksalaisten kanssa.....

Sunnuntain 30.3.
loppuyhteenvedot

Seminaarivierailta kysyttiin mielipidettä neljään eri asiaan;

1. Yhteiskunnalliset olosuhteet Suomessa (saksalaisten mielipiteet)
2. Seminaarin ohjelma (miten palvellut kaikkia)
3. Miten seminaarin viestinnässä on onnistuttu? Ja mitä mieltä Sykkeestä?
4. Minkälaista ennakkotietoa vieraat olivat saaneet seminaarista? Arvio, onko tavoite seminaarista toteutunut?

Reinhold Müller:

Välimatkat eivät olleet nyt ongelma, koska kuljetukset ja muutkin asiat oli hyvin järjestetty. Sykkeestä yleisenä seminaaripaikkana; esitteessä on oltava hyvät ajo-ohjeet. Ja keskustasta asti on oltava liikennemerkki opastus.

Hubert vom Venn:

Ystävänä uskallan tiedustella, kumpaa kahdesta vaihtoehdosta on nyt seminaaria järjestettäessä ajettu takaa. A) Että tästä seminaarista jää jotain jäljelle, B) Oliko tämä vain yksi niistä kuuluisista seminaareista, josta on haluttu vain EU-tuet?

Jos se on vaihtoehto B, se on sääli ja vahinko. Jos vaihtoehto A, niin minulla on kaksi ajatusta kulttuurinäkökulmasta, jotka voi laittaa toimenpiteisiin.

1. Luova kirjoittaminen Saksassa luova kirjoittaminen on vasta alussa. He voisivat ottaa oppia Elämäntarina-akatemiasta ja -festivaaleista.

2. Teatterifestivaalit

Siinäkin voidaan oppia toisiltamme, esim. eri tapoja järjestää festivaali ja teatteriviikko. Sitten yksi idea; Yhdistyksillä on välillä vaikea järjestää lipunmyyntiä. Siinä voi menetellä vaikka niin, että liput ovat myynnissä kirjakaupassa ja kauppa saa siitä 10 %. Festivaalilippujen ennakkomyynti on tärkeä.

Kummassakin asiassa on puolin ja toisin oppimista, ja sen pohjalta on hyvää jatkaa keskustelua.

Matti Viitala:

Seminaarin tarkoitus oli, että syntyy taloudellista yhteistyötulosta. Sitä kannustetaan, että yritystutustumisissa ja kylätapaamisissa syntyneistä yhteistyöstä tulee myös taloudellista, rahallista vaihtoa.

Esko Vähätiitto:

Seminaari ei todellakaan ole Hubert vom Vennin mainitsema vaihtoehto B. Seminaarin tarkoituksena oli pitää kylälähtöinen yhteistyötapahtuma, jotta yhteistyötä syntyisi. Tarkoituksena oli myös, että Suomessa opittaisiin kylien välistä yhteistyötä ja että, yhteistyö kestäisi vuosia.

Hubert Breuer:

Suomalaiset osapuolet ovat olleet avoimia ja rakentavia. Kärämäen lähiseudulla on

suhteellisen samanlaista, yksipuoleista maastoa. Paitsi Reisjärvellä, jossa itse vierailin, on järviluonto, joka on astetta parempi. Maan laajuus on ongelma; miten tänne pääsee, miten täällä voi liikkua kauppoihin yms. Metsästysmatkailulla on hyvät mahdollisuudet, koska kaikki asiat on hoidettu hyvin. Metsästysmatkailutuotteet pitää olla sellaisia, missä kaikki on mukana, myös kuljetukset. Etenkin lomamökit ja hiljaisuus viehättävät saksalaisia.

Reinhold Müller:

Matkailun kehittäminen vaatii pysyvämpää alueellista organisointia. Mahdollisuudet pitää kartoittaa. Itse en ole ollut matkailullisesti kiinnostavissa kohteissa. Tuotteet täytyy olla valmiiksi paketoitua. Seminaarista; he olivat ymmärtäneet, että seminaarin tarkoitus oli ollut, että nähdään puolin ja toisin miten asiat on Saksassa ja miten Suomessa ja että löytyykö yhtymäkohtia. Sunnuntain tapaamisista voisikin tulla jotain yhteistyötä, mutta sitä ei voi tietää toimiiko se.

Bruno Löhrer:

Majoitus oli hyvä, ei viiden tähden paikka, mutta ei sitä odottanutkaan ja ei sen pitä olla. Järjestelyt ovat olleet OK. Se, että lauantai-illan Saviselän kulttuuri-iltamissa ei saanut olutta, ei ollut paha asia. Koska sitä sai kuitenkin Sykkeessä. Virallisten ohjelmaosuuksien

ulkopuolella olut voi auttaa keskusteluja. Minulla ei ollut etukäteisodotuksia Suomesta.

Seminaarista; Seminaarin yleinen osuus (perjantapäivä) oli liian pitkä. Valitettavaa oli, että perjantain ryhmäkeskustelut piti keskeyttää liian aikaisin eikä niitä voinut jatkaa. Hyviin teemakohtaisiin keskusteluihin ei ollut mahdollisuuksia. Mitkä olivat opit toisiltamme: Kehittämisesurssit; Hallinnalliset järjestelmät valtioiden välillä erilaiset. Vaikea sanoa, mikä oli seminaarin tulos tämän teemaryhmän osalta. Enemmän mietittiin sitä, että miten saadaan Leader-rahoitusta. Minulla on sellainen kuva, että Leader-projektit ovat syntyneet sattumalta. Kylien kehittämisessä pitää olla kokonaissuunnittelu ja aina pitää miettiä kokonaisuutta. Esimerkki on, että Honkavuoren Hiisitupa on upea rakennus, mutta sinne vievä tie pitäisi korjata. Ja vielä yksi asia, onko Suomessa kaikki vain positiivista? Meille ei näytetty mitään negatiivista, eikä meidän annettu antaa mitään ajatuksia ja kehitysideoita.

Esko Vähätiitto:

Lähtöajatuksena oli, että ohjelmiin jää väljyyttä ja aikaa vapaaseen keskusteluun. Sisältö oli kolmitasoinen; ensimmäisenä päivänä puheet, toisena päivänä kiertokohteet ja kolmantena päivänä

menemme kansa pariin. Mutta koska kieliä oli kaksi ja asiaa paljon, se vie aikaa. Sykkeen porukka on järjestelyihin tyytyväisiä ja ylpeitä. Puheet olivat liian laajoja. Teemaryhmissä oli hyvät asiat ja asiantuntijat. Seminaarin anti näiden kanavien kautta tulee varmaan poikimaan paljon. Seminaariin haluttiin saada alueellinen kattavuus ja kylien vapaaehtoisuus oli tärkeä. Kommentit ovat olleet hyviä ja on hyvä, että kysymyksiä on noussut.

Reinhold Müller:

Kolmeksi päiväksi annetut teemat ja tulosodotukset eivät näin lyhyessä ajassa voi toteutua. Teemaryhmissä on löydetty vastinkumppaneita ja vaihdettu käyntikortteja. Eli tulevaisuus on nyt ihmisistä kiinni. Idea oli, että ryhmän ihmiset tulevat seminaariin keskustelemaan teemoista, mutta että myös jälkeensä näiden samojen ihmisten kanssa voi tehdä yhteistyötä ja he ovat käytettävissä.

Leila Viitala

Kummallakin osapuolella oli halu keskusteluun. Järjestelyt olisivat voineet olla paremmat ja myös tiedottaminen olisi poikaa. Olisin halunnut keskustella enemmän, mutta en osannut.

Gert Pauls:

Tämä on ensimmäinen kerta Suomessa ja olen vaikuttanut maasta ja ihmisistä. Seminaari on ollut huippu-idea! Ohjelmalle etukäteen

100 pistettä. Jälkikäteen kriittistä palautetta, siitä oppii. On eteenpäin vietäviä ideoita, ajatuksia. Sykkeen tulevaisuuden tekemisessä voi olla vaikeuksia, esim. välimatkat. Mutta koska en tiedä Sykkeen suunnitelmista, on vaikea sanoa mitään. Yhtenä päivänä olisi voinut miettiä sitä tulevaisuutta.

Gertrud Theißen:

Perinteet ovat nousseet kunniaan. Toivottavasti ne on herätetty henkiin toisista motiiveista kuin siksi että on saatu projekti. Vapaaehtoisuus on tärkeää. Kuusaan maratonilla on mahdollisuus kehittyä. Jätän sähköpostiosoitteen ja jo huomenna on mahdollista että kaksi yhdistystä voi olla yhteydessä toisiinsa. Monschaun joulumarkkinoille voisi viedä täältä tuotteita. Jos näissä kahdessa asiassa päästään eteenpäin, siinä olisi jo paljon tulosta.

Karin Bubelach:

Laajasta ohjelmasta 1000 kiitosta. Teemat ja tutustumiskohteet täydensivät toisiaan. Esille tuli paljon asioita, ideoita ja ajatuksia. Business-to-business ei saisi koskaan unohtaa. Verkostoituminen tärkeää!

Helmut Schmitz:

Tästä seminaarista jää paljon kirjoitettua ja valokuvia, tehokasta toimintaa. Seminaari on kuin metsästys; nyt on aloitettu ja ammuttakin, pitää vain jatkaa

etsimistä, että missä hirvi on.
Olen tyytyväinen seminaariin,
vaikka eihän Suomi ole
tämän tuloksena kasvanut
isoksi matkailukeskukseksi.

Kari Moilanen:

Tiimiryhmien päätökset
vedetään yhteen lauantailta
ja sunnuntain
kylätapaamisista.
Molemmilta, suomalaisilta ja
saksalaisilta. Sitten meillä on
materiaalia
jatkotoimenpiteisiin.

Martti Vuorio:

Tärkeintä on, että kaikki
laittavat sähköpostilla, mistä
asioista haluaa jatkaa
keskusteluja ja miten viedä
bisnestä eteenpäin. Tästä
voidaan koota ryhmiä, joilla
on samoja intressejä, ja he
voivat jatkaa kehittelyjä.

Esko Vähätiitto:

Seminaarista tehdään
jälkilehti. Www-sivuille
tehdään myös saksankielinen
lehti ja sieltä löytyy myös
enemmän tekstiä. Lehti on
kuvapainotteinen.
Nettisivuille tulee myös
kirjelaatikko seminaarin
palautteista ja se jää
elämään.

Matti Viitala:

Kootaan lista, jossa kaikkien
sähköpostiosoitteet. Sitä
kautta kaikki saavat postia.

Sydänmaan Kyläseura ry

MUISTIO Liite

no 19

Kv-virkku hanke

Seminaarin jälkiarviointipalaveri

Paikka	Kyläkeskus Syke
Aika	Ma 12.5.2003 klo 14.00
Läsnä	Erkki Böhme Ritva-Liisa Nisula Päivi Tikkanen Markus Muuttola Kristiina Parkkila Marti Vuorio Kari Moilanen Anna-Maija Segler Matti Viitala Esko Vähätiitto Elina Vähätiitto

Matti Viitala avasi kokouksen ja toivotti osanottajat tervetulleiksi sekä kiitti kaikkia seminaarin järjestämisessä mukana olleita onnistuneesta seminaarista.

Esko Vähätiitto kiitti runsasta osanottajajoukkoa jälkiarviointipalaveriin osallistumisesta ja esitti palaverin työtavaksi, että asiat käytäisiin läpi seuraavassa järjestyksessä:

- Esitelmät ja puheet
- Teemaryhmien kierrokset ja kyläretket
- Palautteet
- Arviointi
- Jatkotoimenpiteet

Ensimmäinen arvio ja kommenttien puheenvuorokierros:

Anna-Maija Ritola-Segler

Kuusaan kylävierailu oli hyvin tehty ja nyt pitäisi miettiä jatkotoimenpiteitä. Valitettavasti kenelläkään ei ollut kameraa ikuistamaan tapahtumaa.

Arvioinnin ongelmana on mitattomuus, mihin vertaa

Kari Moilanen

Kari toi terveisiä Saksasta. Jatkosta, mitä seuraavaksi

- pitää tavata
- voitaisiin kirjata caseja jatkotoimenpiteistä

- yhteenvedot seminaarista hyviä
- vieraille yllätys: pieni syrjäisyys miten ollaan jatkossa yhteydessä

Martti Vuorio

- Onnistunut sunnuntain loppukeskustelu
- Pitäisi kerätä sähköpostiosoitteet jokaiselta jatkoyhteydenottoja varten
- Karin Bubelach erityisesti kiinnostunut jatkotoimenpiteistä
- Yritysvierailuretki: alueella on paljon pieniä yrityksiä, jotka tekevät työtä yksinään. Verkostoituminen puuttuu.
- Oma image/brandy puuttuu
- Tämä alue on saksalaisille tuntematonta.

Kristiina Parkkila

Kristiina ihasteli pienen kylän voimaa ja työmäärää, joka on tehty
On vahinko, ettei Kuusaan kyläretkestä ollut kuvia loppuraporttilehteen.

Markus Muuttola

Seminaarin järjestelyt toimivat hyvin ja toteutus oli hyvä. Omien ryhmien, eli luontomatkailuteemaan osallistuneiden kiinnostus oli hyvä.

Erkki Böhme

- Sunnuntai-illan loppukeskustelu oli hyvä.
- miten tästä eteenpäin
- saksalaiset ihmettelivät, miksei ongelmatilanteita otettu esille.
- Suomessa ei ole hankkeiden kokonaissuunnittelua saksan tavoin. Laajemmalla suunnittelulla saataisiin enemmän hankkeiden jälkeistä elämää.

Esko Vähätiitto

- Kylien väkeä ei tullut mukaan odotusten mukaan, esim. perjantai-iltana.
- Retkillä oli vähän kyläläisiä ja muutenkaan kylät eivät olleet täysillä mukana.
- Tietoa olisi pitänyt jakaa etukäteen enemmän. Jatkokeskustelut ovat tarpeellisia.
- Sähköposti hyvä ja huono tiedotuskanava.
- kontrasti Suomessa ja Saksassa luonnon suhteen erilainen, esim. järvet.

Elina Vähätiitto

- seminarijärjestelyiden suuri työmäärä pääsi yllättämään, ja siihen olisi pitänyt palkata lisäresursseja, jonka saanti taas pikaisesti ei olisi ollut yksinkertaista.
- Etukäteistiedotus oli osaksi puutteellista
- Kari Moilanen hoiti Saksaan päin asiat hyvin ja mallikkaasti.
- Käännöstoista ja itse seminaarin tulkkauksesta vastanneet Anna-Maija ja Manfred Segler hoitivat asiat hienosti. Käännökset tulivat tehtyä pienellä varoitussajalla.

- Itse seminaarin kokonaisvaikutus oli paljon suurempi kuin uskalsin pienen kylän järjestämänä odottaa, olihan vierailamme kiinnostusta jatkaa yhteistyötä esimerkiksi tavaratuotannon puolella ja koulutusyhteistyönä.

Martti Vuorio

- Seminaarin alkupuheenvuorot pitkästyttivät, oliko tehtävänanto liian laaja ja vapaa
- Suomalaiset luennoitsijat häipyivät heti luennon tai tilaisuuden tullen, eikä vieraita näin arvostettu
- Esitelmät olivat liian yleisiä
- Nyt kokoonnuttiin kahdesti
- teemat ja kylät sekä niiden roolit olisi pitänyt tuoda paremmin esille
- kyläsuunnittelun erot: Saksassa kokonaisvaltaisempaa suunnittelua

Ritva-Liisa Nisula

Ritva-Liisa kiitteli seminaarista ja hän oli tehnyt etukäteen erittäin hyvän, asiallisen ja kattavan palautteen, joten laitan sen kokonaisuudessaan tähän pöytäkirjaan kopiona (sihteerin kommentti): Kiitos aktiivisuudestanne, kaukonäköisyydestanne ja ennakkoluulottomuudestanne. Alueellamme ei ole kovin montaa organisaatiota, joilla on a) halua/kiinnostusta, b) aikaa/kiinnostusta ja c) innostusta/kiinnostusta järjestää vastaavaa sekä jakaa saadut kokemukset ja kontaktit muiden kanssa. Seminaari oli lähtökohdiltaan oikea ja paikkaansa puoltava. Toteutus kolmipäiväisenä tapahtumana oli myös sopivan pituinen, ohjelma oli paikallista ja se tarjottiin sellaisena kuin meillä on tapana. Siis maassa maan tavalla -ei sorruttu korkealentoisiin, muualta tuotuihin hienouksiin. Käyn läpi muutamia seikkoja, joihin kiinnitin seminaarissa huomiota ja jotta haastetta riittäisi myös jatkossa, esitän ratkaisuehdotuksen, jos sellainen on mieleeni tullut.

* Ulkoinen tiedottaminen

Oulun Eteläisen välissä ollut seminaariliite oli hyvä. Harmi vain, että lehteä ei osata lukea muualla kuin Pyhäjokivarressa, siis Pyhäjokilaakso-lehden levikkialueella. Vaikka lehti leviää kaikkiin Oulun läänin eteläosien seutukuntiin, lehti on muualla vieras. Siinä ei ole juttuja, jotka kiinnostaisivat piippolalaista tai pyhäjärvistä, nivalalalaista tai pyhäntäläistä. Laajasta levikistä huolimatta tieto seminaarista meni perille todennäköisesti vain Pyhäjokilaaksossa.

Toisaalta totta on myös se, että vaikka käyt liimaamassa lapun ihmisten otsaan, he väittävät, etteivät asiasta ole kuulleetkaan. Vain ne

huomioivat asian, joita se kiinnostaa tai liikuttaa - tämä on ikuinen tiedottamisen ongelma.

Jos ajatellaan seminaarin kohderyhmää, olisivat kyläaktiivit ympäri aluettamme olleet tervetulleita paikalle. Samoin erilaisten hankkeiden vetäjät, kuntapäätäjät ja oppilaitosten edustajat. Siis vastaavaa sakkia kuin mitä Saksasta tuli. Meillä on seutukunnittaisia ja kunnittaisia kylien kehittämishankkeita, joissa on palkattu hankevetäjä. Heillä on tietona myös paikkakuntien kylien tilanne ja kiinnostuneet ihmiset. Tätä tiedotuskanavaa olisi voinut käyttää tehokkaammin hyväksi esim. Kylävalakioitten tiedotteen kautta, samoin L-toimistolla on osoiterekisteri, jonka kautta sähköpostikutsu olisi helposti levinnyt. Lisäksi itsekirjoitettua seminaarijuttua (=lehdistöiedotetta) olisi voinut tarjota kaikkiin seitsemään paikallislehteen samalla kertaa.

* Sisäinen tiedottaminen

Ymmärrän järjestelijöiden hektisen kiireen ja miljoonat asiat, joita pitää heti tai kohta hoitaa tai jotka olisi pitänyt jo aikapäiviä hoitaa. Sisäinen, oman porukan tiedottaminen on kuitenkin kaikkein tärkein asia käytännön homman sujumuuden kannalta. Kukaan ei ole ajatuksenlukija ja olettamalla, että kai ne nyt tajuaa sanomattakin, voi jälkikäteen todeta, että ei ne todellakaan tajunnut! Tämä pätee vastuullisiin järjestäjiin ja sekä suorasti ja epäsuorasti ohjelmassa mukana oleviin sidosryhmiin.

Sunnuntain kohdekylät (tämän totean yhtenä kohdekylän asioita hoitaneena) jäivät sisäisessä tiedottamisessa kovin vähälle huomiolle. Kaikkein tärkein tieto kohdekylien osalta jäi puuttumaan; tieto siitä ketä tulee (edes lukumäärän kertominen olisi auttanut), minkä alan ihmisiä he ovat ja mitä kylää he edustavat. Kari laitto käännostekstin vieraista ja heidän taustastaan sekä alustavista kyläpareista, mutta sitä ei missään vaiheessa vahvistettu. Elimme kuitenkin sen mukaan ja teimme sunnuntain ohjelman silmällä pitäen juuri näitä vieraita. Sunnuntaina kuitenkin selvisi, että minulla on kyydissä ihan eri miehet kuin mitä olimme olettaneet. Ohjelman muuttaminen ei enää onnistunut, joten esittelimme järvi-hanketta ja posliinikesää vieraille, jotka olisivat olleet kiinnostuneita urheilutoiminnasta ja yrityselämästä.

Kohdekylät/kunnat olisivat saaneet helpotusta ohjelmansa laatimiseen pienellä järjestäjien paimennuksella. Vaikka kyläparit olivat pääasiassa kääpiö-jättiläinen -tyyppiä, etukäteen saatu tieto vieraista olisi avittanut ja motivoinut vieraiden vastaanottamisessa. Paimennuksella

tarkoitan järjestäjien puolelta tullutta kannustusta ja seminaarin teeman nivouttamista kohdekylätasolle. Tässä palaamme taas ulkoiseen tiedottamiseen. Seminaariliite meni Reijärvellä "hukkaan", koska lehteä ei täällä lueta. Ellen olisi ollut tietoinen hankkeen tarkoituksesta ja itse kyläläinen, olisi ollut hankalaa saada kyläseuraa innostumaan vierailun järjestämisestä huolimatta siitä, että kylä on aktiivinen ja monessa mukana.

* Työnjako

Sisäistä tiedottamista on myös työnjako ja aikataulutaminen. Viime tippaan jäivät usein ne aikaa vievät rutiinit, jotka eivät kovin merkityksellisiltä heti tunnu, mutta joiden puuttumisen seminaarivieras huomaa. Kukaan ei ehdi yksin, mutta järjestäytyneellä tehtävien jaolla ehtii paljon. Siis kuka kopio, kuka viihdyttää, kuka on reservissä hoitamassa niitä päälle kaatuvia juttuja, joita ei osattu heti ajatella.

* Seminaarin sisältö

Sisällöllisesti ohjelma oli monipuolinen ja hyvin resursoitu. Alkuperäisen ajatuksen mukaisesti teemat koskettivat molempia maita ja niiden pohjalta olisi ollut helppo jatkaa teematuvisia ja kohdeyrityksissä ja -kylissä. Lauantain vierailuja kehuttiin ja iltamat olivat piste iin päälle ohjelman suhteen. Tässä Eskon tilannetaju ennen seminaaria osui oikeaan!

Ohjelmassa mainittu kehittämisresurssit-teema taisi olla ulkopuoliselle hieman hankalasti avautuva, vaikka se neljästä teemasta olisi ollut kaikkein mielenkiintoisin kyläläisen kannalta. Case-tapauksena olisi voinut käydä vuoropuhelua siitä, mitä kylien kehittämistoimenpiteitä meillä tehdään ja mitä vastaavaa/erilaista on Saksassa, siis näin meillä, mites teillä -tyyppisesti. Vertailu on aina kiinnostava teema, kunhan ei sorruta siihen, että meillä on kaikki paremmin/huonommin kuin toisilla. Vertailussa on myös helppo saada ahaa-elämyksiä ja kerätä ajatuksellisesti rusinoita pullasta (noi tekee noin, mekin voitais tehdä näin). Vaikka rahoituskanavien esittely onkin tärkeää, sellaisen rahoituksen esittely, jota vastapuoli ei voi hyödyntää, on jokseenkin hyödytöntä.

* Ohjelmasta

Matti hoiti isännän tehtävänsä mallikkaasti! Ei ole mitenkään helppoa juontaa juttua esim. alustuksen jälkeen kyselemällä ja nostamalla esiin mielenkiintoisia näkökohtia puhujan mitään sanomattomasta puolituntisesta! "Tässä Matti pisti parastaan, hyvä Matti!

Perjantain klo 10-15 sessio saksalaisia ja suomalaisia alustuksia oli melko raskas. Sen sijaan iltapäivän teematupa oli oiva oivallus.

Aikataulu vain olisi voinut olla päinvastoin, kolme tuntia yleistä ja neljä tuntia erityistä. Saksalaiset esittelivät teemansa ja sanottavansa suhteellisen lyhyesti, mutta suomalaiset sortuivat tyyppillisesti mitäänsanomattomaan yleistelyyn (jota on lisäksi todella vaikea kääntää), jolla ei suurempia kiinnekohtia asiaan ollut. Jatkossa myös yleispuheenvuorojen käyttäjiä kannattaa paimentaa puhumaan siitä, mistä heidän halutaankin puhua. Harmillisinta sekä järjestäjien, tulkkien että kuulijoiden kannalta on, jos puhuja aliarvioi kuulijansa toteamalla aluksi, että vaikka aiheeni olikin tämä, aion nyt puhua tästä -mehän olemme tulleet kuulemaan juuri sitä mitä ohjelmassa sanotaan, emmekä vapaavalintaisia jorinoita. Myös puheiden pituus kannattaa muistuttaa mieleen sekä alustusta pyydettyä että sitä pidettäessä.

Erittäin harmillista kaikkien kannalta on se, että suomalaiset puheen/alustuksenpitäjät liukenevat paikalta joko ilmaisen ruuan jälkeen, jos puheenvuoro on aamupäivällä tai heti puheenpidon jälkeen, jos puhe aika on iltapäivällä. Alueelliset suuruudet voisivat kerrankin olla koko rahan edestä paikalla ja osallistua aidosti. Heillekin vieraisissa oli kollegoja.

*Tilat

Syke on kohtuullinen seminaari paikkana. Tuli myös mieleeni, olisiko punaisen rakennuksen tupaa voinut hyödyntää enemmän. Sehän on tunnelmallinen hirsiseininen ja sama väkimäärä olisi voinut sopia sinnekin (?). Perjantaina sakut istuivat edessä ja suomalaiset kihisivät takana. Tulkkaus, äänentoisto ja näkyvyys eteen kangertelivat sen verran, että levottomuutta syntyi suomalaispenkeissä. Pienet tauot olisivat ehkä olleet paikallaan.

* Käännöspalvelut

Käännöspalvelu sujui olosuhteisiin nähden kohtuullisesti. Simultaanitulkkaus olisi ollut aivan liian kallis ratkaisu ja tarpeetonkin näin jälkikäteen ajatellen. Vuorotulkkaus vie aina kaksinkertaisen ajan, sillä sama juttu käydään läpi kahteen kertaan. Tämä oli huomioitu ohjelmassa ihan mallikkaasti.

Käännökset suomesta saksaan sujuivat, mutta perjantaina saksasta suomeen -tulkkauksessa olisi ollut toivomisen varaa erityisesti erikoissanastossa. Tiedän kyllä, että tulkkaus on kallis taitolaji, mutta kielitaidottoman mielenkiinto loppuu äkkiä, jos jutusta ei ota itse eikä tulkintaan kanssa selvää. Tämän vuoksi käännöspalveluista ei kannattaisi tinkiä yhtään eikä missään vaiheessa.

On tulkkeja, jotka vain mekaanisesti tulkkavat suurinpiirtein sen mitä sanotaan. On myös tulkkeja, joita voidaan kutsua seremoniamestareiksi tai -ohjaajiksi. Nämä juontavat juttua ja käännöstä eteenpäin selventäen tarvittaessa taustoja tai termejä sekä johdattelevat puhetta hiljaisen hetken iskiessä. Meillä oli seminaarissa näytillä molempia -kuten varmasti huomasitte! Ja jälkimmäiset tekevät samalla rahalla kolminkertaisen työn ja viisinkertaisen hyödyn ensimmäisiin verrattuna!

* Ruoka ja majoitus

Elinan ruoka on jo käsite! Tuskin kukaan jäi nälkäiseksi tai jätti maistamatta suomalaiserikoisuuksia. Kiitos!

Kukaan ei luullut tulleensa viiden tähden hotelliin majoittumaan, joten kaikki todennäköisesti nukkuivat tarpeellisen määrän ja ihan kohtuullisestikin.

** Summa summarum

Yhteenvetona voisin todeta, että seminaari pidettiin suunnitellusti, suuret linjat pitivät ja pienissä on pientä viilaamista seuraavalle kerralle. Oppimiskokemushan tämä kaikille oli. Kiitos Elina, Esko ja Matti sekä apupojat Kari ja Erkki!

* Mitä seuraavaksi?

Jälkihoito on seuraava mielessä pidettävä asia. Mitä tällä saralla seuraavaksi? Kohdekyllän edustajana toivon saksalaisten vieraiden yhteystietoja jatkoyhteydenpitoa varten. Myös kohdekyllien yhteinen tapaaminen ja omien kokemusten vaihto ei olisi ollenkaan haitaksi.

Miten teemat ja niiden mestarit porukoineen jatkavat työskentelyään, mitä meillä on viemisinä seuraavaan yhteiseen kokoontumiseen (=vastavierailuun saksalaiseen kyläseminariin)? Mielenkiinto on herätetty, ei anneta sen sammua!

Sähköpostitse muilta palaverista poissa olleilta tulleita kommentteja:

- Pääosaltaan homma kaiketi sujui erinomaisesti, siltä osin kuin olin itse mukana näkemässä. Pari asiaa tulevaa varten: 1) kylien tuotteita pitäisi kyetä enemmän tuomaan esille eli markkinoimaan ja myymään, ainakin meillä Saviselässä sellainen on puute 2) iltamien järjestelyissä olisi pitänyt ottaa huomioon saksalaisten oluen jano.
- enempi tiedottamista kaikille kylille (varsinaisia kyläläisiä seminaarissa oli vähän)
- aktiivisempaa osanottoa erityisesti työryhmiin (esim. resurssiryhmässä ainoa suomalainen kylien edustaja oli Viitalan Matti ja lauantain

retkellä ajelimme 50 hengen bussilla kaikki 9 henkilöä)

- enempi etukäteisinformaatiota saksalaisista kylistä ja osanottajista suomalaisille kylille ja päinvastoin (nyt oli liian lyhyt aika päästä sisälle asioihin, saatikka löytää yhteisiä jatkosuunnitelmia),
- erityiskiitos Tavastkengän kylälle - pääsimme resurssiryhmän kanssa kahville aitoon suomalaiseen maalaiskotiin!
- Aktiivisia jatkotoimia tarvitaan NYT, että kontaktit kylien ihmisten välillä säilyvät (tärkeää, että syntyy aidot kontaktit saksal-suomal. Kyläläisten välille, koska ne ovat ja ne pysyvät elementit - asiantuntijat ja väljvoughkanat tulevat ja menevät, kylät ovat ja pysyvät)
- Järjestelyiltään (tilat, aikataulut, ruokailut ym.) seminaari oli onnistunut niiltä osin kuin minä olin mukana.
- ohjelma oli mielenkiintoinen ja tasokas
- jatkotoimista ja kuvioista tietoa eteenpäin
- Kaiken kaikkiaan varsin onnistunut seminaari.
- Itse seminaaripäivänä osallistujia mukavasti, retkillä olisi sopinut olla enemmänkin
- Aikataulut toimivat erinomaisesti ja ruokailut toimivat, ruoka oli herkullista ja sitä oli riittävästi, tosin Pihkalassa jokin pääsi unohtumaan.
- Pienryhmiin olisi voinut osallistua enemmän väkeä, mutta osallistujille tilaisuudet olivat hyviä, ainakin kehittämissyhmässä pohdittiin rakentavasti yhteisiä intressejä kylänkehittämisessä ja tulevaisuuden tarpeista.
- Tulevaisuus on kuitenkin ratkaisevin osa seminaarin onnistumiseen eli mitä jää käteen.
- Itse seminaari on vain lähtölaukaus vaikka näkyvin osuus, mutta jatkossa seminaariin osallistuneita kyliä tulee seurata ja yhteistyön kehittymistä Saksan suuntaan pitää pyrkiä konkretisoimaan.

Kylät:

Kangaskylä Marmagen
Pyhäjärven Kirkonkylä-Emoniemi
Hagedorn
Lamminaho Strauch ja Höfen
Vatjusjärvi Rötgen ja Simmerath
Leskelä Hellental Ländchen ja Zingsheim
Saviselkä-Sydänmaa Dahlem
Kuusaa-Jokela Monschau

- Kyläparit pitää saada toimimaan tiiviisti

- Kyläsuunnitelmien vaihtoa ja löytää samoja päämääriä
- Saksalaiset toivoneet kyläseminaarikansion kokoamista (kylä tiedot ja esittelyt, kartat, osanottajaluettelot, lehtiartikkelit, valokuvia ja yhteenveto sovitusta asioista.
- Erkki Böhme: Lamminahon kumppani Eifelin alueelta, Kirkonkylä-Emoniemen Höxterin, tuleeko vaikeuksia jatkoyhteistyössä.
- Kyläyhteistyötä voisi hyödyntää esim GPS paikkatietojärjestelmätekniikan testaamisessa.

Resurssit

- seminaarissa todettiin, että eu rahoitusta käytetään eri lailla, Saksassa suoria EU tukia ja suomessa kansallisia tukia.
- Meillä paljon paikallisia ohjeita, joita luetaan kuin "piru raamattua"
- Seminaarin aika lyhyt laajan asian käsittelyyn
- Hankesuunnitelmat eri tasolta
- Myös ongelmia olisi pitänyt tuoda esille
- Suoran eu-tuen hankaluuksia: hankeprosessi vaikea, yleensä yritysvetoisia, rahoitusongelmia, koska hankkeet isoja ja laajoja.

Luontomatkailu

- teemaryhmän muistio, Päivi Tikkasen laatima
- metsästysmatkailulla pääpaino
- lauantain metsäluontokeskuksen osuus toi laajennusta
- saksalaisille [www-sivustoille](http://www.finnjagd.de) www.finnjagd.de - pitäisi saada Sykkeen, Muuttolan ja Lamun Loman hirvenmetsästyspaketit hintoineen ja järjestelyineen.
- Jatkoyhteistyönä kansanedustaja Clemens Pick hirvenmetsälle Suomeen lokakuussa. Järjestetään tapaaminen Esko Kurvisen ja Markku Kosken kanssa.
- Saksalaiset toivoneet matkailupaketteja vaeltamisesta, polkupyöräilyreiteistä, metsästyksestä, kalastuksesta, ym.
- Vaellusratsastuksen yhteistyömahdollisuudet kiinnostavat

Kulttuuri

- lauantain iltamaohjelmaan kerättiin koko keskipistealueen edustus
  - tapahtuma toimi sillan rakentajana koko alueelle
  - kyläroolit:
    - Saviselän sali
    - Jokainen tekee omia asioita
  - saksalaisia teemaretkellä vain kaksi
  - teemaretken tanssiesitys oli piristävä lisä matkaan

- (Koulutusyhteistyömahdollisuuksien kartoitusta, Piippolan Käsi- ja taideoppilaitokselta (Hannele Siekkisen) käynti Saksassa heinäkuussa.

Business to business

- saksalaiset vieraat olivat kiinnostuneita suomalaisesti tuotteista, esim. Haapapuun saunajakkarat, joita jo on aikaisemmin viety Saksaan.
- Myös Savipajan keramiikka kiinnosti yhteistyömahdollisuutena.
- Myös muita kiinnostuksen kohteita tuli vieraiden taholta esille, esim. Kronenborgin linnaan keramiikkaa.
- Suomalaisen pitäisi verkostoitua enemmän, koska yritykset ovat pieniä toimimaan yksinään.
- Kärsämälle suunniteltua puutietokeskusta voitaisiin käyttää yhteistyömahdollisuutena, yleensä puualan koulutuksen oppilasvaihtoa
- Jatkoyhteistyömahdollisuuksina voisivat olla Saksassa järjestettävät messut ja tapahtumat, esim. Monschaun joulumarkkinat 2003 ,
- Internet-kauppa voisi olla mahdollisuus kaupan tekoon: hirvestä, porosta, tyrnistä ja metsämarjoista.